

„Minden megállásnak az az értelme, hogy amiben éppen vagyunk, annak erőit, gondjait, a továbblépés lehetőségeit, kivezető útjait az Úristen színe előtt végiggondoljuk.”

Idősek világnapján ► 11. oldal

„Ezután betekintést nyertünk a napilap internetes szerkesztőségének munkájába. Láthattuk, hogyan szerkesztik a hírportált, és az ezzel foglalkozó munkatárs kitért a hagyományos és az internetes újság különbségeire is.”

Nyelvben él a diák? ► 12. oldal

„Isten csodájának tartom, hogy a hét év alatt mindössze egy ifjúsági óra maradt el azért, mert a munkahelyemen váratlan esemény történt.”

Beszélgetés Sztruhár András nem lelkészi egyházi munkással ► 13. oldal

Kösziklára alapozva ► 3. oldal
Budakeszi, indulj bátran! ► 4. oldal
Fasori panoráma ► 8–9. oldal
Interjú Lukáts Miklós
volt politikai államtitkárral ► 10. oldal
A hülyeség kora ► 15. oldal

FOTO: LUKÁCS GÁBI

„Nem magunkért kiabálunk”

Rendkívüli sajtótájékoztató előzte meg a reformáció hónapjának nyitó istentiszteletét

► A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) idén is összeállította a protestáns egyházak ünnepi rendezvényeit összefoglaló, immár hagyományos *Október a reformáció hónapja* elnevezésű országos ökumenikus programozatot. A 2009-es program október 1-jére kitérített megnyitó ünnepségét Budapesten, a MEÖT székházában rendkívüli sajtótájékoztató előzte meg.

A sajtótájékoztató összehívására – a reformáció hónapjának megnyitása mellett – az a két nappal korábbi parlamenti találkozó adott okot, amelyen a történelmi egyházak vezetői *Bajnai Gordon* miniszterelnökkel tárgyaltak a gazdasági válságkezelés következtében az egyház-finanszírozásban bekövetkezett – az egyházakat hátrányosan érintő –, ideiglenesnek mondott változásokról. A reformáció hónapját megnyitó sajtótájékoztatót – melynek a szervezők a *Nem magunkért kiabálunk* címet adták – *Bölcskei Gusztáv* püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, *D. Szabik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a MEÖT elnöke, *Pröhle Gergely*, a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) országos felügyelője és *Repa Imre*, a kaposvári Kaposi Mór Megyei Kórház főigazgató főorvosa osztotta meg gondolatait a sajtó képviselőivel.

► Folytatás az 5. oldalon

Köszönet a szabadságért

Ökumenikus istentisztelettel emlékeztek a határnyitás jubileumára a Deák téren

► Idén ünnepeljük az 1989-es kelet-közép-európai történelemformáló eseményeknek, a soproni határnyitásnak, a berlini fal leomlásának és a kommunista diktatúrák összeomlásának a huszadik évfordulóját. A Magyarországi Evangélikus Egyház vezetőségének meggyőződése szerint helyes, hogy az eseményekre emlékezve az egyház hívei is hálát adjanak Istennek a változásért, a történelmi fordulatért, a régóta vágyott szabadság eljöveteleért. A '89-es „*annus mirabilis*” eseményeinek huszadik évfordulója alkalmából egyházunk idén júliusban háromnapos megemlékezésorozattal és emlékkonferenciával idézte fel a változásokat az egykori helyszíneken, Sopronban és Sopronpusztán. A jubileum ünneplésének méltó zárásaként október 2-án *Hálaadás a szabadságért* címmel ökumenikus istentiszteletet tartottak német és magyar nyelven a Deák téri evangélikus templomban. A Protestáns Fórum közreműködésével szervezett ünnepi istentiszteleten *Bölcskei Gusztáv* református, *Várszegi Asztrik* római katolikus és *Ittész János* evangélikus püspök, valamint *Johannes Erlbruch* budavári evangélikus lelkész és *Willi Klinkhammer* római katolikus pap liturgiai szolgálata mellett *Margot Käßmann* hannoveri evangélikus püspök hirdette Isten igéjét.

► Folytatás az 5. oldalon

Fasori hálaadás – nem csak a Fasorért

► A fasori evangélikus templomban hangos énekszóval örült együtt Isten népe („*az ifjak is a vénekkel együtt*”) annak, hogy – a bibliai szóhasználatnál maradva – gyászatok az Úr ünnepe fordította, és mintegy négy évtizedes kényszerzünet után húsz évvel ezelőtt – a fasori evangélikus gimnázium újraindításával – kezdetét vette az egyházi iskolarendszer újjászülése. Az október 4-ei hálaadó istentiszteletre a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) mind a harminchét oktatási és nevelési intézménye meghívást kapott. A delegációktól zsúfolt templomban egyúttal a Luther Otthon száz évvel ezelőtti „kapunyitására” is megemlékeztek.

Öregdiákok és az iskolapedagógusok, tanítók, tanárok és lelkészek hallgatták közösen *Gáncs Péter* igehirdetését. A Déli Egyházkerület püspöke egy ó- és egy újszövetségi igeszakaszon keresztül világított rá kettős küldetésünkre. Felidézte egyrészt Teremtőnk szavait, aki a világ művelését és őrzését bízta ránk (vö. 1Móz 2,15), és emlékeztetett Krisztus missziói parancsára is, aki azt várja tőlünk, hogy tegyünk tanítványává minden népet (vö. Mt 28,19). „Való igaz, iskoláinkban, melyeket reformátor eleink »Isten veteményeskertjeinek« neveztek, nem minden gyümölcs tökéletes, és a bűza mellett konkoly is terem, de a bennük végzett munka mégsem hiábavaló. Nem mestereket, hanem tanítványokat képzünk, hogy Isten aztán bevehesse velük a földet (vö. Hós 2,25a)” – fogalmazott igehirdetésében egyházunk oktatásért és ifjúsági munkáért felelős lelkészi vezetője.

► Folytatás a 7. oldalon

Reformáció és ökumené

■ D. SZEBIK IMRE

Méltán kérdezheti a tisztelt Olvasók közül valaki: van-e még jelentősége a reformációnak, érdemes-e, szabad-e még ünnepelni? Hiszen 1974 óta római katolikus testvéreink is magyar nyelven tartják az istentiszteletet, a Biblia az igehirdetésük alapja, igyekeznek elmélyíteni híveiket a keresztény hitben, és elkötelezett Krisztus-követőkké nevelik őket. Mindezeket felül jó kapcsolatot ápolnak a protestáns gyülekezetek tagjaival. Az egyházi vezetők is együtt tárgyalják meg közös ügyeiket, és az imahéten együtt imádkozunk minden keresztényvel.

Ez mind igaz – testvéreinknek is tartjuk őket a Krisztusban. Mégis szabad a reformáció történelmi jelentőségű tetteire emlékezniük.

Az egyház Ura olyan eseménysorozatot kezdett el az egyszerű ágostonos szerzetesen és addig még nevet sem szerzett tudós professzoron, *Luther Mártonon* keresztül, amelynek hatása napjaink katolikus egyházában is érezhető. A már említett Biblia-központúság mellett a laikusok szolgálatba állítása, feladatokkal való megbízása, a nők erőteljes szerepvállalása az egyházközségek életében, a diakónusok szolgálata valójában a reformáció gondolatvilágának megvalósulása.

Mielőtt a kedves Olvasó „kriptokatolikusnak” gondolna, szeretném emlékeztetni, hogy tíz esztendővel ezelőtt valóban egyháztörténeti esemény zajlott Augsburgban. 1999. október 31-én hosszú évek teológiai fáradozása és imádságkoszorúja után a Lutheránus Világszövetség nevében *Christian Krause*, a szervezet akkori elnöke, a római katolikus egyház nevében pedig *Edward Idris Cassidy* bíboros aláírta a reformáció központi kérdéséről, a megigazulásról szóló közös nyilatkozatot. Ebben a római katolikus egyház felülvizsgálta a tridenti zsinat korábbi álláspontját, és a Biblia alapján a megigazulásról egyként vallott – lényegében – az evangélikus egyház meggyőződésével, amely a reformáció óta így foglalható össze: Isten bennünket Krisztus érdeméért ingyen kegyelemből fogad el megváltott gyermekeinek, s ajándékozta nekünk hit által az örök életet.

Ezzel a testvéri egyetértéssel Krisztus érdeme és a kegyelem nagysága jut kifejezésre, még ha bizonyos kifejezések tartalmát tekintve van is árnyalati eltérés a teológusok felfogása között. Ezzel az ünnepélyes nyilatkozattal, annak ünnepi istentiszteleten való aláírásával ország-világ, de az Úristen színe előtt is kifejezték egyetértésüket az üdvösség elnyerése, az örök élet reménysége felől. A két egyház teológiai, hitbeli és spirituális egysége nyert így megpecsételést annak ellenére, hogy más kérdésekben bőven van különbség, és a hagyomány sokszínűsége is

más-más hangsúlyt nyer a két egyház gyakorlatában.

Tíz esztendővel ezelőtt valóban ünnepi érzések kerítették hatalmába bennünket október 31-én Augsburgban. Felemelő volt a két istentisztelet a római katolikus és az evangélikus templomban, feledhetetlen az élmény, szinte mennyei látomásként hatottak ránk. Emberek ölelték meg egymást, ismeretlenek nyújtottak egymásnak békejobbot.

Id. D. dr. Hafenschner Károly címzetes teológiai tanárral közösen ünnepeltünk az istentisztelet után egy kávézó teraszán, egy kellemes káposztás kávé mellett. Egyszer csak ott, az utca kövezetén térdelt le előttem egy katolikus kolléga. Kérte, áldjam meg, mert nehéz tárgyalása lesz. Ő a német katolikus püspöki konferencia titkárságának vezetője, másnap neki kell elterjesztenie a püspöki kart megosztó témát. Áldást kér ahhoz, hogy az egyház Ura adjon erőt és bölcsességet ehhez a nehéz szolgálathoz. Előzőleg a közelünkben ült, hallotta, hogy magyarul beszélünk, és liturgikus viseletmen észlelte, hogy más felekezeti püspök vagyok.

Meglepetéssel hallgattam szavait, s aztán a járda közepén térdelő kolléga fejére tettem kezemet, hangosan imádkoztam, és áldást mondtam anyanyelvén, németül. Amíg élek, nem felejttem el ezt az élményt, amely megszentelte és számomra hitelessé tette mindazt, ami a templomban történt. Valóban testvérek lettünk Krisztusban. Hafenschner Károly, atyai barátom élő tanúja volt az eseménynek.

Így függ össze reformáció és ökumené. A két történet összekapcsolja Jézus Krisztus személyét. Jézus pedig egymáshoz vezet bennünket.

A közelmúltban érdekes festményt láttam. Egy ép gyökérezetű fának a félig elszáradt lombozata száználmas érzést keltett bennem. A másik fele szép zöld volt, tele gyümölcscel. De miért a félig elszáradt, száraz ágak szomorú látványa? Talán a vegyszerek hatása? Talán a csapadékhiány? A gyökereknek még elég az eső, de felfelé már nincs mit szállítani? A választ bizonytalanságban hagyta a szakértők több-kevesebb bizottsággal meg tudják adni. A két azonban metaforikus jelentésű is. A reformáció gyökérezete még megtalálható protestáns egyházainkban. De van-e annyi felhajtó erő, Szentlélek-energia bennünk, ami a szívünkhez is odaszállítja az ige időszerű üzenetét, a jézusi mondanivalót, hogy aztán kizöldelljen életünk fája, s roskadozzon az ízletes gyümölcsöktől, amelyeket környezetünk is örömmel kóstolhat?

A keresztény egyházakkal együtt kiáltjuk a reformáció hónapjában: jöjj, Szentlélek, ajándékozd nekünk erőt, igédet, hogy a száraz ágak is életre pezsdüljenek, és általa élet sarjadjon egyházadban!

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Tudjuk, hogy életünkben sok a visszasság, és istentiszteleteink sem tökéletesek előtted. Mégis hallgass meg kéréseinket, és vezess minket az örök élet útjára!

Könyörgünk ezért a világot, amelyet minden javával és áldásával nekünk teremtettél. Add, hogy ne tudjon teret nyerni benne az embertelenség, a háború és az értelmetlen halál! Add, hogy ne pusztuljon környezetünk, és tiszta Földet adjunk tovább a következő nemzedéknek! Segíts meg a világon mindenütt jelenvaló népedet, hogy igaz istentisztelet legyen, amikor felelősen bánik a teremtettség kincseivel! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk ezért a népért és ezért az országért, ahol megszabtad küldetésünket. Adj felelősségérzetet azoknak, akik emberek sorsa felől döntenek! Adj tisztességet és igazságot azoknak, akik igaz szívvel munkálkodnak a nemzetért! Add mindannyiunknak a béke örömét! Segíts meg népedet, hogy betöltsse hivatását, és becsülettel végezze mindennapi munkáját. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk gyülekezetünkért és testvérgyülekezeteinkért. Add, hogy ne hangozzék igéd hiába, és hogy akik hallgatják, azoknak figyelmes és befogadó legyen a szívük! Add, hogy ez a gyülekezet igazi lelki otthonná legyen, s aki csak idejön, megtalálja benne a Krisztussal való közösséget! Segíts meg népedet, hogy megélje a testvéri közösséget, a hordozó szeretetet és a megtartó hitet! Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk önmagunkért. Adj erőt küzdelmeinkhez. Adj munkánknak értelmet, kitartásunknak eredményt, örömeinknek felszabadultságot, életünknek békeséget! Adj enyhülést a szenvedők fájalmára, vigaszt a szomorú szívűek bánatára! Add a feltámadás reménységét azoknak, akik mellől elmentek szeretetük! Segíts meg népedet, hogy ne fáradjon meg a Krisztus-követésben. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

Könyörgünk célunk eléréséért. Add, hogy készen érjen bennünket, amikor eljön a te nagy napod! Míg tart a kegyelem ideje, adj megtérést, hitet! Segíts meg földön járó népedet, hogy örök országodban az előttünk jártakkal és az utánunk jövőekkel együtt lehessünk a mennyei istentisztelet örömeiben, dicsőségében Jézus Krisztusért, a te Fiaidért, a mi Urunkért, akié a dicsőség most és mindenkor. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Mivel nem paráználkodásra, hanem házasságra lettünk teremtve, nemcsak megengedett, de istenes és dicséretes is vágyakozni, és megkísérelni feleséget szerezni.”

▶ Luther Márton: Előadások a Geneziszről (Böröcz Enikő fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 18. VASÁRNAP – MIK 6,6-8

Elhívásunk a szeretet

Életünk tele van kibúvókkal. „Mindjárt!” – mondja a gyerek, akit segíteni hívnak. „Elfelejtettem!” – mondja a felnőtt, akitől valamit számon kérnek. „Nem mondtad...” – szabadkozok az, aki nem vette észre, hogy a társa beteg, és ezért számított volna a segítségére.

Isten tiszteletében és embertársaink segítségével is sokszor keressük a kibúvókat.

Könnyebb megjelenni párszor az istentiszteleten, mint naponta gyakorolni a szeretet cselekedeteit.

Az istenfélő ember esetleg gondol arra: vajon eleget tett-e az Isten iránti kötelezettségének? Reggel, délben, este szépen imádkozik, vasárnap templomba megy, lehetőleg a legszebb ruhájában. A perselybe beteszi azt a pénzt, amely nem fog neki hiányozni. Időnként úrvacsorát is vesz, bár egy kicsit kellemetlenül érzi magát, amikor igennel válaszol a kérdésre: megbocsátottál-e az ellened vétkezőknek? Hát igen, ez kényes kérdés. Miért pont én bocsásak meg? A másik még csak bocsánatot sem kért!

A nem istenfélő emberben fel sem merülnek ezek a gondolatok: „Orcád elől hova fussak?” (Zsolt 139,7) „Mivel járuljak az Úr elé?” (Mik 6,6) Hiszen nem tartozik ő senkinek semmivel!

Mikeás próféciájában egy önmagát igazolni kívánó ember szólal meg. Mit tegyek, hogy az Úr végre rám tekintsen? Mit vigyek elé? Égőáldozatot? Véresáldozatot? Gyermekáldozatot? Hajlongjak előtte, és verjem a mellem, hogy bocsássa meg az én vétkem? Vajon mennyi áldozat lesz neki elég? Miközben az ember így alkudozik Istennel, figyelmezteti őt a prófétai szó: Ember! Tud-

hatnád már, hogy Isten nem a patakokban folyó vért várja, nem állatok, és főleg nem gyermekek feláldozására vár, hanem arra, hogy gyakorold a szeretetet!

Ekkor az önmagára igen büszke ember azt kérdezi: de kit szeressek? Szeretem a családomat: naponta legalább hat percet beszélek a gyermekemmel (magyar átlag!). Szeretem a feleségemet/férjemet: már x éve élünk egymás mellett, mint a galambok (ki erre repül, ki amarra). Szeretem a szüleimet, hetente látogatom őket az ápolási osztályon. (Örülök, hogy van munkám, nem foglalkozhatok még velük is!) Vannak barátaim, akikre mindig számíthatok. (Csak ők ne kérjenek tőlem nagy dolgokat!) Ezel be is zárult a kör. Senki más ne tartson igényt arra, hogy törődjek vele, hogy segítsem, hogy vigasztaljam – van nekem bajom éppen elég! (Itt következik a bajok felsorolása, és egy nagy sóhajtás, hátradőlés, önmegnyugtatás: én minden tőlem telhetőt megtettem.)

Isten azonban nem ilyen hátradőlésre hívott el bennünket!

Több prófétáján keresztül is értesére adta népének, hogy ő sokkal inkább értékeli az igazságot, a könyörületeséget az árvák, az özvegyek és a szegények irányában, mint a hatalmas áldozatbemutatókat. Hóseásnál ezt olvashatjuk: „Szeretetet kívánok, és nem áldozatot, Isten ismeretét, és nem égőáldozatokat.” (Hós 6,6)

Mikeás három fő területet említ: Éljen törvény szerint! Törekedj szeretet-re! Légy alázatos Istennel szemben!

Élj törvény szerint! A mai vasárnap elhangzik Jézus válasza a törvénytudó, őt kísérteni akaró embernek.

Aki törvény szerint akar élni, annak ismernie kell a nagy parancsolatot, amely minden parancsolat fölött áll: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. (...) A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat.” (Mt 22,37,39) Jézus nagyon komolyan vette, hogy Isten teljes és tökéletes szeretetet vár el az embertől. Ő maga a szeretet. Ebből a szeretetből naponta áraszt nekünk annyit, amennyivel bőségesen gazdálkodhatnánk, ha komolyan vennénk küldetésünket. Isten úgy mutatta meg irántunk szeretetét, hogy egyszerűen Fiát áldozta fel értünk. Jézus önfeláldozó szeretete példaként áll előttünk: „Ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!” (Jn 13,34)

A nagy parancsolatnak és Jézus új parancsolatának megtartása már átvezet a második felhívás területére: Törekedj szeretet-re! Ha csak felszínesen, sőt képmutató módon szeretjük Istent és embertársainkat, akkor Urunk azt mondhatja majd nekünk: „Menjetelek előlem, átkozottak, az ördögnek és angyalainak elkészített örök tűzre.” (Mt 25,41) Mert nem segítünk azoknak, akik gyengék és szerencsétlenek voltak, csak esetleg azoknak, akiktől magunk is elvártuk a segítséget.

Községünk polgármestere különböző mesteremberekkel összefogva megmentett egy asszonyt az utcára kerüléstől. Egy hónap alatt kialakított neki egy kis lakást, ahol tisztességes körülmények között élhet. Összefogás, szeretet, önzetlenség, szabaddíj feláldozása és természetesen kemény munka: mind-mind szívet melengető cselekedetek voltak.

A VASÁRNAP IGÉJE

Minden jóérezésű ember kalapot emel egy ilyen nemes gesztus láttán. Csak az irigyek vannak más véleményen.

Nekünk Istentől kapott küldetésünk a szeretet. A próféták még meglepődtek azzal, hogy csak törekedni kell a szeretetre. Jézus azonban határozottan felszólít: Szeresd az Urat, és szeresd felebarátodat (akik közé tartoznak még az ellenségeid is)!

Légy alázatos Istennel szemben! – hangzik Isten harmadik útmutatása, amit Mikeás által ad. Lehet akár milyen jó, rendes, ügyes, jóindulatú és segítőkész is valaki, akkor sem gondolhatja magáról, hogy ő tökéletes, és most már nyugodtan hátradőlhet. A szeretet küldetése egész életre szól, és minden esetben Isten a forrása. Nem egymás lekörözése a cél, hanem Isten dicsőségének szolgálata.

Naponta hűségesen ellátni egy beteg gyereket, házastársat vagy szülőt – bizony ez a szeretetről beszél. Naponta lelket önteni a fáradt munkatársakba – ez is csak szeretettel lehetséges. Naponta megbocsátani és a békességre törekedni, ez is a szeretet útja. Naponta megküzdeni azért, hogy a másoknak legyen könnyebb és jobb, szintén csak szeretettel lehet.

Olyan szeretettel, amiről Pál apostol ír 1Kor 13-ban, a szeretet himnuszában.

■ KOSKAI ERZSÉBET

Imádkozunk! Köszönjük neked, Istenünk, hogy világosan megmondod, mit vársz el tőlünk. Megvalljuk: időnként nagyon gyengék vagyunk a szeretetben. Kérünk, erősíts minket, hogy őszintén, tiszta szívből tudjunk szeretni téged és embertársainkat. Ámen.

CANTATE

Az Úr nevében indulunk

▶ **Az istentisztelet így kezdődött: „Az Atya, Fiú, Szentlélek nevében.” Ettől keresztény: nem a magunk, még csak nem is a közösség nevében ünneplünk, s a lelkész sem csupán a maga nevében beszél, hanem a Szentháromság egy Isten nevében. A zsolttáros szavával együtt valljuk: „A mi segítségünk az Úr nevében van, aki az eget és a földet alkotta.” (Zsolt 124,8) „Amit pedig szóltok vagy cselekesztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek” – biztat Pál apostol (Kol 3,17). Az istentisztelet így is ér véget. Áldást kaptunk, s az Úr nevében indulunk. Nagyszerű záróének ez, amely hidat ver az istentisztelet ünnepi órája és a hétköznapi közé.**

A Gyülekezeti liturgikus könyv különös gyöngyszeme Az Úr nevében indulunk kezdetű ének (GyLK 824). Ismét egy olyan lehetőségről van szó, amikor a gyülekezet az 1982 óta használt énekeskönyv dallamára énekelheti az „új” szöveget. Bár Magyarországon nem teljesen elterjedt ez a melódia, de Luther Tízparancsolatról szóló kátééneke egyszerű dal, könnyen tanulható, énekelhető. (Ez a szent tízparancsolat – EÉ 433. A furcsa „ellentmondás”, hogy a dal eredetileg zarándokének volt, Luther csak „kölcsonvettte”)

A legkorábbi feljegyzések, amelyek említik az éneket, 1422-ből valók. Azonban ennél régebbi anyagról van szó. Eredetileg nem záróéneknek készült. Éppen ellenkezőleg, az útnak indulók énekeltek: már a 12. századtól hangzott az ének ősi formája a zarándokok ajkán. S ez ma számunkra azt jelenti, hogy nemcsak a templomból való hazainduláskor énekelhetjük, hanem mindig, amikor útra kelünk, amikor útközben egy-egy új szakaszt kezdünk.

Ahogy az újszövetségi Zsidókhöz írt levél Isten vándorló népének vigasztalása, úgy válhat számunkra is erőforrássá ez az ének. Vándorok vagyunk, Isten vándorai: bölcsőtől korporsóig, a teremtésből az új terem-

tésbe, a földi születéstől az örök életig. Mivel azonban mi már emmausi tanítványok módjára járhatjuk az utat (melléjük szegődött Jézus...), bátran vallhatjuk gondolatban, imádságban és énekekben: az Úr nevében indulunk, vele járunk („Te vagy kísérrőnk” – 2. vsz.), és reménységünk szerint hozzá érkezünk.

Nikolaus Herman formálta meg az éneket a reformáció korában (1560 körül), s ez a verzió öröklődött az evangélikus egyházban évszázadokon át. A német énekeskönyvben ma is megtalálható (EG 498).

A négy versszak kibontja számunkra a bejelentésként, imádságként, jelszóként hangzó mondatot: mit is jelent, hogy az Úr nevében in-

2. Te vagy kísérrőnk, Úristen, Indulásban, érkezésben. Ösvényünkön világítasz, Oltalmat és védelmet adsz, Szánj meg, Urunk!
3. Ha magas hegyek, mély völgyek Vagy ínség távolít tőled, Nem tévelyedünk végleg el, Továbbjutunk kegyelmeddel, Szánj meg, Urunk!
4. Krisztus, te vagy az igaz út, Az üdvösségbe nyitsz kaput. Segítsd zarándokaidat, Kikért véredek áldoztat, Szánj meg, Urunk!

■ HAFENSCHER KÁROLY

Ósagárdi „helyreállítás”

► A helybeliek közül október 4-én délután alighanem többen tartózkodtak a templomban, illetve a templomkertben, mint ahányan otthonukban. A mintegy háromszázötven lelket számláló Ósagárd apraja-nagyja ünneplőbe öltözött, hogy részese lehessen az evangélikus egyházközség tizenharmadik lelkészét beiktató ünnepi istentiszteletnek. *Eszlényi Ákost* a Nógrádi Egyházmegye esperese, *Szabó András* állította hivatalába.

Szintizta lutheránusnak mondott településen osztozni egy gyülekezet ünnepében nem akármilyen élmény, még az evangélikus ünnepekre amúgy gyakorta hivatalos lelkészek, egyházi szolgálatban állók számára sem.

És Ósagárd – miként a múlt vasárnapi együttlét során többször is elhangzott – valóban „nem akármilyen” község.

Dr. Léránt István, a rákoskeresztúri gyülekezet felügyelője köszönti Eszlényi Ákost

A Cserhát fennsíkján elterülő, az „éghez legközelebb lévő” Nógrád megyei falu már az 1670-es évekből származó írásos emlékek szerint is protestáns többségű volt, bár az evangélikus egyházközség létezéséről „csak” 1735-ből maradt fenn hiteles dokumen-

tum. Ám hogy milyen elkötelezett hívek hagyományozták vallásukat nemzedékről nemzedékre, azt ékesen bizonyítja, hogy az evangélikus közösség az ellenreformáció alatt sem szűnt meg létezni, jóllehet hatvanhét esztendőn át pásztorja sem lehetett a nyájnak. De talán ennél is meggyőzőbb bizonyíték, hogy ez a félezernél sohasem népesebb

település maga is hat lelkész adott egyházunknak. Ósagárdon született *D. dr. Harmati Béla* nyugalmazott evangélikus püspök – aki szintén jelen volt a múlt vasárnapi lelkész-iktatáson –, és történetesen „idevalósi” az iktatást végző esperes, *Szabó András* is.

Az útmutató aznap ígéje (Zsolt 23,6) alapján tartott ol-tár előtti igehirdetését egy pil-lanatra megszakítva az Északi Egyházkerület püspöke a szó szoros értelmében is szembesítette a mindaddig vele szemben álló Eszlényi Ákost az ünneplő gyülekezettel. *Dr. Fabiny Tamás* kifejezte abbéli reményét, hogy ez a templomban most el sem fé-rő közösség a későbbiekben is erős imádságos háttérrel segíti majd szolgálatát, hogy a lelkész ily módon is megtapasztalhasa életében Isten jóságát és szeretetét.

Eszlényi Ákos személyes hitvallásának nevezte azt a páli verset, amelyet – immár beiktatott lelkészként – prédikációja alapigéjéül választott: „...az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.” (1Kor 3,7)

Az ósagárdi gyülekezet *Laczkovszki Zoltán* felügyelő vezette előljárói mindazonáltal aligha véletlenül hívták meg pásztoruknak a rákoskeresztúri egyházközségben segéd-, majd másodlelkészként kilenc éven át bizonyító „papgyereket”. *Kalácska Béla* személyében ugyanis idestova már egy éve nyugalmazott lelkész helyettesített az állandó parókus lelkészhez „szokott” településen. Ezért is újították fel a parókiát rekordgyorsasággal, így Eszlényi Ákos családjával – hitvesével és kislányával – már beiktatása előtt három nappal itt tölthette első éjszakáját. (De ez utóbbi, derűsen emlegett „rekordot” csak egyháztörténeti érdekességeként kívánta rögzíteni a krónikás.)

■ TPK

Kösziklára alapozva

► Anyagyülekezetté válásának századik évfordulójáról emlékezett meg múlt vasárnap az Óbudai Evangélikus Egyházközség. Az ünnepi istentiszteleten mintegy vezérfonalként vonult végig a „kösziklára épített ház”, a *Máté evangéliumából* jól ismert metafora...

Dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke is a kösziklára épített házhoz hasonlított a igehirdetésében az óbudai gyülekezetet.

FOTO: MESZAROS GABOR

Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a további építkezések is csak „a kösziklára”, Krisztusra alapozva lehetnek sikeresek.

A képet a fiatalok műsora vitte tovább. *Reményik Sándor Kövek zsoldára* című versének formabontó előadásában szanaszét heverő, otromba kövek elevedtek meg, s álltak össze templomná.

Az úrvacsorás istentiszteletet követő ünnepi közgyűlés egyetlen napirendi pontja az anyagyülekezetté válás századik évfordulójáról való méltó megemlékezés volt. Elsőként a gyülekezet felügyelője, *dr. Györfi Károly* szólt az építkezésekkel telt utóbbi tíz évről,

illetve a legutóbbi hónapok eseményeiről. Utalt a nagyszabású munkálatokra, melyek során kívül-belül megújult, modernizálódott a templom és a gyülekezeti terem is, majd felhívta a figyelmet az elmúlt száz év írott és képi emlékeiből összeállított kiállításra, amely egy hónapig tekinthető meg a templomban.

A száz év történéseit előszóban a gyülekezet lelkésze, *Bálintné Varsányi Vilma* foglalta össze, kiemelve a változást, amely a gyülekezeti élet és a lelkési szolgálat aktívabbá válását hozta magával. Utalt a történelem visz-

tagságaira, melyek ellenére mégis megélethették ezt a szép ünnepet, tanúsítva, hogy a gyülekezet – az okos emberhez hasonlóan – kösziklára építette a házat.

Az óbudai közösség ünnepét számos egyházi és világi szervezet magas rangú képviselője is megtisztelte jelenlétével, így jelen volt *Bús Balázs*, Budapest III. kerületének polgármestere, valamint a helyi önkormányzat, a finnországi és az erdélyi testvérgyülekezetek képviselői is. A közgyűlés során a vendégek jókívánásait fejezték ki a gyülekezetet követő száz évére is.

■ KISS ENIKŐ

Ökumené helyett lelki communio

Kedves olvasóim megszokhatták már, hogy nem vagyok semmiféle „hivatalos, diplomáciai” ökumené feltétlen és kritikátlan híve. Meggyőződésem, hogy minden olyan kezdeményezés, folyamat vagy jelenség, amelyet többé-kevésbé mesterségesen hoztak létre és irányítanak, amely szinte kizárólag szűkebb csoportok érdekeit, elképzeléseit szolgálja, melynek lételeme a modern, bürokratikus kultúra, az elcsúszott, csak nem a közös spiritualitást, nem az anyaszentegyház hiteles lelki egységét szolgálja.

Néhány héttel ezelőtt írt – az Európai Egyházak Konferenciájának (KEK) lyoni nagygyűléséről szóló –, *KEK à la Lyon* című cikkemben (*EvÉlet*, 2009/32. szám) pontosan erre az aspektusra próbáltam felhívni a figyelmet: dokumentumok, záronyilatkozatok, udvariasságtól áthatott mosolyok és szavak nem oldanak meg semmit, ha odabenn a szívekben, a lelkekben hiányzik az őszinte szándék, a Szentlélek világossága.

A bürokratikus kultúrát említve: Lyonban többször is az volt a benyomásom, hogy a KEK egész diskurzusa tűz és víz, de az értelmét és módját meg kell találni az intézményes keret fenntartásának. Hogy miért? Igyekezzen ezt mindenki maga eldönteni.

Fenntartásaim, kritikai észrevételeim ellenére vallom reformátorainkkal együtt, hogy egy anyaszentegyház van. A reformáció teológusai, egyházvezetői általában nem ismertek olyat, hogy „több egyház”; a középkor emberének gondolkodásában ez nem létezett. Jézus Krisztus, az üdvözítő egy! Az ő titokzatos teste, az egyház is egy! A Lélek egy! A keresztség egy! A kegyelmi ajándékok sokfélék, de egy a Lélek, akitől ezek származnak. Az anyaszentegyház megosztottsága bűnös állapot, amelybe nekünk soha, de soha nem szabad beletörődni.

Igaz, az egységet elsősorban nem a dokumentumok, nyilatkozatok, vízfejű intézmények fogják elősegíteni, megvalósítani, hanem azok az őszinte, spontán, szinte ösztönös folyamatok, jelenségek, amelyeknek mi magunk is tanúi, netán szereplői lehetünk.

Egy ilyen eseménynek voltunk nézői, résztvevői – és itt határozottan a *részvételre* tenném a hangsúlyt – az elmúlt napokban Gyulafehérváron, Erdély valamikori történelmi fővárosában, ahol jelen lehettünk a Római Katolikus Főegyházmegye milenniumi évét záró ünnepi szentmisén. A *Szent István* király által alapított főegyházmegye méltó módon

ÉGTÁJOLÓ

ünneplte meg alapításának ezredik évfordulóját.

Bár az egy évig tartó színvonalas ünnepségek során nem látott napvilágot az ökumené célzó dokumentum, iromány, s az *ökumené, ökumenizmus* szavak láthatóan a háttérbe szorultak, mégis számos lehetőség nyílt a protestáns és katolikus hívek és lelkészek találkozására, egymásra találására.

Említenem sem kell, hogy mindennütt a szívéllyesség, az őszinte barátság, a nyitottság, a kölcsönös elismerés jellemezte a találkozásokat. Az ünnepi záró szentmisén pedig nemcsak kitüntetett hellyel tisztelték meg a protestáns egyházak képviselőit, de talán mindennél többet jelentett, hogy sok ezer ember előtt, háromszáz pap és negyven-ötven bíboros, érsek, püspök jelenlétében *dr. Jakubinyi György* érsek, kiváló teológus – talán nem is véletlenül, hanem tudatosan és őszintén – a „test-

véregyházakat” köszöntötte. Akik ismerik a katolikus egyházzal szóló különböző dokumentumok üzenetét, állásfoglalásait, a kérdés kiélezett hermeneutikáját, azok megértik, mit jelent „testvéregyházakat”, és nem felekezeteiket, „keresztény közösségeket, egyházi jellegű szervezeteket” mondani.

Tisztában vagyunk vele, hogy az anyaszentegyház látható egységéhez vezető út még nagyon hosszú; a sajátosság, az önazonosság, a felekezeti lojalitás mélyen gyökerezik a tudatunkban. Azonban mi, lutheránusok átélve, átérzve az ünnepi mise szép liturgiáját, amelyben mi is otthonosan mozoghattunk – kimondhattuk bátran, hogy a gyulafehérvári millennium a mi ünnepünk is.

Illyés Gyula mondta: „Ezer évet csak sikeres, tehetséges nép tud megélni, nagy erőpróbákkal, rengeteg küzdelem árán. Mi megértük az ezer esztendőt.” Az ezer év és minden, amit ez felöllel, a mi közös történelmi örökségünk is, közös kincse Erdély népének, de az egész magyarságnak.

Találón fogalmazta meg köszöntőjében *Bálint Benczédi Ferenc* unitárius püspök: „Úgy vagyunk, mint egy szép és gazdag lombos fá. A tápláló gyökér Krisztus, a belőle kinövő törzs az anyaszentegyház, és

ebből a törzsből nőnek ki a különböző életerős, gyümölcsstermő, gazdag lombos ágak. Egy a törzs, egy a gyökér, ami minket összeköt.” Erre utalt *Franc Rodé* bíboros, pápai legátus prédikációjában: „Külön jelentőséggel bír az, hogy ezt az évfordulót a székesegyházban ünnepeljük. A székesegyház az egyházmegye *köbe vésett arculata*, az egyházközség szimbóluma és tükrözése, a keresztény nép történelmi emlékezete, amelyet a szent épület elrendezésében és méreteiben rögzít.”

Nem a hivatalos, felülről ránk olvasott ökumené, nem a dokumentumok, nyilatkozatok, nem a mosolypolitika, hanem a Lélek ereje által nyert, belülről fakadó, őszinte, feltételek nélkül megélt lelki communio jelenti az igazi, ma még talán nehezen látható, mégis megtapasztalható lelki egységet.

Adorjáni Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Parókiaépítés válság idején

► Miközben tavaly ősszel a gazdasági válság bizonytalan jövőt hozó jelei kezdtek mutatkozni a világban, a Sárbogárd–Sárszentmiklósi Evangélikus Egyházközség tagjai nagy tervük megvalósításába kezdtek. Ez csak Isten segítségével volt lehetséges – hívta fel a figyelmet köszöntésében Váraljai Péter presbíter azon a közgyűlésen, amelyet október 3-án, szombaton délután tartottak Sárbogárdon, miután Ittész János püspök felszentelte az új parókiát. A példamutató vállalkozással sikeresen lezárult a gyülekezeti központ építésének első üteme.

2002 augusztusában nem lelkészi egyházi munkásként került Sárbogárdra – püspöki megbízással – Böjtös Attila. A fiatal munkatársat – aki

rintos kezdőtőke állt rendelkezésükre. Ebből telket vásároltak az önkormányzattól Sárbogárdon. Sikerült összegyűjteniük – a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat, az országos egyház támogatásával és állami forrásból – harminchatmillió forintot, amellyel belekezdtek egy új gyülekezeti központ megvalósításába. Az első ütemben a tetőtérben száz négyzetméter alapterületű lelkészlakás, az alsó szinten pedig – átmeneti jelleggel, a később kialakítandó garázst és közösségi helyiséget egyelőre egybenyitva – gyülekezeti terem készült el. És látszanak már az épülő templom tornyának falai is az állványok mögött.

Ittész János püspök az ünnepi istentiszteleten Ez 11,17–20 alapján hirdetett ígét. A körülmények Sárbogárdon lassan méltóvá lesznek Isten ügyéhez, de ne felejtjük el – szögezte le –, hogy sohasem a körülmények a fontosak, hanem mindig az üzenet.

egyébként képzettségét tekintve angol–földrajz szakos gimnáziumi tanár, és EKE-bibliaiskolát is végzett – a bogárdi imaház mellett lévő szolgálati lakás lakhatóvá tételével várta a gyülekezet. Néhány évvel később a városban zajlott gyűjtést felhasználva Sárszentmiklóson felújították az egykori parókiát, és közösségi házzá alakították át.

Egy évvel ezelőtt nagyobb terveket is szöhettek. Egy ingatlanért kapott kárpótlásból nyolcmillió fo-

A közgyűlésen Szarka István esperes egy Bibliát ajándékozott a gyülekezetnek, Ittész János püspök pedig bejelentette, hogy Böjtös Attila nem lelkészi egyházi munkást felhatalmazza – kizárólag a gyülekezete területén – az úrvacsora szent jegeinek kiszolgáltatására.

Az ünnepi alkalmat a gyülekezeti énekkar, a hittanos gyermekek szolgálata és szeretetvendégség tette még színesebbé.

■ MENYES GYULA

Szolgáló szeretettel

Nyolcvanöt éve alakult meg a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület

„Családi” körben emlékeztek meg október 3-án, szombaton délelőtt a budavári evangélikus templomban a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület nyolcvanöt évvel ezelőtti megalkulásáról.

A hálaadó istentiszteleten Gáncs Péter maga is „érintettként” hirdetett Isten ígétét, hiszen nagypapja, Gáncs Aladár volt az egyesület első titkára, majd lelkésze. A Déli Egyházkerület püspöke prédikációjában hangsúlyozta: az irgalmasság szolgálata nem oldalhajítás az egyház fáján, hanem a törzs szerves része, és az effajta, az odafigyelésre, a ránk bizottak észrevételére épülő magvetésnek – még ha esetleg új formákat, új utakat kell is keresni hozzá – mindig van jövője.

Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlés előadójaként Hermann Schoenauer ugyancsak a diakónia fontosságáról beszélt. A Fébével tizenöt esztendeje együttműködési

megállapodást aláíró és a Magyar Evangélikus Szeretetszolgálatért Alapítvány egyik társalapítójaként is számon tartott Neuendettelsau Diakónia (Diakonie Neuendettelsau) rektora beszédében úgy fogalmazott: a világnak nem vallásra és nem is egyházra, hanem az evangéliumra van szüksége, ez utóbbi „bizonyosságtétele” pedig a diakóniai munkában (is) megnyilvánuló szolgáló szeretet.

A Fébé 1924. október 1-jén Klotildilígen tartotta alakuló ülését, kezdetben nőegyleti keretek között működött. Az egyesületet a pártállam 1951-ben számolta fel. Közel negyvenévi szétszórás után 1990. május 9-én szerveződött újjá. Ma a budapesti anyaházon kívül Mátraszentimre-Bagolyirtáson üdülőüzemeltet, Piliscsában pedig mozgássérült-lakóotthont tart fenn.

■ – VITÁLIS –

Budakeszi, indulj bátran!

Elfogadó gyülekezetből befogadó gyülekezetté vált Budakeszi evangélikussága

► Újabb mérföldkőhöz érkeztek az önálló egyházközséggé válás útján a budakeszi evangélikusok: birtokba vehették imatermüket. Mostantól tehát nem a szomszédban lévő református templomban gyűlnek majd össze kéthetente, hanem saját, Istennek szentelt házukban – hetente. A múlt szombaton, október 3-án felszentelt istentiszteleti hely egyébként a pesthidegkúti (1955) és budahegyvidéki (2001) után már a harmadik templom a budahegyvidéki egyházközség területén.

Az ötvenhat éve alakult Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség a kezdetektől gondozta a budakeszi evangélikusokat, akik évtizedeken át vagy házaknál gyűltek össze, vagy bejártak az anyaggyülekezet alkalmaira. Jelentős változást a nyolcvanas évek hoztak, amikor Kőszeghy Tamás lelkész szisztematikusan elkezdte felkeresni az evangélikus családokat, és megindult a református testvérekkel való együttműködés is. A következő évtizedben a helyi iskolákban beindult a hitoktatás, és havi, majd kétheti rendszerességgel állandósultak a bibliaórai alkalmak. Az 1999-ben felépült református templom a budakeszi evangélikusság számára is új lehetőséget adott, hiszen ettől kezdve itt gyűlhetnek össze ők is havonta egyszer, majd kétszer.

Időközben az anyaggyülekezet is megerősödött, többlelkészes hellyé vált, ám dr. Fabiny Tibor és mások gyülekezetépítő munkája révén Budakeszi is egyre több feladatot adott, így végül 2007 augusztusától az ad-

digi segédlelkész szolgálatát – Lacknerné Puskás Sára személyében – missziói lelkész váltotta fel.

„Búcsú-istentisztelet” a református templomban

A folyamatosan gyarapodó közösségben a saját gyülekezeti ház utáni vágy is erősödött. Ez év elején sikerült is megvásárolniuk az e célra kiszemelt telket, illetve házat, és az átalakítási munkálatok is példás gyorsasággal – két hónap alatt – lezajlottak Beniczúr László építészmérnök, egyházkerületi felügyelő tervei alapján.

A hálaadó istentiszteletet követő közgyűlésen az építész elmondta: az átalakítandó százéves vályogház

több esetben is feladta a leckét a kivitelezőknek az új fűtési rendszer kiépítése, a szigetelés és a szerkezetorvosi munkálatok során, mégis, a kerületi, megyei és helyi erőket megmozgató beruházás rövid időn belül megvalósult, beteljesítve a gyülekezet álmát: végre ők is meghívhatnak és befogadhatnak másokat, és nem kell többé nekik vendégeskedniük másoknál.

A Kézdy Pál felügyelő által vezetett közgyűlés keretében az ünnepelő közösséget sorra köszöntötték a helyi testvéregyházak képviselői, Keczkó Pál, a budahegyvidéki gyülekezet lelkésze pedig ünnepélyesen átadta az anyaggyülekezet ajándékát: az ünnepségen meg is szólaltatott, felújított harmóniumot.

„Budakeszi, indulj bátran!” – ezekkel a szavakkal biztatta Fabiny Tamás püspök a gyülekezetet Ézs 43,19 alapján mondott prédikációjában. „Ahogyan Isten Izrael életében is megmutatta újat teremtő erejét, úgy ma is meg tudja mutatni ott és akképpen, ahol és ahogyan ő akarja” – hangsúlyozta az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Az imaterem birtokbavétele

„Az Úr házában lakom egész életemben”

Megújult kívülről a kispesti templom

► Kívülről teljesen megújult templomáért adott hálát Istennek október 4-én a kispesti evangélikus gyülekezet. Az ünnepi istentiszteleten – melyen aktív szolgálatot vállaltak az egyházközség presbíterei és énekkara is – Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke hirdetett ígét. Különleges aktualitást adott az alkalomnak egy kerek évforduló: Széll Bulcsú lelkész ugyanis épp húsz esztendeje végzi az itt élők pásztorolását, mely szolgálatban fáradhatatlan munkatársaként áll mellette hitvese. Munkálkodásuk nem hiábalavó...

Ha valaki az istentisztelet kezdete előtt fél órával érkezik meg ide, az egyik sarokban játszó gyermekekkel, a másik sarokban a szolgálatért imádkozó testvérekkel találkozhat, miközben az oltár előtt fiatalok próbálják aznap éneküket – lelkes, eleven közösség tölti be a több mint nyolcvan éve épült templomot.

Zsolt 23,6 alapján elmondott igehirdetésében az egyházkerület lelkészi vezetője Isten hűségét, minket nap mint nap elkísérő szeretetéről

tett bizonyosságot. A reformáció hónapja kapcsán megemlítette: nem csak annak szabad és lehet örülni, hogy Isten templomok újjulását munkálja, de annak is, hogy egyházát akarja újra meg újra megújítani.

Amint Kamráth Tamás presbíter elmondta, az elmúlt három évben az épület tetőszerkezetének borítását teljesen lecserélték, megújultak az esővíz-elvezető ereszek, valamint a bádogos borítások. A toronyban elvégzett komplett ács munkák mellett kicserélték a harangok körüli hangvetőt és az összes ablakot. Megújultak a párkányok, illetve a tetőablakok, valamint a közelmúltban megszüpültek az oldalfalak és alattuk a lábazat is.

A belső térben elkészült a hangosítási rendszer és a csillárok felújítása. A húszmillió forintos beruházást

az országos egyház, a Déli Egyházkerület és a helyi önkormányzat is támogatta. Példaértékű, hogy a 6,6 millió forintos önrészt a gyülekezet tagjainak adományai fedezték.

Az ünnepi alkalmon Gajda Péter, a XIX. kerület polgármestere is köszöntötte a jelenlévőket.

■ S. A.

„Nem magunkért kiabálunk”

► Folytatás az 1. oldalról

Elsőként Bölcskei Gusztáv szólt, s kifejtette, hogy 2009-ben a protestáns egyházak a reformáció üzenetét a reformáció hónapjában három kulcsszó, a *biztonság – bizalom – bizonyosság* köré fűzve fogalmazzák meg. Teszik mindezt olyan környezetben, ahol nagyon sok minden ellentmond e három értéket hordozó fogalomnak. A protestantizmus egyházainak ma különösen is feladatuk és küldetésük kiállni, szót emelni lelegezetlenebb, legvédtelenebb embertársaink mellett, hiszen a bizalmi válság a társadalom minden rétegében tapasztalható. Ma, amikor egy megdöbbentő felmérés eredménye szerint az emberek harmincnégy százaléka semmilyen reményt nem lát jövőjére nézve, az egyházak küldetése a reformáció 16. századi indulásához visszatérve hangsúlyozni: a protestálás lényege nem valami ellen való tiltakozás, hanem valami mellett való kiállás.

Bölcskei Gusztáv kitért arra is, hogy milyen változások tapasztalhatók az adófizetők által az egyházaknak felajánlott egy százalék és az azt kiegészítő állami pénzek terén a 2003-tól 2009-ig terjedő időszakban: míg az adófizetők egyre nagyobb mértékben ajánlanak fel támogatást egyházuknak, az állami kiegészítés zsugorodik.

Pröhle Gergely, az MEE országos felügyelője rámutatott: az egyszázalékos felajánlásokhoz kapcsolódóan az evangélikus egyházat is súlyosan érinti az állami juttatások csökkenése. Ez azért szomorú, mert az utóbbi évek átgondolt kampányai sok hívt elerve egyre nagyobb „adózási tudatosságot”, az egy százalékok átutalására való hajlandóságot hoztak, melynek mérhető eredményei vannak. Az országos felügyelő a reformáció távlati gondolatát kölcsönözve, széles szellem-történeti összefüggésbe helyezte *Luther és Kálvin örökségét* kifejtette: létezik felelős pénzügyi gondolkodás, az anyagi javakkal való jó sáfárkodás.

Ellentmondásos helyzetbe kerültek az egyházak – folytatva Pröhle –, forrásai ugyan is csökkennek, a feljüket iránuló társadalmi elvárás viszont egyre nő. Az emberek egyre nagyobb mértékben igénylik a felelős segítségnyújtásra képes közösségek és szervezetek munkálkodását. Az egyházak tehát nem öncélból igényelnek szolgáltatukhoz anyagiakat, „nem magukért kiabálnak”. A reformáció hónapja azt üzeni: ami ötszáz éve elindult, nem anakronizmus, nem múzeumba való, hanem közös öröksége a világnak, e régióknak és ennek az országnak. Közkinccs, melynek tudatos átélése és alkalmazása közérdek, különösen abból a szempontból, hogy a modern európai piacgazdaság alapjait a protestantizmus fektette le.

■ PETRI GÁBOR
– KÖHÁTI DÓRA

Repa Imre főigazgató kifejtette: fontosnak tartja, hogy az egyházak az egészségügy területén nagyobb szerepet játszanak. Hangsúlyozta: az egészségügyben égetően szükséges a mielőbbi szemléletváltás.

A sajtótájékoztató végén D. Szabik Imre, a MEÖT elnöke hivatalosan is megnyitotta az októberi rendezvénysorozatot, külön is kiemelve a nagyobb szabású országos programokat.

A sajtóesemény után kezdődött a reformáció hónapját megnyitó ökumenikus istentisztelet, amelynek mondani-valója és üzenete az idei ünnepi hónap főtémája, a *biztonság – bizalom – bizonyosság* harmas mottó köré szerveződött.

Az ünnepi istentisztelet liturgiai szolgálatát *Gáncs Péter* evangélikus püspök, *Mészáros Kálmán* baptista egyházelnök, *Csernák István* metodista szuperintendens és *Tarr Zoltán* református lelkész vezegte. Az istentiszteleten D. Szabik Imre hirdette az ígét Zsolt 42,2–6 alapján.

Dr. Bóna Zoltán, a MEÖT főtájkára nyitotta meg az ünnepi istentiszteletet követő kulturális programot, amelyet *Ady Endre* halálának kilencvenedik és *Kálvin János* születésének ötszázadik évfordulója alkalmából állítottak össze. Kórusművek és népdalok elnevelésével a Lónyay Utcai Református Gimnázium ének-kara működött közre, majd versek hangzottak el a Deák Téri Evangélikus Gimnázium diákjainak tolmácsolásában.

Dr. Bóna Zoltán főtájkár

A megnyitónapség zárásaként fórumbeszélgetéssel egybekötött előadások következtek a hónap fő témájával választott három fogalom által közvetített üzenetről, az általuk kifejezett gondolati tartalmakról és közéleti témákról. (Az előadások előtt *Varga György* baptista lelkész mondott általános bevezetőt.)

A biztonság fogalmáról – a közbiztonság és a politika szemszögéből – *Szemerkenyi Réka* biztonságpolitikus, a bizalomról – a pénzügyek és a közgazdaságtan oldaláról – *Király Júlia* közgazdász, az MNB alelnöke tartott referátumot. A bizonyosság hitbéli és teológiai összefüggéseiről *Szűcs Ferenc* református teológus előadását hallgathatták meg a résztvevők.

Köszönet a szabadságért

► Folytatás az 1. oldalról

1989 augusztusában a páneurópai piknik sorsfordító történeteket indított el Európa történelmében. A magyar határnyitást nyomán Ausztriába menekülő keletnémetek, majd a szeptember 11-én Magyaror-

FOTO: LUKÁCS GÁBI

szágot nyugat felé elhagyó társaik nem sejtették, hogy az állam, melybe nem kívántak visszatérni, néhány hónap múlva nem is létezik már. A legtájékozottabb politikai szakértők sem látták előre, hogy a váratlan események mekkora mértékű változásokat indítanak el, és milyen hihetetlen gyorsasággal formálják át Európa arcukat. 1989-et az elemző publicisták joggal nevezték „annus mirabilis”-nek, a csodák esztendejének. A magyarok a szabadságért, a németek a szabadságon túl még országuk újranyitására is hálát adtak ezen az évfordulón.

A hálaadó ökumenikus istentisztelet bevezetéseként *Pröhle Gergely*, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője köszöntötte a megjelenteket. Beszédében rámutatott: a húsz évvel ezelőtt történt sorsfordító események következtében nagyot fordult a világ. Mi, magyarok nagyon sok köszönetet kaptunk német testvéreinktől, akik úgy emlékeznek az akkor nálunk történetekre, hogy mi ütöttük ki az első követ a berlini falból. Azonban elsősorban mi tartozunk köszönettel – hangsúlyozta az országos felügyelő –, mégpedig az Európához tartozás lehetőségéért.

Másodikként *Balog Zoltán* református lelkész, a Protestáns Fórum elnöke, az Országgyűlés Emberi Jogi, Civil és Vallásügyi Bizottságának elnöke mondott bevezető- és köszöntőbeszédet.

„Isten a történelem Ura” – jelentette ki, majd sajnálattal jegyezte meg, hogy ezt a kijelentést már nagyon sokan próbálták felhasználni hatalmi érdekeik és politikai tetteik igazolására. Balog Zoltán leszögezte, hogy a keresztény mérték alapján hálát kell adnunk Istennek a történelmi események alakításáért, de e szerint a mérték szerint a hálaadást minden esetben az önvizsgálatnak kell megelőznie. A Protestáns Fórum elnökéként kifejezte abbéli örömét, hogy ökumenikus körben adhatnák hálát a húsz éve lezajlott eseményekért.

Az istentisztelet liturgiájá-

ban a Lutheránia ének- és zenekar működött közre, amelyet *Kamp Salamon* karnagy vezényelt. A zenei betétek alatt az ünneplő gyülekezet a húsz éve történt ominózus eseményeket dokumentáló fotókból összeállított diamediatációt tekinthetett meg.

A hálaadó istentisztelet igehirdetői szolgálatát *Margot Käßmann*, a Hannoveri Tartományi Evangélikus Egyház püspöke vezegte Gal 5,13–15 alapján. Prédikációjában felidézte Magyarországnak a változásokban betöltött döntő szerepét. Visszaemlékezett arra a feszültségre, amellyel lélegzetvisszafojtva nézték a televízióban, hogy miként kezdtek 1989 májusától a magyar-osztrák határon lebontani a vasfüggönyt. Június 27-én csodálkozva figyelték a magyar és az osztrák külügyminiszter szimbolikus szögcsatát. Valami megmozdult. A *wind of change* (a változás szele) és a szabadság illata először Magyarországon vált érezhetővé. A német püspöknő kijelentette: a németeket mélysegesen összeköti a magyarokkal az a szabadságszeretet, amelyet 1956-ban elnyomtak, de az évek hosszú során utat tört magának. A másik szabadságát előtérbe helyezni minden konvencióval szemben, a másiktól átvett törvény ellenében – ez mélysegesen keresztény magatartás.

Gondolatmenetében Käßmann kitért azokra az „új nemzetiszocialista tendenciákra” is, amelyeket az új Európában való általános csalódottság erősített fel, de amelyek ellen keresztény kötelességünk közösen küzdeni. A püspök hangot adott abbéli reményének, hogy Istenbe vetett bizalommal át tudjuk vészelni a vészterhes időket, mint ahogyan a zsidók is átvészték a sivatagban töltött idejüket.

Az istentiszteletet követően egyházunk vezetői a Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében adtak állófogadást a hálaadó alkalom vendégei számára. A fogadáson – *Hiller István* miniszter megbízásából – *Csepregi András*, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetője a Magyar Kultúraért díjat adományozta *Willi Klinkhammer* budapesti római katolikus papnak, aki befejezte Magyarországon végzett szolgálatát. Laudációt Balog Zoltán mondott.

■ PETRI GÁBOR

Ő lesz Wolfgang Huber utódja?

Interjú Margot Käßmann-nal

► Németország immáron négy püspök asszonya közül minden bizonnyal *Margot Käßmann* a legnépszerűbb. Ha Hannoverben prédikált, tele vannak a templomok, talk-show-k kedvelt meghívott vendége, és az újságírók is szeretnek vele beszélgetni: agilis, lényegre törő válaszokat ad. (...) *A Hálaadás a szabadságért* című, október 2-án a Deák téren tartott ökumenikus istentisztelet után ültünk le beszélgetni.

– Tíz éve van hivatalában. Én ma Magyarországon egyelőre elképzelhetetlennek látom, hogy valaha is püspök asszonyunk legyen. Talán túl konzervatívak vagyunk ilyen vonatkozásban. De mit mondana, ha meg kellene győznie az ellenzőket? Miért jó az, ha nők is állnak az egyház élén?

– Először is természetöleget érve azt mondanám, hogy Isten az embert férfivá és nővé teremtette, a saját képmására. Pál apostol pedig a *Galatákhoz írott levelében*, a harmadik fejezetben azt mondja, hogy nincsen különbség Krisztusban férfi és nő között, tehát nincsen alapja annak, hogy elnevezzék a nők papi hivatalát. Az evangélikus értelmezés szerint vannak férfi és vannak női lelkészek, s mivel az egyházban nincsenek hierarchiabeli különbségek a lelkészek között, miért ne lehetnének nők is püspökök? Azonkívül úgy vélem, hogy minden egyháznak jól tesz az, ha az emberek különbözőségeit képviseli, megmutatja, mások elé tárja. Így van ez ezzel a posztal is. Nálunk ez már teljesen normális dolog, és nem gondolom, hogy ártott volna az egyháznak.

– Hivatali ténykedései közül melyek azok, amelyeket inkább elfeledd, és melyekre gondol vissza büszkén? Mit tenne esetleg másképp?

– Elégedett vagyok az eltelt tíz évvel, épp a napokban készítem visszatekintést erről. Nehéz évek voltak, pénzügyi küszködés maradt a jó hangulat, és annak tudatában éljük mindennapjainkat, hogy egy egyház vagyunk, és egy egyház is maradunk. Lehet, hogy kisebbek leszünk, lehet, hogy meg kell néznünk minden egyes fillért, és financiálisan rosszabbul fog menni, de a jövőképünk nem rendült meg, az Istenbe vetett bizalmunk változatlan.

– Ez alatt a tíz év alatt történtek a magánéletében is súlyos dolgok: nehéz döntéseket kellett hoznia. Először is mellrákkal küzdött, aztán pedig elváltak a férjével...

– Németországban püspök asszonyként üvegfalú házban élek. Mindenki valami személyes akar tőlem, de nehéz az embernek így megvédenie a privát szféráját. Ráadásul vannak bizonyos elvárások is, amelyeknek meg kell felelni. Amikor mellrákban megbetegedtem, sokan azt rótták fel nekem, miért állok ki a nyilvánosság elé ezzel, miért vállalom fel

a betegséget. De úgy voltam vele, hogy két hónapra el kellett tűnnöm a nyilvánosság elől a kezelése miatt, így valamiféle magyarázattal tartoztam az embereknek, mi is van velem, miért nem vállalom nyilvános szerepléseket. (...) A válságom esetében ez másképp volt:

FOTO: LUKÁCS GÁBI

2009. október 2-án a Deák téri templom szószékén

rengeteg kritika ért, de nem akartam kényszeresen megvédeni magamat. Nem akartam kiállni a nyilvánosság elé, és nem akartam kitalálni arról, amit valóban saját magánéletemnek éreztem. Nagyon nehéz időszak volt, de az egyházi vezetőség tagjai, a püspöki tanács, a zsinati tanács, a lelkészek kollégiuma mind mögöttem álltak, és azt mondták: azt akarjuk, te maradj továbbra is a mi püspöknőnk.

– De azt hallottam, ennek ellenére le akart mondani, mert nem érezte hitelesnek magát.

– Meggyőztek arról, hogy alkalmas vagyok.

– Mi volt a végső érv, ami miatt mégis hivatalában maradt?

– Sokan azt mondták, kétkednének az egyházban: egy lelkésznek el lehet válnia, egy püspök pedig nem teheti ezt, ha válságba kerül a házassága? Fontos és jelzésértékű volt az emberek számára az, hogy látták: még egy püspök is tévedhet, mert ember. Bár a házassági válás szomorú és tragikus, de egy ilyen döntésnek nem kell szétzúznia az ember hivatalát, hivatását. Ha az egyház nem engedné meg, hogy váljék is a tagjai legyenek, akkor egyre kevesebb egyháztagunk lenne.

■ BOLLA ZSUZSANNA

Az interjú teljes terjedelmében a www.evangelikus.hu oldalon olvasható

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

Interjúkötetének bemutatóján is hitéről tett vallomást Czigány György költő, szerkesztő október 3-án a budapesti Borsos Miklós Lakásmúzeumban. Akárcsak a *Kairosoz Kiadó Miért hiszek?* sorozatában megjelent könyvében, a helyszínen is Simon Erika (képünkön a felolvasó költő jobbján) volt a beszélgetőtársa.

HIRDETÉS

Téli kántorképző tanfolyam

Az Evangelikus Kántorképző Intézet téli kántorképző tanfolyama 2009. november 7-én, szombaton kezdődik; az ünnepélyes nyitóáthítat délelőtt 10 órakor lesz. A tanfolyam 20 szombati tanítási alkalomból áll, a vizsgára 2010. április 17-én kerül sor. Jelentkezni a kántorképző címén (2151 Fót, Berda József u. 3.) vagy e-mailben (kantorkepzo@citromail.hu) lehet. Bővebb információ az intézet honlapján (<http://kantorkepzo.lutheran.hu>) található. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

A hónap könyve – októberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

„Együtt az ország népével” – Evangelikusok 1956-ban

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1700 forint.

<http://bolt.lutheran.hu/> • E-mail: kiado@lutheran.hu • Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

HIRDETÉS

„Szólj, boldog hálaének”

A Déli Evangelikus Egyházkerület szeretettel vár minden érdeklőt október 17-én Kiskőrösön megrendezendő I. egyházzenei találkozójára. A nyitóáthítatot követően dr. Kinczler Zsuzsanna, az Evangelikus Hittudományi Egyetem Egyházzenei Tanszékének adjunktusa *Harmóniába foglalt hálaadás* címmel tart előadást, majd a találkozó két helyszínén klasszikus egyházzene és keresztény könnyűzene kategóriákban mutatkozik be a kerület huszonhárom énekara és együttese. A koncerteket követően zenés istentiszteletre kerül sor a templomban. A találkozó művész vendégei lesznek Gryllus Dániel és Gryllus Vilmos.

HIRDETÉS

KIE-bibliahét Balatongyörökön, a Sóvár Konferencia-központban

November 9–14.

Aki tartalmas őszi kikapcsolódásra vágyik, és szeretne néhány nyugodt, békés napot eltölteni a Balaton partján, szeretne másokat megismerni, beszélgetni, együtt énekelni és Isten előtt elcsendesedni, azt szeretettel várjuk a KIE őszi bibliahétére.

A hét témája: *Pál apostol – Isten utazó nagykövete.*

A délelőtti előadásokon Pál apostol életével, teológiájával ismerkedünk. Délután és este kirándulás, városnézés, film várja a résztvevőket. A hetet *Lupták György* (a KIE elnöke) és felesége, *Luptákné Hanvay Mária* lelkészek vezetik. Részvételi korhatár: 18–99 év. Részvételi díj: 13 000 Ft (KIE-igazolvánnyal rendelkezőknek 11 000 Ft).

Jelentkezni október 30-ig lehet név, életkor, telefonszám megadásával a kie@kie.hu címen vagy a 20/824-4748-as telefonszámon.

HIRDETÉS

Meghívó az első országos cigánynapra

Minden érdeklődőt, fenntartásokkal élőt, szimpatizánst, szolgálót, szolgálatra vágyót várunk október 17-én Budapestre, a Rózsák terei evangelikus kollégium dísztermébe. A nap címe: *Közel és távol*. A nap célja: közelebb kerülni Krisztushoz, közelebb kerülni egymáshoz.

PROGRAM

10.30: Áhítat (Ef 2,11–19) – *Szeverényi János*
 11.00: Előadás: *A cigányság jel?* – *Szabóné Kármán Judit*
 11.30: Biztonságtételek, énekek
 12.00: Ebéd
 13.00: Színi jelenet: *Az út* – *Esztrád Színház*
 13.30: Bemutatkoznak az evangelikus cigánymissziók
 14.00: Kérdések
 14.30: Áhítat (Ef 2,11–19) – *Bakay Péter*
 Kötetlen együttlét

Konferencia a totyogókról

► **A legkisebbek a gyülekezetben címmel tartottak konferenciát szeptember 25–27. között Piliscsabán. Tizenegy gyülekezetből érkeztek lelkészek, óvodapedagógusok, hitoktatók, munkatársak. A megbeszélés pénteken este Kézdy Péter helyi lelkész igemagyarázatával kezdődött Mk 10,13–16 alapján arról, hogy a bennünk lakó tanítvány hogyan nyomja el a bennünk lakó kisgyermeket. Jézus elsősorban minket biztat: „Engedjétek hozzám jönni...”**

A nyitó előadásban *Bence Imre*, a Budai Egyházmegye esperese a gyülekezetet családhoz hasonlította. A család válsága a gyülekezetre is jellemző. Amilyen széttorozott a család, olyan széttorozott a gyülekezet. A generációk elkülönülnek egymástól. Egy egészséges családban természetes az idősek és gyermekek együttléte. A gyülekezetben kísérletezünk rétegalkalmakkal (babamama kör, családi istentisztelet stb.), infrastruktúrával (játsszószoza, hangszigetelő üvegfal, hangszóró, képernyő), mégis, a különböző jó ötleteknél is fontosabb volna, hogy legyen a gyülekezetnek olyan alkalmi, ahol olyan természetes módon vannak együtt a korosztályok, mint egy nagycsalád ünnepén. A családot is gyógyíthatja az ilyen gyülekezet.

Szombaton először *Bence Imre* a Budavárbán egy éve elindított istentiszteleti formát, a „totyogók istentiszteletét” mutatta be. Erre kisgyermekes családokat várnak. Több család ezen keresztül kapcsolódott be azóta a gyülekezet életébe. Megismerkedtek a jelenlévők egy szemléletmóddal, az eddigi tapasztalatokkal, gyakorlati tanácsokat kaptak arról, hogyan imádkozunk a legkisebbekkel, hogyan tanítsuk őket, hogyan lehet a családiás léggör mellett a

gyerekeket az istentisztelet rendjéhez is szoktatni. A résztvevők tanulták az énekeket, és magukkal vihették a totyogók istentiszteletének két éves részletes tematikáját imádságokkal, énekekkel, jelenetekkel. A segédanyagot a budavári munkatársi kör állította össze a német *Krabbelgottesdienst* füzetek alapján.

A szombat délelőtti elméleti előadást *Csáky-Pallavicini Zsófia* gyermek- és pasztorálpszichológus, a

ten, nem kirovó-büntető Isten, szeretete nem teljesítményfüggő; Istenünk nem vész helyzet-Isten, hanem oltalma azt jelenti, hogy minden helyzetben segít, hogy küzdeni tudjunk, és akkor is szeret, ha rosszul mennek a dolgaink.

Szombat délután ismét egy másik megközelítést, a *Vasárnapi Iskolai Szövetség* munkáját ismerhették meg a résztvevők, amelyben a hangsúly nem a hit fejlődésén és életet kibon-

FOTÓ: TÓTH GYÖRGY

Semmelweis Egyetem fejlődéslelektan- és valláspszichológia-oktatója tartotta *A személyiség és a hit fejlődése* címmel. Árnyalt megközelítéssel beszélt az emberi lehetőségek és adottságok esetlegességéről és Isten abszolút kegyelméről, arról, hogy a mi hitünk is különböző és bukdácsoló lehet, de Isten kegyelme mindent felülmúl. Emberi oldalról nézve a hitre nevelésben a személyes, érzelmi kapcsolat a döntő, amely már az anyaméhben elkezdődik. Részletesen szólt arról, hogy nullától hét éves korig hogyan észlel, ért meg a gyermek; hogyan alakul istenképe; hogy mikor mit hogyan tanítsunk. Összegzésként pedig a helyes istenkép fontosságáról beszélt az előadó. Arról, hogy Isten nem pedagógus Is-

takoztató, megtartó erején volt, hanem üdvösséget eldöntő voltán. Gyakorló édesanyák és hitoktatók – *Kertészné Iványi Ágnes* és *Labossáné Kővágó Anita* – osztották meg az egybegyűléssel személyes tapasztalataikat az Úr Jézus melletti döntésről, és nyújtottak rengeteg feldolgozási módszert a tanításra.

Az ötletek, tapasztalatok cseréjéért és a kiértékelést követően este a másnapi istentiszteletre készültek a konferencia résztvevői. Vasárnap a piliscsabai gyülekezetben kipróbálták a tanultakat. A totyogók istentiszteletén a gyerekekkel saját keresztelésükre emlékeztek, és együtt ünnepelték egy családdal gyermekük keresztelését.

■ KÉZDY PÉTER

Kuzmics Istvánra „és” Števan Küzmičre emlékeztek

► **„Ne feledkeztek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek” (Zsid 13,7) – ez az ige áll a surdi templom bejáratánál állított táblán, és ez volt az igei mottója a településen október 4-én tartott nemzetközi megemlékezésnek is. Magyar és szlovén egyházvezetők, lelkészek, gyülekezeti tagok a „vendek apostolának” emlegetett surdi tiszteletes – Kuzmics István – evangelikus lelkész halálának kétszázharmincadik évfordulójának alkalmából gyűltek össze.**

Az ünnepi istentiszteleten először *Geza Erniša*, a Szlovéniai Evangelikus Egyház püspöke állította a gyülekezet elé példaként Števan Küzmič életútját ige-hirdetésében. Az idehaza Kuzmics Istvánként számon tartott lelkész munkásságával kapcsolatban a Magyarországi Evangelikus Egyház elnök-püspöke, *Ittész János* arra mutatott rá, hogy „nem az ige van az egyházért, hanem az egyház van azért, hogy az ige terjedhessen és terjedjen”.

Kuzmics István 1723-ban született Sztrukócon. Egy ideig a Vas megyei Nemescsón is szolgált, majd 1755-től haláláig a surdi gyülekezet lelkésze volt. Egyháztörténeti jelentőségű munkássága leginkább abban mutatkozott meg, hogy az egyre fogyatkozó vend néphez anyanyelvükön szeretne volna eljuttatni Isten üzenetét. Lefordította, és 1771-ben Halléban megjelentette a vend nyelvű *Újszövetséget*. Tervbe vette még egy ábécéskönyv kiadását is, ám 1779-ben bekövetkezett halála megakadályozta ebben. A lelképártort a surdi templom közelében temették el, de sírjának pontos helyét ma is homály fedi. Kései utóda, dr.

Pusztai László 1970-ben magyar nyelvű emléktáblát készíttetett a templom falára.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület és a Szlovéniai Evangelikus Egyház közti jó kapcsolatnak is köszönhetően többekben megfogalmazódott az igény arra, hogy szlovén nyelvű emléktábla is hirdesse a „vendek apostolának” emlékét. Ez 2003. október 25-én megvalósult.

► *EvÉlet-infó*

FOTÓ: ZAKÓCS VERONIKA

Add tovább a lángot!

Reményik Sándor-émlékkonferencia Budapesten

► A hétvégén Budapesten tartotta tizedik emlékkonferenciáját a kolozsvári Reményik Sándor Művészstudió Alapítvány. A konferencián versmondók, zenészek, jeles irodalomtörténészek hozták közel a hallgatóságához az erdélyi evangélikus költő, Reményik Sándor életművét.

Az ünnepségnek október 3-án a Deák Téri Evangélikus Gimnázium adott helyet. Az előadás-sorozat szavalóversennyel kezdődött, melyen hazai egyházi iskolák és kolozsvári líceumok diákjai mondtak el egy-egy Reményik-verset. A zsűri elnöke, Kubik Anna színművésznő az esti gálaműsor keretében értékelte a szavalók teljesítményét.

A megemlékezés irodalmi konferenciával folytatódott. Pomogáts Béla irodalomtörténész Reményik Sándor jelentőségét méltatta a 20. századi magyar költészetben. Beszédében kiemelte, hogy a magyar írók, költők soha nem érték be azzal, hogy pusztán esztétikai követelményeknek feleljenek meg. Kelet-közép-európai viszonylatban az irodalom rendszerint közösségi ritus is egyben, különösen igaz ez az erdélyi írókra, költőkre. Reményik költészetét is meghatározza ez a kettősség, de nála az erdélyi magyar irodalom nemzeti elkötelezettsége szoros egységgé forrt keresztény hitével.

Kántor Lajos irodalomtörténész Reményik Kolozsvárhoz kapcsolódó verseiről beszélt. Kiemelte a *Benéz a havas* című verset, melynek utolsó sora arra a világháború végi keserűségre emlékeztet, mely oly sok erdélyit foglalkoztatott annak idején: „S ez nem elég, hogy idehaza tartson?” Kántor Lajos rámutatott arra is, hogy az 1918 és 21 között született, Végvári álnéven írt Reményik-versek között is megjelenik a Kolozsvár-motívum, illetve rendre előkerül az „Idehaza tartunk ki!” parancsa.

A költői nyilvánosságra lépést megelőző rövid prózai művekről szóló Dávid Gyula irodalomtörténész *Immortáliák – A másik Reményik, aki a költőt megelőzte* című előadásában. Hangsúlyozta, hogy ezeknek az írásoknak csak töredékét ismerjük, egy részük még a kolozsvári levéltár-

ban pihen, és pillanatnyilag nem kutatható. Ezekben a korai írásokban még jól felismerhető Komjáthy Jenő és Reviczky Gyula hatása Reményik költészetére. Az is kiderül a művekből, hogy a legnagyobb háborús feláldozás idején a fiatal Reményiktől igencsak távol állt a lelkesedés.

Láng Gusztáv irodalomtörténész *Költői szerepek Reményik Sándor lírájában* című összefoglalójában arról beszélt, hogy Reményik számára a versbeli én a költő ideális énjé, aki felül tud emelkedni a csüggedésen, és példát mutathat a nemzet számára. Verseiben rendszerint ezt az ideális ént próbálja megjeleníteni.

Az előadás-sorozat után a XIV. zsoloboki képzőművészeti táborban készült festményekből, grafikákból rendezett kiállítás megnyitójá következett (*képiünkön*). Az amatőr festők képeit Reményik Sándor versei és az 1956-os forradalom eseményei ihlették.

Az emlékkonferencia délelőtti blokkja kerekasztal-beszélgetéssel zárult. Kántor Lajos, Dávid Gyula, Láng Gusztáv, Lektor Katalin, a Károli Gáspár Református Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskolájának hallgatója és Ódor László művelődéstörténész, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium volt igazgatója beszélgettek arról, hogyan ítélték meg Reményik költészetét az elmúlt rendszerben, és mennyire van helye jelenleg a közoktatásban.

Kántor Lajos felelevenített egy, a szocializmus viszonyait jellemző esetet. Miután a bukaresti Kriterion Könyvkiadó Reményik-kötetet jelentetett meg, ellenőrző bizottság érke-

zett a kiadóra, és felelősségre vonták a szerkesztőket, amiért ki merték adni egy „nacionalista költő” verseit. Kántor Lajos ártatlan arccal azt felelte, hogy ez a Reményik nem azonos azzal, aki Végvári álnéven írt verseket. Hogy a bizottság tagjai mennyire voltak tájékozottak irodalmi kérdésekben, azt jól mutatja: elhitték ezt az állítást...

Az emlékkonferencia esti gálaműsorral zárult, melyet Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke nyitott meg. Ünnepi beszédében Pomogáts Béla felidézte azt a hatalmas munkát, amelyet Essig József operatőr, az alapítvány elnöke végzett a Reményik-

konferenciák szervezésével. Pomogáts szerint ez a munka fontos szerepet játszott abban, hogy Reményik alakja, költészete ismét mindennapjaink része lehet.

Ezután Kubik Anna színművésznő, a versmondó verseny zsűrijének elnöke értékelte a szavakat. Megelégedéssel nyugtázta, hogy kiegyenlített volt a verseny színvonala: a zsűri nem találkozott kimagaslóan jó, de színvonal alatti teljesítménnyel sem. Az első díjat a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tizedikes diákja, Győri Gabriella nyerte.

A szavak, komolyzenei művek elhangzása után a Reményik Sándor Művészstudió Alapítvány a költőről elnevezett díjat adta át Kubik Anna és Török Katalin színművésznőknek, valamint Birtalan József zeneszerzőnek. A gálaműsor Gáncs Péter püspök zárógondolataival és áldásával zárult.

■ JÁNOSI VALÉRIA

Fasori hálaadás – nem csak a Fasorért

► Folytatás az 1. oldalról

Az istentisztelet liturgiáját iskolalelkesek végezték: Balogh Éva a házigazda fasori gimnáziumból, Makán Hargita Bonyhádról, Péterné Benedek Ágnes Békéscsabáról, Mesterházy Balázs a soproni líceumból, Barthel-Rúzsa Zsolt a Luther Márton Szakkollégiumból, valamint ifj. Cselovszky Ferenc a Deák téri gimnáziumból. Énekel – Nováky Andrea fasori tanár, vezetővel – a több iskola énekkarosaiból felállt kórus szolgált.

Az istentiszteletet követően Kalina Katalin, az MEE Oktatási Osztályának vezetője köszöntötte a vendégeket, majd négy diáklány előadásában Weöres Sándor *Szembe-fordított tükrök* című költeménye hangzott el megzenésítve – Kákay István országosiroda-igazgató és Huszák Zsolt ifjúsági referens közreműködésével.

A Luther Otthon történetét Barthel-Rúzsa Zsolt, a ma már Luther Márton Szakkollégium néven működő intézmény igazgatója-lelkésze tekintette át. Az 1908-ban alapított fiú-internátus ténylegesen 1909. október 1-jén nyílt meg, és egészen 1949. jú-

nius 30-ai megszüntetéséig az Üllői úti országos székház épületében működött. (Erről az időszakról bővebben az Evangélikus Élet 2006. december 24-ei számának 12–13. oldalán olvashatnak. – A szerk.) Az egyetemi és főiskolai tanulmányokat folytató evangélikus fiataloknak testi, lelki, szellemi fejlődést is biztosító diákkotthon 1995-ben nyitotta meg újra kapuit Budapest XIII. kerületében, a Vízafogó utcában, egy volt munkásörkény épületében, immár koedukált formában, egy szervezeti egységet alkotva a Rózsák terei középiskolai kollégiummal. Tavaly augusztus 1-jén viszont újra önálló felsőoktatási kollégiummá vált.

Az evangélikus iskolarendszer, ezen belül is a fasori gimnázium újraindulásáról Frenkl Róbert fasori öregdiák, korábbi országos felügyelő beszélt. Visszaemlékezésében úgy fogalmazott: egyházunknak nem elit-, hanem minőséget felmutatni tudó iskolákra van szüksége, amelyekben pedagógus és diák egyaránt kötelességének érzi, hogy mindenkor a maximumot nyújtsa.

■ VITÁLIS JUDIT

A mikrofonnál dr. Frenkl Róbert fasori öregdiák, volt országos felügyelő

– Beszédében úgy fogalmazott: a nyolcvanas évek második felében nem az egyház kérte vissza az államtól a fasori gimnáziumot, hanem állami döntés született az intézmény visszaadásáról, és abban, hogy ez a döntés megszületett, a Testvéri Szó mozgalomnak, valamint a hasonló nevet viselő iratnak volt a legnagyobb szerepe.

– A Testvéri Szót 1986 márciusában tizenkilencen írtuk alá. Ebben többek között azt is leszögeztük, hogy az egyháznak vissza kell kérnie az államtól a Fasort. Egyházi iskolaként ugyanis csak az egyház kérhette vissza, és csak az egyház kaphatta vissza... Az egyház vezetői, élükön Nagy Gyula elnök-püspökkel azonban elzárkóztak a kérés elől. Elsősorban attól féltek – és el kell ismerni, nem minden ok nélkül –, hogy a gimnázium újraindításának anyagi vonzataival nem tudna megbirkózni az egyház.

– Ha nem az egyház vezetői képviselték az állam felé ezt a kérést, akkor ki?

– A Testvéri Szó szóvivőjeként 1986. november 5-én tárgyaltam erről először az Állami Egyházügyi Hivatalban Miklós Imre államtitkárral, aki semmi jóval nem biztatott, ugyanakkor nem is mondott egyértelmű nemet. A következő időszakban a kulisszák mögött párhuzamosan nagyon sokan „dolgoztunk” azon, hogy az egyházi és az állami vezetés is magáévá tegye a kérdést.

– Az államhatalom minek köszönhetően változtatta meg az álláspontját?

– Egyrészt rájött, hogy ezzel a hangulatjavító intézkedésnek is tekinthető lépéssel segítheti a saját túlélését. Másrészt bízott abban, hogy a genfi öregdiákok anyagilag is támogatják majd az újraindulást, és így devizához juthat az ország.

– Az öregdiákokat említi. Mi volt az ő szerepük ebben a történetben?

– Ahol csak írtam vagy beszéltem a fasori evangélikus gimnázium újraindításáról, mindenhol megemlékeztem diáktársaim aktivitásáról és ennek elméleti és érzelmi fontosságáról. Ismereteim szerint azonban az öregdiákoknak – mind a Magyarországon, mind a külföldön élőknél – elsősorban a folyamat második szakaszában volt jelentős a szerepük, amikor már megszületett a politikai döntés az iskola újraindításáról, és ténylegesen is az újjászervezés fázisába lépett a dolog.

Nincsenek dokumentumok arról, ki mikor milyen pozícióban döntött arról, hogy újraindulhat a Fasor, de ha a dátumokat nézzük, azokból egyértelműen kitűnik, hogy a Testvéri Szónak és a Déli Egyházkerület 1987-ben megválasztott, beiktatott új elnökségének, valamint a gorbacsovi politika hazai politikai életre gyakorolt hatásának köszönhetően született meg.

Emléktábla a fizikusnak

Szalay Sándor atomfizikus születésének századik évfordulója alkalmából tudományos konferenciát tartottak október 5-én a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban. Az iskola, az MTA Atommagkutató Intézete (Atomki) és az Eötvös Loránd Fizikai Társulat közös rendezvényének keretében avatták fel az épület falán elhelyezett márvány emléktáblát.

A debreceni egyetem későbbi tanszékvezetője, az Atomki létrehozója – fizikatanár édesapja irányításával – a gimnázium falai között ismerkedett meg a fizika tudományának alapjaival. Munkássága és széles látókörre ugyanakkor egyértelművé tette, hogy bármely tudományágban nagyot alkothatott volna. Ezért is választották a konferencia mottójául az alábbi Szalay Sándor-idezetet: „Meggyőződésem, hogy a tudomány szakmákra, szakterületekre való felosztása az osztályozó emberi elme

FOTÓ: JUHÁSZ PÉTER

ugyan szükségszerű, de mesterséges terméke. A természet nem ismeri az ilyen szakosítást.”

A márványtáblánál – a szervezők mellett – Seszták Oszkár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei közgyűlés elnöke, Nagy László, Nyíregyháza megyei jogú város alpolgármestere és Kákay István, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatója is (*képiünkön*) elhelyezte koszorúját. Avatóbeszédet dr. Horváth Zalán akadémikus, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnöke mondott.

► EvÉlet-infó

Evangelikus oktatási intézmények iskolalelkészei a fasori templom oltára előtt – balról jobbra: Péterné Benedek Ágnes, Makán Hargita, Barthel-Rúzsa Zsolt, Balogh Éva és Mesterházy Balázs

A legjobb hagyományokat folytatva

(Részlet GLATZ FERENC akkori művelődési miniszternek – az újraindított fasori gimnáziumban – 1989. szeptember 16-án elhangzott országos tanévnyitó beszédéből)

Amikor mint a kormány tagja és a művelődési tárca vezetője köszöntöm tanévnyitónkon hazai tanulóifjúságunkat, a gyermekeikért mind több áldozatot vállaló szülői társadalmat, és kívánok jó munkát tanár kollégáimnak, nem titkolom: nem véletlen, hogy e köszöntő szavakat az újranyíló evangélikus gimnáziumból, az 1952. évi megszűnése előtt oly patinás fasori gimnáziumból mondom.

Amikor a kormányelnök melegen egyetértett javaslatommal kormányra kerülésem első napjaiban, benne volt e szándékban a *politikai szándék: mi az 1990-es évek Magyarországon egy sokszínű, egyének, csoportok gazdasági és szellemi törekvéseinek szabad teret biztosító társadalmat képzelünk el. Amelyik tisztában van azzal: egyéni szabadságának feltétele a másik véleményének szabadsága, és mindegyikünk szabadságának alapja az intézményesített türelem. A tolerancia.* És ebben a társadalmi képben az egyházak igen erős színekkel lehetnek jelen.

Mi az egyházakban – sem múltjukban, sem jelenükben – nem az úgynevezett szocializmus-ateizmus ellenes ideológia hordozóit látjuk, hanem azt a *közösségmegtartó intézményt, amely népeinket évszázadokkal ezelőtt először tanította az olvasásra-írásra, és a közösségszervező értelmiség nevelésének kereteit adta, a közösségi együttélés alapnormáinak kialakítója és biztosítója volt.* Felemelkedett volna-e Európa az elmúlt évezredben az egyházak nélkül?

Megmaradtak volna-e Közép-Európa népei közösségi sajátosságaikban, ha nincs például Magyarországon az első magyar anyanyelvű kultúra bölcsője, a római és a keleti egyház, majd az évszázadokon át nemzetmegtartó erejű protestáns egyházak? De hogy maradt volna fenn a románság, a szerbek, az ortodoxia, a szlovákság a katolikus, a vá-

roszlakó németek az evangélikus, református, a zsidók az izraelita egyház nélkül?

És vajon a 20. század végén nem szorul-e rá a társadalom azokra a hagyományörző és közösségmegtartó intézményekre, melyek közül az egyház oly maradandónak bizonyul? *Minden egyház feletti ellenőrző funkciót feladni, az egyháznak mint a magyar állampolgárok egy részének kulturális, szociális és lelki életszükségleteit biztosító intézménynek a jogos támogatást megadni. Ez az új kormány egyházpolitikájának kiindulópontja.* És e meggyőződéstől hajtva is örömmel vettem a miniszterelnök támogatását törekvésemhez: az egyházpolitika kerüljön – mint Európában mindenütt – a helyére, a szakigazgatáshoz, a művelődési tárcahoz.

A másik indítóok, ami a tanévnyitón idehozta a minisztert: *a legjobb magyar iskolahagyományok mai folytatását láttam itt már a tavasszal Gyapay Gábor barátom irányításával.*

Az iskola felvételije mentes a formáságotól: a tanári kar maga felvételizeti a gyermekeket, elbeszélget velük, elsősorban *képességeiket vizsgálja, nem pedig a bizonyítvány alapján dönt. A tanári közösség választja az igazgatót, de a döntés fölött ott áll az iskolafenntartó – ez esetben egyházi – közösség vótuma is, a szülők képviselete is. Szigorú követelmények még a tanárokkal szemben is. A felekezeti vonatkozásban a teljes tolerancia.* Vajon nem olyan iskolaszervezési jegyek ezek, amelyekből világi iskoláink meríthetnek? S amikor visszagondolok mint kutató az iskola volt neves diákjainak levelezésére, csak reménykedem *mint miniszter; hogy a diák- és tanárközösségi régi formák is újralednek e falak között: az ifjúsági segélyegylet, amely maga döntött a szociális jogosultságról, a tanárok és diákok közös dal- és zeneegylete, az önképzőkörök és nem utolsósorban a diáksportkör. Színes otthon, kibontakozási lehetőséget nyújtva munkánk értelmének, egy nálunk jobb generáció felnövésének. És kívánhat-e többet egy tanár az 1989/1990-es tanév megnyitóján?*

LUKÁCS GÁBI FELVÉTELEI

Öregdiákszemmel a húsz éve újjászületett Fasorról

A fasori gimnázium húsz évvel ezelőtti újjáalakításával kapcsolatban olyan tények vannak, amelyek nem ismertek széles körben. Véleményem szerint ezek fontosak, így a dolgok pontos megismeréséhez újabb adatokat szolgáltatnak, és árnyaltabb képet adnak az egyházi iskolák visszaállításának első és talán legfontosabb kérdéseiről. Gondolataim hitelességét azzal szeretném alátámasztani, hogy mások által írt, már megjelent és megjelenés alatt álló írásokat idézek.

A kérdés természetesen összetett, de látni kell, hogy volt egy kiváltó ok, amelyet követtek az események.

Az első kiváltó, elindító ok az volt, hogy a nyolcvanas években – a pártállam gyengülésének idején – felerosdódtak a híres, nagy múltú, méltatlanul elvett iskola visszaállításának, visszaadásának gondolatai. Az iskola volt diákjai, akik a szellemi élet minden területén jelentős pozíciókat töltöttek be, szerették volna iskolájukat még életükben újra működésben látni. A diákok közül huszonnyolcan lettek a Magyar Tudományos Akadémia tagjai, tiszteletbeli vagy külső tagjai, huszonnyolcan részesültek Kossuth-, Állami vagy Széchenyi-díjjal, huszonhatan szereztek meg az MTA doktora és harminckilencen a kandidátusi fokozatot. Ezek kiemésülnek a külföldön élő egyetemi tanárokkal és más vezető beosztású személyekkel, nem elhanyagolható szellemi potenciált alkotva.

„Külföldi és hazai öregdiákok, közéleti személyiségek erős erkölcsi, érzelmi háttérrel adtak a gimnázium újraindításán dolgozó politikai törekvéseknek” – ismeri el *Frenkl Róbert* is az *EvÉlet* 2009. július 5-i számában, és igen fontos szerepet játszottak a folyamat elindításában. Ismeretes, hogy 1984-ben alakult meg a Hazafias Népfront keretében egy hagyományörző egyesület, amelynek titkolt célja volt az iskola újraindítása.

A havonta tartott üléseken – amelyeken más irányú, sokoldalú elfoglaltsága miatt *Frenkl Róbert* barátom csak nagyon ritkán vett részt – jelen voltak a pártállam emberei is. Látták, érezték és jelentették, hogy az igény mind külföldön, mind belföldön egyre erősebb lett. (Ezekről az eredményekről az októberi *Fasori Örökdiák* különszámban *dr. Vitális György*, a korábbi főtítkári cikke fog beszámolni részben kronológiai sorrendben, részben az aktív résztvevő hitelességével.) Ezen túlmenően – véleményem szerint – nagy szerepet játszottak azok az öregdiákok, akik a pozíciójuknál fogva a politikai döntéshozókval kapcsolatban voltak, és mindent megtettek szeretett iskolájuk visszaállításának érdekében.

Cselötei László professor emeritus, akadémikus, az akkori parlament tagja, egy bizottság elnöke *A mezőgazdasági vonzásában* című könyvében (Agroinform Kiadó, 2004.) egy fejezetet szentel a fasori gimnáziumnak (6.9 fejezet, A „Fasor” ébredése [1984–1989] [„Nem halt meg, csak aluszik”). Ebben írja: „Őszintén szólva nem értettem..., hogy a rendszer miért nem használta ki azt a nimbust, ami iskolánkat nemcsak itthon, hanem nemzetközi síkon is övezte. Magam az 1970-es évek elején az MTA egyik elnökségi ülésén is szóba hoztam ezt. Az Oktatási Minisztérium államtitkára azonban nem lelkesedett az »elit« iskola gondolatáért.”

„1985 tavaszán a Fasor védelmében

annak az indokoltságát bizonyító, már széles körben ismertté vált állásfoglalás született. Ennek alapján egyesületünk első elnökével, *Petri Gáborral* – aki az MTA tagja, a Szegei Orvostudományi Egyetem rektora, országgyűlési képviselő és az Elnöki Tanács tagja volt – az Országgyűlésben az egyik szünetben megkerestük az evangélikus egyház szintén országgyűlési képviselő püspök-elnökét – aki akkor egyben az Evangélikus Világszövetségnek is elnöke volt –, és szót váltottunk vele szándékunkról, annak lehetőségeiről. Ő természetesen már tudott a dologról, és egyértelműen foglalt állást. Mint mondta, a korábbi két évtizedben már három alkalommal kezdeményezte ezt az ügyet, de mindig határozott elutasításra talált. Megvalósulását természetesen ő is kívánatosnak tartja, de csak akkor kéri, ha esély van annak kedvező fogadtatására.

Az álláspont világos volt, ennek megfelelően kellett cselekednünk. *Petri Gábornak* az egyetemen hallgatója volt az Állami Egyházügyi Hivatal és az oktatásügyet is felügyelő miniszterelnök-helyettes asszony, ezért őhozzá fordult. A válaszlévlé biztató volt. »Eldöntéseim senki sem utasította el, de jelenleg igen sok a bizonytalanság.« Időt kért a további tájékozódásra, és bár nem mondott egyértelmű igent, de mindenképpen többet kaptunk a »talán«-nál.

Sajnos néhány hét múlva egyesületünk elnöke elhunyt, s így mint társelnökre ezen a téren rám maradt ügyünk továbbvitele. Előbb levélben, majd személyesen kerestem meg a miniszterelnök-helyettes asszonyt, aki további tájékozódásra

történész barátainál, így *Köpeczi Béla* akkori oktatási és művelődésügyi miniszternél egyengette az utat. Közben az egyházon belül is kialakulóban volt az állásfoglalás. 1986 második felében az egyház közgyűlése bizottságot küldött ki a gimnázium visszaállításának előkészítésére (...), *Szentágothai János* akadémikus pedig az Országgyűlésben vetette fel iskolánk ügyét.”

Tehát a bemutatott idézetből is látszik, hogy a volt öregdiákok nem „politikai alkuba” kényszerültek, hanem próbálták meggyőzni a politikusokat, hogy a Fasort mint egy nemzetközi kincsét fel kellene használni az oktatás fejlesztése érdekében. Ezt tehát – ellentétben *Frenkl* iskolatársam véleményével – tudomásom szerint pártolta *Köpeczi Béla* miniszter is.

Mindezekből látható, hogy a fasori diákok és más személyek is az élet minden területén, ahol dolgoztak, az adott lehetőségekkel élve (az Akadémia elnökétől az Országos Terhivatal fősztályvezetőjéig) az iskola visszaállításának ügyét támogatták.

Az egyház, mint *Frenkl* doktor is írja, „először mereven elutasította” a törekvést, majd miután az erkölcsi támogatáson kívül jelentős külföldi anyagi támogatás is érkezett, megváltoztatta az álláspontját. Nyilvánvalóan anyagi kérdések is szerepet játszottak a nemleges, majd pozitív hozzáállásban.

Véleményem szerint egy ilyen nagy horderejű mozgalom (az egyházi iskolák egy részének visszaadása) több parallel szinten játszódik le. Mindez csak egy adott történelmi pillanatban lehetséges, és ezért indították el a Fasor régi diákjai kihasznál-

Fasori öregdiákok az október 3-ai ünnepség utáni fogadáson

kért időt. Egyben éreztette, hogy az egyház részéről még nem alakult ki az ügyben egyértelmű vélemény.

Az év végén a kérdés hullámai külföldön is megjelentek. Az evangélikusok egyesült államokbeli lapjában az iskola visszaállítását indokolva *Eisenhower* elnököt idézték. Eszerint amikor megtudta, hogy az Egyesült Államok vezető atomtudósai jelentős részben a »Fasor« növendékei közül kerültek ki, kijelentette: »Ezt a kitűnő iskolát mindenestül át kellene telepíteni Amerikába.« Ugyanott *Wigner Jenő*, az akkor Princetonban élő Nobel-díjas tudós is elismerően nyilatkozott volt iskolájáról és az egyházi iskolák által nyújtott minőségi nevelés eredményességéről.

Közben sokasodtak és kiszélesedtek a tájékozódás-tájékoztató csatornái. Volt osztálytársam, *Gyapay Gábor* – az újjáalakuló gimnázium első igazgatója, kiváló történész –, aki a kérdés gyakorlati részét összefogta,

va a lehetőségeket, személyes kapcsolatokat, hazai és külföldi erkölcsi nyomást, amelyet aztán – némi hezitálás után – az egyház is kihasznál.

Az idő múlásával mindenki úgy érzi, hogy tett valamit az ügy érdekében. Ez így is van, de nem szabad elfelejtenünk, hogy az indítást humanista szemléletű volt diákok kezdeményezték.

Arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy ez a több éven át tartó, széles alapokon nyugvó mozgalom meghozta az eredményt. Az országban elsőként a fasori gimnáziumot adta vissza az állam. Mi voltunk a faltörő kő, amely példaként szolgált más egyházaknak is iskolájuk visszaszerzéséhez. Ez volt az első lépés, amely oda vezetett, hogy ma már mintegy száz egyházi iskola működik Magyarországon.

Fasori üdvözléssel:

■ DR. LIPTAY GYÖRGY,
a Fasori Öregdiákok elnöke

A Fasor Egyesület Genf rövid története

► **Az állami rendelettel megszüntetett fasori evangélikus gimnázium külföldre került volt diákjai állandóan foglalkoztak egykori iskolájuk sorsával. Értesülésem szerint az 1980-as években az USA-ban Juhász Imre és Bernhardt Béla evangélikus lelkészek körlevélben szándékoztak a volt diákokat összefogni, szándékuk sikeréről nem tudok. A mi egyesületünket Gyapay Gábor, volt osztálytársam indítványára szerveztük meg, aki 1988 januárjában Genfben járván beszélt a budapesti eseményekről.**

Bogsch Árpád, a WIPO (Szellemi Tulajdon Világszervezete, az ENSZ egyik osztálya) vezérigazgatója meghívására 1988. február 6-án néhányan összejöttünk a WIPO-palotában, és megállapítottuk az egyesületet a következő vezetőséggel: elnök Bogsch Árpád, alelnök Sulzerné Oravecz Edith operaénekesnő, egyben a Deák téri leányiskola képviselője, pénztáros Darányi Pál üzletvezető, titkár Irányi Béla orvos, svájci megbízott Pósfay György evangélikus lelkész és Szöllősy Pál jogtanácsos. Később csatlakozott ellenőrnek Csernyik György levéltáros és Gaeng János vállalkozó, majd tanügyi szakértőként Andreánszky Árpád professzor és Vázsonyi Árpád professzor, körlevélterjesztők és képviselők a tengerentúlon Bernhardt Béla evangélikus főesperes és Székely György mérnök öregdiákok, németországi megbízott Hajdú Pál vegyész mérnök és Szirmai Iván mérnök, további megbízottak Finnországban Molnár Rudolf evangélikus lelkész, Svédországban Soós Sándor levéltáros, Itáliában Kelemen Judit író.

Az évek múltak, egyesületünk tag-sága megritkult, mindnyájan megöregedtünk. A hajdani lendületen jó szándékból csak a becsülettel elvégzett sikeres munka emléke maradt meg. Eljött az idő, hogy a csonka vezetőség elhatározza és bejelentse – a Svájci polgári törvénykönyv szerint – egyesületünk feloszlását. Erre 2007. március 1-jén került sor. A bankszámlánkon maradt – kerekítve – tízezer svájci franknyi összeget a fasori alapítványnak ajándékoztunk.

Egyesületünk alapszabályait Szöllősy Pál állította össze a Svájci polgári törvénykönyv szerint. Egyesületünk teljesen önálló jótékony magán-szervezet volt a svájci jog alapján, független minden állami vagy egyházi hatóságtól. Székhelye Genf, célja pedig egykori iskolánk újraindításának és további működésének szellemi és anyagi támogatása volt. Erre tagokat toboroztunk, gyűjtéseket szerveztünk, melyek eredményét svájci bankban helyeztük el. Felhasználásáról vezetőségünk döntött esetenként meghatározott célra az iskola kérelme szerint. A svájcifrank-összeget személyes futár vitte Budapestre, és adta át nyugta ellenében.

A vezetőség minden tagja önkéntesen, mindenféle díjazás nélkül dolgozott legjobb tudása szerint, minden egyesületi kiadást, útiköltséget saját zsebből fizetett, híven a „fasori szellemhez”.

Eleinte évente kétszer gyűltünk össze, legtöbbször a WIPO-palotában Genfben, a jegyzőkönyvet minden tagunk megkapta. Működésünkről titkárnk körlevelekben értesítette a tagokat. Az ötszáznegyven személyre küldött első körlevél – amely elment a Deák té-

ri lányiskola egykori növendékeinek ismert címeire is – a világ minden részén nagy hatást váltott ki a volt diákok és barátok körében.

A címtár kezelésének és a körlevelek sokszorosításának, postázásának több ezer frankos költségét alelnök-nőnk, Sulzerné fizette nagyvonalúan, és titkárnője, Margit Klusch intézte megbízhatóan mindvégig. Nélkülük nem tudtunk volna ilyen sikeresen dolgozni.

A Deák téri csoport 1992-ben, az iskola megindulása után elvált tőlünk. 2002-ben jelentkezett gyógyíthatatlan betegségeimig a jegyzőkönyveket és a körleveleket én írtam, és a levelezés nagy része is engem terhelte. Ismételtlen megköszönöm vezetőségi társaim segítségét, különösen Gaeng János barátomnak és volt osztálytársamnak a zavartalan együttműködést.

A rendszeresen befutó, változó összegű pénzáttalásokon kívül több nagyobb adományt is sikerült Budapestre eljuttatni. Damó Zoltán közvetítésével a Hoechst vállalat szerelte föl a vegytani szertárt, ezt Hajdú Pál akciója egészítette ki. A Magyar Johannita Rend vállalta az iskola orvosi szobájának berendezését Darányi Pál kérelmére. Egy zürichi iskola teljes berendezését Oplatka Andrásné foglalta le a Deák téri lányiskola számára, szállítást egyesületünk fizette. Néhai Moravcsik Pál professzor sok ezer USA-dollár értékű szakkönyvtárát is egyesületünk hozatta Oregonból Budapestre.

Unterreinerné segítségével a British Columbia University ajándéka – több különleges fizikai mérőköszüléknek – a szállítási költségét szintén egyesületünk vállalta. Éppúgy, mint az informatikai labornak, a nagy teljesítményű sokszorosítóknak, fémestergapadnak, villanyorgonának, idegen nyelvű tankönyvek sorozatának és sok más szükséges tárgynak az árát. Összesen kétszázötvenhét darab szakkönyvet küldtünk 381 180 forint értékben. A diákkönyvtár számára hatezer svájci frankot utaltunk át. Alelnök-nőnk, Sulzerné Oravecz Edith személyesen tizenkétezer svájci frankot adott át az udvar rendbehozatalára, ezt az adományt emléktábla örökíti meg az iskola épületében. A tanárokat ugyanakkor háromezer-nyolcszáz frank összeggel jutalmazta.

A bevételek közül két nagy tételt kell megemlíteni, amelyek lehetővé tették a Vizafogó utcai fiúinternátus teljes berendezésének kifizetését. Az egyik a schaffhauseni egyház adománya, Andreánszky Árpád közvetítésével az 1991. évi Bettag-gyűjtésből kilencvenegyszer frank a fiúinternátus beruházására – ezért egyesületünk kezekedett –, a másik a berni Stanley Thomas Foundation ötvenezer franknyi adománya csak a fiúinternátus berendezésére, célhoz kötötten, melyet Irányi kérvénye alapján kaptunk.

Egyesületünk akkor még nem tudta, hogy az egyháznak mint iskola-fenntartó testületnek más tervei vannak az épülettel. 1991-ben a fasori napok keretében Sulzerné alelnök-nőnk személyesen vett részt az internátus felavató ünnepségén. Később az egyházi vezetés előzetes értesítésünk

és jóváhagyásunk nélkül áttette az internátust egy másik épületbe, a Vizafogó utcában Luther Otthont nyitott, ezzel egyesületünk hitelét, szavahihetőségét külföldön kétségbe vonta. Svájcban egy ilyen önkényes lépés jogi következménnyel járna. Vezetőségünk elhatározta, hogy ezentúl csak személyi segínyt, ösztöndíjat, ebédet adunk iskolánk tanulóinak, tanáraiknak, amellyről egyesületünk maga dönthet, közösségi lehetőségeket nem veszünk igénybe, alapítványokhoz nem fordulunk. Különbféle személyi és tárgyi segítségünk végösszege tizenkilenc év alatt negyyszáz ezer frankra emelkedett. (...)

Első közös (Deák téri és fasori) körlevélünk 1988 áprilisában bemutatta egyesületünket mint az Öregdiákok Baráti Körének külföldi megfelelőjét. Az egyházi vezetőség és a kormány megbízottjai 1988. szeptember 15-én aláírták megegyezésüket, melyben a Deák téri és a fasori evangélikus gimnázium megnyitását határozták el koedukált formában – lányok és fiúk együtt – a volt Fasor épületében 1989 szeptemberében. Gyapay Gábor kineveztek szervező igazgatónak. Második közös körlevélünk 1988. november 27-én beszámolt a már elvégzett munkáról a magyar és a külföldi sajtónak küldött értesítésről, alelnök-nőnk külön ismertette a Deák téri helyzet alakulását. A következő körlevelek az iskola újraindulásáról, majd a folyó eseményekről számoltak be az egyes tanároktól, szülőktől kapott hírek szerint.

1989. szeptember 1-jén a tanári kar a Deák téri templomban tette le esküjét, másnap következett a fasori templomban tartott tanévnyitó istentisztelet után az iskola dísztermében az új oktatásügyi miniszter programbeszéde. Itt jelentette az 1952-ben megszüntetett utolsó osztály hetese-ként Frenkl Róbert volt osztályfőnökének, Líviusz Ernőnek: „Tanár úr, a reánk bízott feladatot teljesítettük, iskolánk újjáéledt!”

Hetedik körlevélünk 1991 novemberében Gyapay Gábor igazgató erőfeszítésének sikeréről számolt be. A kapott Vizafogó utcai munkásörklantanyából fiúinternátust szervezett. Teljes berendezésének, padlózatának ellenértékét, hatmillió-kétszáznegyvenöt ezer forintot egyesületünk fizette a fölmutatott számlák alapján. A végleges elszámolást levéltárunkban őrizzük. Beszámoltunk az iskola fejlődéséről, cserkészcsapat, különböző körök megalakulásáról, finn, svéd, angol körutakról, fasori diákok részvételéről az Európai Szellemi Unió rendezvényén Franciaországban. 1992-ben megindult a Deák téri iskola, alapítványa önálló lett. Külföldön nagy feltűnést keltett az öregdiákok ragaszkodása az „alma materhez”.

Kilencedik körlevélünk közölte, hogy 1993 őszén az egyházi hatóság számunkra ismeretlen indoklással fölmentette Gyapay Gábor igazgatói megbízása alól, ez ellen a tanári kar egyhangúlag tiltakozott, de hiába. Az 1993/94-es tanévben megindult a régi nyolcosztályos oktatás. Az ország hétszáz gimnáziuma között a Fasor a harmadik helyet foglalta el, az országos tanulmányi versenyen öt diák végzett az első tíz között. Gyapay úttörő munkásságáért miniszteri oklevelet és személyes gratulációt kapott, ezenkívül elismerésül Köztársasági Érdemrenddel, Trefort Ágoston- és Pro Renovanda Cultura Hungariae díjjal ismerték el tevékenységét, több más kulturális és tanügyi kitüntetés mellett.

Az 1995 májusában szétküldött tizenkettedik körlevél az újonnan kezdeményezett ösztöndíjak nagy sikeréről ír. Eszerint félevenként kap hús diák kétszázötven svájci frankot személyesen egyesületünk képviselőjétől. A tizennegyedik körlevél tudósít iskolánk anyagi helyzetének ijesztő romlásáról. A tanárok fizetése akadozott, néha el is maradt. Sikeres újítást jelentett a nemzedékek közötti kapcsolatok kiépítésében az öregdiákok személyes beszámolója az osztályokban. Többek között Harsányi János Nobel-díjasunk, Faludy György költő és Tobak Tibor repülő ezredes beszélgetett a fiatalokkal.

Tizennyolcadik körlevélünk a tanév közben lezajlott, kívülálló számára alig érthető háromszoros igazgatócserét adja hírül. A kiírt igazgatói állás pályázatra csak egy jelentkezés érkezett, így lett 1998 őszén Tárnok Dezső testnevelő tanár a Fasor igazgatója. A tanév kezdetén iskolánk alapításának százhetvenötödik évfordulóját ünnepelte méltóan a diákok rendezésében. A megemlékezés egyik fénypontja volt Balczó András részvétele. Az 1999/2000-es tanévben két különleges teljesítmény csillapította az előző évi viszály érzelmi hullámain. Az Európa Tanács ifjúsági pályázatán Cziczka Katalin faszorista munkája, az Intézetben nevelt gyerekek jogai első díjat nyert. A másik siker: Bécsben az UNISPACE III (az Egyesült Nemzetek Szervezetének harmadik ürkutatási világkonferenciája) keretében lezajlott vetélkedőn a Fasor két csapata első és második helyet ért el. Iskolánk néprajzos csoportja a hétfalusi csángóknál gyűjtött ismereteket.

A huszonegyedik körlevél az elnökünket, dr. Bogsch Árpádot ért megistiztetéséről tudósított. Munkásságának és érdemeinek elismerésül róla nevezték el az ENSZ egyik osztályként működő WIPO (Szellemi Tulajdon Világszervezete) genfi székhelyét, és leleplezték Bogsch ott elhelyezett mellszobrát. Iskolánk nagyszabású millenniumi ünnepi hetet rendezett. Hangverseny, csillagászati, fotó- és képzőművészeti kiállítás mellett történelmi vetélkedés, népi táncok szerepeltek a programban, és az 1848-as szabadságharcról szóló beszámolókat után Petőfi A helység kalapácsa című művét mutatta be az Arany János kör.

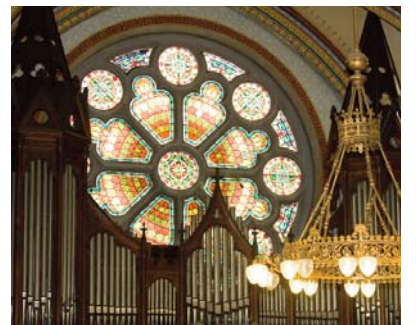
2000 novemberében az iskola épületének siralmas állapotáról panaszkodott a huszonkettedik körlevél, mert a harmincöt éves kommunista uralom teljesen elhanyagolta, nagy gondot okozva az evangélikus egyháznak. Megjelent Vermes Miklós életrajza Róth Ágnes tollából és A pesti evangélikus oktatás krónikája című történelmi munka. Az utóbbiban az 1952-es „föjlajlás”, azaz államosítás hivatalos szövegét is olvashatjuk. Ez a krónika említi meg a Fasor Egyesület Genf jelentős segítségét. Megindult a Fasori Hirmondó című évenkénti értesítő. Az iskola új hivatalos neve: Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium. A segínyt kapott diákok sok köszönő levelet írtak.

Iskolánk helyzetéről egyesületünk az igazgatótanácstól és dr. Tárnok Dezső igazgatótól éveken át sorra megnyugtató jelentéseket kapott, a belső egyházi ellenőrzés az elszámolásokat rendben találta. A 2004-ben elhalasztott, de 2005-ben nagyon is indokolt igazgatóváltás következtében kiderült a valóság: több éve folyó sokmillió-s sikasztás. Két gazdasági munkatárs évek óta hamisított-

ta a könyvelést. Dr. Ódor László, a megbízott új igazgató ezt észrevette, jelentést tett, és a vétkeseknek fölmondott. Az egyház mint fenntartó testület kénytelen volt nyilvánosságra hozni a történeteket.

Hivatalos jelentésként az Evangélikus Élet 2006. március 26-i számában következő szöveg jelent meg: „Közlemény a fasori gimnáziumban lefolytatott vizsgálatról. Nehéz kötelességünknek – és korábban adott ígéretünknek – teszünk eleget, mikor ezekkel a sorokkal tájékoztatjuk egyházunk közvéleményét annak a vizsgálatnak az eredményéről, amelyet az országos egyházi elnökség a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban végeztetett a közelmúltban.

A most folyó tanév elején új igazgató került a gimnázium élére, aki hivatalba lépése után rövidesen jelezte, hogy az intézmény gazdálkodásában súlyos szabálytalanságokat fedezett fel. Az országos elnökség ezután adott megbízást egy független szakembernek vizsgálat lefolytatására. Megdöbbenéssel kellett szembesülnünk azzal a ténnyel, hogy a könyvvizsgálat igazolta, sőt felül is múlta a gyanút. A korábbi igazgató és gazdasági vezetés hivatali ideje utolsó öt évének ellenőrzése igen jelentős, 27 millió Ft-os hiányt tárt fel. A korábbi gazdasági vezetők elismerték felelősségüket, és az iskolának, valamint az alapítványnak okozott kár teljes megtérítésére vállaltak kötelezettséget. Ezt a kötelezettségüket az eredetileg megállapított határidőig teljesítették. Ezzel az országos egyházi elnökség az ügy gazdasági részét lezártnak tekintti, de elhatározta a személyi felelősség feltárásának és a hasonló esetek megelőzésének érdekében szükséges lépések megtételét.

Jól tudjuk, hogy az a morális kár, amelyet ez az eset nemcsak a Fasornak, hanem egész egyházunknak okozott, pénzben nem mérhető. Mégis reméljük, hogy a »kármentesítés« hosszú, kitaró munkával ezen a téren is megtörténhet. Eltökélt szándékunk, hogy minden eszközzel megelőzzük a hasonló eseteket. Azt pedig őszintén reméljük, hogy az egyházunk oktató-nevelő szolgálatán esett súlyos sebet lassan begyógyítja majd odaadón és elkötelezetten szolgáló iskoláink pedagógusainak munkája. A ránk bízottakért Isten előtt hordozott felelősség erre kötelez mindannyiunkat.

Budapest–Győr, 2006. március 16. Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke, Ittész János, a MEE elnök-püspöke”

Vezetőségünk pénzügyi eljárása megövtá egyesületünket a káros meglepetéstől. Nagyon fáj, hogy egyesületünk történetét ezzel a botránnyal kell befejeznem, de abban reménykedem, hogy az aláírók és az országos egyházi elnökség ígéretük szerint cselekszenek, és volt iskolánk újra a fasori szellem méltó képviselője lesz.

Erős vár a mi Istenünk!
Grindelwald, 2009. augusztus
■ IRÁNYI BÉLA

Még egyszer, hátulról

Interjú Lukáts Miklós volt politikai államtitkárral

► **Sorsfordító idő címmel interjút jelent meg az Evangelikus Élet augusztus 23–30-i számában Platthy Iván nyugalmazott államtitkárral annak apropóján, hogy épp két évtizede szüntették meg az Állami Egyházügyi Hivatalt (ÁEH). Néhány nappal később olvasói levél érkezett a szerkesztőségbe Lukáts Miklóstól, aki 1990 és 1994 között a Miniszterelnöki Hivatali egyházi ügyekkel foglalkozó egyik politikai államtitkára volt. Levele alapján a riportert úgy gondolta, hogy ugyanazokat a kérdéseket neki is érdemes feltennie. Egy angol színdarab ötlete nyomán „még egyszer, hátulról”. A válaszok ugyanazt a történetet elevenítik meg, „hátulról”, ha tetszik, oldalról vagy felülről, de mindenképpen más nézőpontból.**

– Miért ragadott tollat?

– Minél távolabb kerülünk attól az időszaktól, annál többen és annál jobban felnagyítva bizonygatják a rendszerváltozás egyes területein játszott szerepüket. Tipikus példa erre az *Evangelikus Életben* megjelent, Platthy Ivánnal, a Művelődési Minisztérium volt főosztályvezetőjével készített interjú.

A riportalany hosszan bizonygatja kulcsszerepét a rendszerváltozás utáni egyházpolitikában. Mint ő maga is mondja, még a rendszerváltozás előtt kezdett el a minisztériumban egyházi ügyekkel foglalkozni, akkor, amikor az ÁEH megszűnt után az egyházi ügyek intézése, nyilván már más szellemiségben, mint ahogyan az az ÁEH-ban történt, ehhez a minisztériumhoz került. Ami pedig arra a kérdésre adott választát illeti, hogy 1990 és 1994 között miért folyt párhuzamosan, a Művelődési Minisztériumban és a Miniszterelnöki Hivatalban (MH) is az egyházi kapcsolatok irányítása, az enyhén szólva nem felel meg a valóságnak.

1990 és 1994 között a kormány egyházpolitikáját elméletileg és gyakorlatilag is a Miniszterelnöki Hivatal képviselte. Platthy Iván csak később, 1994-től, az MSZP–SZDSZ-kormányban vezette címzetes államtitkárként az egyházi ügyek intézését, és képviselte annak a kormánynak az egyházpolitikáját. Az Orbán-kormány idején az egyházi ügyek visszakerültek a művelődésügybe, Semjén Zsolt helyettes államtitkár irányítása alá. Napjainkban Csepregi András evangélikus lelkész testvérem intézi az egyházi ügyeket. Mindezeket csak a történelmi hűség kedvéért írtam meg.

– Ön szerint mi volt a kezdeti időkben a párhuzamosság oka?

– Mi a minisztériumi főosztályt nem akartuk megszüntetni, mert mind a kultúra, mind az oktatás terén akadt közös, a kormányt és az egyházakat is érintő kérdések. Szükség volt egy ilyen osztályra a minisztériumon belül is. Aki azonban csak egy kicsit is ismerte Antall Józsefet, az tudja, hogy ő annál sokkal fontosabbnak, nagyobb jelentőségűnek tartotta az egyházak működését, a velük kapcsolatos tennivalókat, főleg az átmenet idején, annál sokkal jobban tisztelte az egyházakat, semhogy az őket érintő ügyek intézését egy, az előző rendszerben is tevékenykedett minisztériumi főosztályvezető-

re bízta. Antall olyan egyházpolitikát akart, amely sokkal komolyabban veszi az egyházakat, mint azelőtt. Ez például abban a szándékban is nyilvánult, hogy egy bíboros vagy egy püspök ne egy minisztériumi főosztályvezetővel tárgyaljon, hanem magasabb szintű állami vezetővel.

– Hogyan élte meg a miniszterelnök hivatalában működő titkárság létrehozását?

– Antall József hívó ember lévén becsülte és tisztelte az egyházakat, és úgy gondolta, hogy a Miniszterelnöki Hivatalon belül egy államtitkárságot hoz létre. Ez a kormányalakítással teljesen egy időben, mindjárt 1990 májusában megtörtént, tehát függetlenül a pápalátogatástól! A Miniszterelnöki Hivatali Egyházügyi Államtitkárságát Pálos Miklós államtitkár vezette. Antall – látva a tennivalók sokaságát – néhány hónap múlva a feladatot kettéosztotta, és ugyancsak a Miniszterelnöki Hivatalban egy új államtitkárság jött létre a vezetéssel a protestáns és a kisegyházak ügyeinek az intézésére. Pálos Miklós a továbbiakban csak a katolikus és az izraelita egyház ügyeit intézte.

– A négy évig fennálló párhuzamos irányítás feszültségeire finoman Platythy Iván is utalt...

– Kétségek nélkül volt egy bizonyos feszültség közöttünk és a minisztérium között, később nemcsak főosztályvezetői, hanem néha felsőbb szinten is. Az oktatás- és a művelődésügy egy része valóban hozzájuk tartozott, így volt jó néhány olyan operatív feladat – hitoktatás bevezetése, iskolaszervezés –, amelyet nekik kellett megoldaniuk. Mi úgy fogtuk fel, hogy végeredményben mi vagyunk az egyházügyi államtitkárság, és az a döntő, amit mi mondunk és csinálunk. Szükség volt rájuk, de azért a nagy dolgok nálunk dőltek el. Platythy Iván az interjúban nevesítés nélkül csak megemlíti az államtitkárságonkat. Ennél azért komolyabb volt az, amit mi végeztünk.

– Ön néhány hónapig a Művelődési Minisztériumban volt politikai államtitkár, majd 1990. szeptemberben a Miniszterelnöki Hivatalba került. Miért épp önre esett a választás?

– Az államtitkárság létrehozása után néhány hónappal Antall József a parlamentben odahívott magához a folyosón, és kérdezte, hogy nem akarok-e a miniszterelnöki hivatalba, a protestáns ügyekkel foglalkozó államtitkárságra kerülni. (A művelődésügyi államtitkárságra is a parlament folyosóján kért fel.) Egnapi gondolkodási időt kértem, noha tudtam, hogy el fogom vállalni. Úgy gondoltam, hogy ha oda akar vinni, azzal nyilván valami célja van, s ebben nem akarom őt megakadályozni. Néhány óra múlva megemelt a szobájába, megköszöntem a megtiszteltetést, és elvállaltam a felkérését. Mivel akkor a törvény szerint csak négy politikai államtitkár lehetett a miniszterelnökségen, és Boross Péterből tárca nélküli miniszter lett, így megüresedett egy hely, amit betölthettem.

– Államtitkárként milyen feladatai voltak?

– Művelődésügyi államtitkárként én irányítottam a hitoktatás bevezetését. A fakultatív hitoktatás körüli parlamenti vitákban sokszor kellett helytállni. A Miniszterelnöki Hivatal-

ban egyfajta összekötő kapocs voltam a kormány és az egyházak között. Az egyházak kéréseit, javaslatait továbbítottam az illetékes kormányzati helyekre, az egyházak felé pedig képviseltem a kormányt.

A pápalátogatás megszervezésében való közreműködésünk mellett

rengeteg más feladatunk is akadt. Sorolhatnám hazai és nemzetközi ügyeinket, a dalai láma látogatásával kapcsolatos tennivalóinktól kezdve a magyar reformátusok második világtalálkozójának a megszervezésében való közreműködésünkön vagy az Egyházak Világtanácsának elnökével való tárgyalásunkon keresztül a svájci kormány megbízottjával a svájci magyar reformátusok támogatása ügyében történt tárgyalásig. Egyházi ügyekben itthon és külföldön első szinten is mindig mi képviseltük a kormány egyházpolitikáját.

Legfőbb feladatunk azonban a volt egyházi ingatlanok tulajdonviszonyának a rendezése volt, amely megszámlálhatatlanul sok ingatlant érintett, és amelyek így visszakerültek jogos tulajdonosaikhoz. Ezek az ügyek kivétel nélkül az általunk vezetett bizottságokban dőltek el, a kormány a mi előterjesztéseinket tárgyalta és hagyta jóvá. A minisztérium csak végrehajtotta ezeket a döntéseket.

– Hivatali tapasztalata szerint hogyan élték meg az egyházak a hirtelen jött szabadságot?

– Én nem érzékeltem különösebb bizonytalanságot. Inkább csak azt, amit a zsinatunk akkori lelkészi elnöke az egyik ülésen szellemesen meg is jegyzett: elég nehéz helyzetben vagyunk most, mert senki sem mondja meg, hogy milyen törvényt kell alkotnunk... Az egyházvezetők tudták, hogy új korszak kezdődött, és a rengeteg előttük álló, fontos feladatra koncentráltak. Jellegzetes egyházi aggodalmat fogalmazott meg Korzenszky Richárd Páternosztér – Feljegyzések a minisztériumból, 1992–1994 című könyvében. Ebben kifogásolja, hogy az egyházi ügyek államtitkárok kezében vannak, de az egyházak ügyeit nem volna szabad kiszolgáltatni a napi politikának, a mindenkori széljárásnak, politikai államtitkárok irányításának. Megjegyzi, hogy a KDNP-s államtitkárok – nyilván Pálos Miklósra és rám gondolt – személye nagyon is elfogadható számára, de senki sem garantálhatja, hogy ez a jövőben is mindig így lesz.

– Amikor államtitkár lett, az ÁEH már közel egy éve megszűnt. Mit tudott, mit tudhatott a hivatal felszámolásának részleteiről?

– Az iratokról csak annyit tudtam, amennyit Platythy Iván is elmondott, hogy azokat átvitték a minisztériumba. Még azt sem tudtam, hogy a padlásokon vannak vagy a pincében. Ez a hivatalunkban egyáltalán nem volt téma.

– Kormányzati szerepköre miatt kétszer is átesett a korábbi rendszer állambiztonsági kapcsolatait vizsgáló átvilágításon. Mi a véleménye az egykori hálózati kapcsolatokról, amelyek egyházi közelmúltunkat is átszöttek?

– Mivel nagyon irritált, hogy a Mécs Imre-féle átvilágító bizottság eredetileg nem akarta a megismert adatokat közzétenni, külön levélben kértem Mécsset, hogy ha talál, a velem kapcsolatos adatokat nyugodtan hozza nyilvánosságra. Egyik este a tévéhíradóban tárgyalták a témát, és egyszer csak látom a nevemet kivetítve másik háromé mellett, akik szintén hozzájárultak a közléshez. Úgy emlékszem, hogy később még többen megtették ezt. Ez 2002 nyarán volt.

Különben az egész ügynöküggyel nem foglalkozom. Nem tudom, hogy kit mi vitt rá arra, hogy együttműködjön, kit hogyan környékeztek meg, ki miért mondott igent vagy nemet. Nem akarom megítélni a lelkesztársaimat. Igazából alig tudok ezekről a dolgokról, pedig ott voltam Antall közelében. Szeretett és megbecsült engem, mégsem beszéltünk ilyesméről. Az ő idejében történt átvilágításról is csak azt tudom, hogy volt, aki emiatt esett el a neki szánt államtitkári poszttól.

Egy esetre emlékszem, amikor a Miniszterelnöki Hivatalban valaki jelezte, hogy küld néhány rendszerváltozás előtti megfigyelési iratot. Én az evangélikus egyházzal kapcsolatos dokumentumokat kaptam meg. Már nem emlékszem, hogy ezek ÁEH-s vagy III/III-as iratok voltak. Meg is jöttek, nekem összesen nyolctíz oldal. Kicsit csalódott voltam, mert azonkívül, hogy minimális volt az anyag, nevek – a megfigyelő vagy a megfigyelté – nem voltak benne, csak beszámolóik különböző fontosabb egyházi alkalmakról. Azt gondoltam magamban, olyan, mint ha a korabeli *Evangelikus Életet* olvasnám, hiszen ilyen beszámolók abban is voltak.

– A rendszerváltás hajnalán, már a kormányzati tevékenysége előtt aktív politikai szerepet vállalt. Honnan való e vonzódása a politizáláshoz?

– Nagypám bíró volt, akinek a Rákosi-rendszerben emiatt elvették a nyugdíját, ezért mást se hallottam otthon, mint a rendszer csepülését. Mivel édesapám sajnos nagyon korán elhunyt, anyám és nagyanyám rengeteget dolgozott, nagypám meg otthon politizált, néha nyitott ablaknál is, jó hangosan, mivel nagyothaló volt. Már szinte tinédzserkoromban és a kortársaimhoz képest sokkal jobban érdekelt a politika. Például nem tudtam a 301-es parcelláról, de tudtam a Kerepesi úti temetőben a 21-es parcelláról, ahol a csatában elesettek vannak eltemetve. Nagyobb serdülő koromtól kezdve minden október 23-án kimentem oda. Volt, hogy egyedül voltam a lovasrendőrök között. Elhatároztam, hogy ha egyszer – bár úgy neveltek, hogy az oroszok innen soha ki nem mennek – lehetőség nyílik egy szabad, többpárt-rendszerű politizálásra, akkor abban én részt fogok venni.

Amikor már nagyon érlelődött a helyzet a változásra, sorra megalakul-

tak a pártok, de én úgy gondoltam, hogy nem ezekre vártam, hanem egy kereszténydemokrata színezetű pártra. 1988. december 8-án olvastam az *Új Emberben*, hogy megalakult a Márton Áron Társaság, hogy szellemi műhelye legyen a keresztény szellemiségű politizálásnak. Az elnöke Keresztes Sándor lett, a Demokrata Néppárt volt országgyűlési képviselője. Azonnal tudtam, hogy ha ő ott van, akkor ebből a társaságból lesz a kereszténydemokrata párt. Megkerestem őt az *Új Ember* szerkesztőségében, gyakorlatilag az utcáról mentem be hozzá, teljesen ismeretlenül. Egy héttel a megalakulásuk után már a társaság tagja lettem. Engem sem ismert senki, de én sem ismerem senkit azok közül addig, akik később a nagypolitika résztvevői lettek. Antall Józsefről korábban nem is hallottam. Egyértelmű volt, hogy megalakítjuk a KDNP-t. Már a nevét is kitaláltuk, de Sanyi bácsi valami miatt egyelőre nem akarta. Végül beadta a derekát, és 1989 márciusában heten-nyolcan megalakítottuk a pártot. Azóta tucatnyian mondták már, akiket akkor nem is láttunk, de még hallani sem hallottunk róluk, hogy a KDNP megalapítói. Így kezdődött a politikai, közéleti tevékenységem. Úgy csöppentem bele, senkit nem ismerem, de Sanyi bácsi megszeretett, és szeptemberben megtett a párt egyik országos titkárának.

1990-ben elég előkelő helyen rákerültem a KDNP országos listájára, de egyéni körzetben is indultam, a családi kötődések miatt Vas megyében. Az országos listáról bejutottam a parlamentbe, holott másfél évvel azelőtt még azt sem tudtam, hogyan működik belülről a politika. Hihetetlen időszak volt ez!

– Adós vagyok még a személyes bemutatásával. Eredeti szakmája építész. Evangelikus egyházbeli kötődésének számos szála van: 1971-től máig a farsori gyülekezet presbitere, 1979 és 2000 között jegyzője, 1992-től 2000-ig az országos presbitérium tagja volt. 1989-ben elkezdte tanulmányait a teológiai akadémián. Hogyan hatott egymásra a szinte egy időben induló két pálya: a közéleti politikusé és a teológusé?

– Ifjúkori elképzelésem volt, hogy jó lenne lelkésznek lenni, mégis az építészmérnökség mellett döntöttem. Amikor a fiam nagyobbak lettek, belevágtam a teológia levelező tagozatába. Aztán tovább jártam a nappaliskolával együtt, és velük végeztem. A közéleti tevékenységem miatt kimaradt néhány év, így 2001-ben ordináltak. 2002-ben lettem a lelkészvizsgát. Gyülekezeti lelkész sohasem voltam, 2001-ben ehhez már késő volt. Mint építészmérnök dolgoztam, és most a Pesti Egyházmegye beosztott lelkésze vagyok. Beszokor helyettesítetek, ahol kell, szükség.

– Adott-e valamilyen többletet az egyházi háttér az államtitkári munkához?

– Nem lehetett összekapcsolni a kettőt. Antall tudta rólam, hogy evangélikus vagyok, hogy presbiter vagyok (azt már nem érte meg, hogy lelkész is lettem), de a hivatali munkámra ez nem volt hatással. Soha nem került szóba. Persze könnyebbéget jelentett, mert nagyon jól ismertem az egyházunkat, a református, de feleségem révén a katolikus egyházat is. Mindez segítette a munkámat.

■ MIRÁK KATALIN

Idősek világnapján

► Késve érkezem a Joób Olivér Szeretetszolgálat Idősek Klubjába. Nem nagyon, nem jóvátehetően későn, épp csak ahhoz képest, amit ígértem. Lelkiismeret-furdalás gyöttri ilyenkor az embert, ha már tudja, mit okozhat efféle tapintatlansággal, még ha vétlen is. Csalódást, szükségszerűen. Ők ünneplőbe öltöztetett lélekkel várják a jövővényt, és akkor várják. Nagy megkönnyebbülés érzékelni, hogy neheztelésnek még sincs nyoma, a három nyugdíjas asszony derűsen, jókedvűen fogad, még nyugtatnak is. Pedig tényleg ünneplőbe öltöztek kívül-belül, de milyen jó látni, hogy sokkal inkább egymásnak, az alkalomnak s egyáltalán nem a látogatóknak. A búcsúzkodásra áll össze a kép: mivel rendben vannak a hétköznapiak, az ünnep se romolhat el egy apró mozzanat miatt. Az idősek világnapjára hirdetett klubdelután nem más, mint megint egy jó alkalom a találkozásra.

Az aprócska közösségi térben egy irányba fordulnak a székek, ünnepi műsor lesz mindjárt zeneszóval, verssel. A közönség soraiban helyet foglaló néni és bácsik beszélgetésével telnek a kezdésig hátralévő percek.

A Nyíregyháza-Kertvárosi Evangélikus Egyházközség Joób Olivér Szeretetszolgálatának Dugonics utcai Idősek Klubjába sokan érkeztek a szomszédos utcákból, de távolabbról, a bokortanyákból is. Régen látott ismerősök örvendenek egymásnak, kérdezik, mi van az unokákkal, a mesze került gyerekekkel, a rendetlenkedő egészséggel. Repülnek a várakozás percei az idősek világnapján

Gáborné. – Itt szeretik egymást az emberek, keresik egymás társaságát, és olyan jó híreket lehet itt hallani...

– Nahát... Sziget a szárazföldön...

– Igen! Mosolygunk. Néha sírunk is, de abban az öröm könnyei is ott vannak! Jó itt lenni, ahol az emberek odafigyelnek egymásra, emberszámba veszik egymást, és a szeretet árad a másik iránt. Én ezt érzem itt, ahová egy éve járok rendszeresen. Olyan, mintha sütné a nap akkor is, amikor felhő van az égen!

Matesz Károlyné veszi át a szót, s mindjárt érthetőnek tűnik, ami szemmel látható, ő a nyugdíjasok fiatalabb generációját képviseli:

FOTO: HORNYÁKNÉ PÁSZTOR ENIKÓ

– október elsején – rendezett ünnepség előtt egymásba feledkezve. Ezt az izgatott légkört hagyjuk a hátunk mögött Molnár Józsefnél, Matesz Károlynél és Kovács Gábornénál, hogy a klubvezető irodájában váltunk szót.

– Mindennap itt vagyunk – szögezi le mindjárt előljáróban Kovács

– Négy éve költöztünk ide a kertvárosba, rokkantnyugdíjas vagyok, körülbelül három éve járok a klubba. Jó eljárn, mert szerveznek különféle programokat. Színházba lehet menni, kirándulni... Legutóbb Erdélyben jártunk. Jó, mert az ember feloldódik, elfelejti a baját, betegségét, megtanul pozitívan gondolkodni...

A fiatalos hölgyet agyadaganattal mütötték, érthető, ha keresi a módját, hogyan terelhetné el figyelmét a baljós gondolatokról. A viccelődő, vidám együttlétek erre kiváló alkalmat teremtenek. És nem csak a különleges programok. Ezt már Molnár Józsefné sorolja:

– Kézműves-foglalkozások vannak, előadások egészségről meg minden egyébéről, felolvasások. De pusztán a találkozások lehetősége, hogy itt együtt vagyunk, már nagyszerű.

– Álságos lenne csak az idősek napját ünnepelve tenni úgy, mintha figyelnék az öregekre – ezt már Laborci Géza magyarázza, a szeretetintézmény igazgatója és lelkesze. – Egész évben figyelünk rájuk, így a világnap annak lehetősége, hogy velük együtt egy adott élethelyzetnek a nehézségeit és az értékeit gondoljuk végig. Minden megállásnak az az értelme, hogy amiben éppen vagyunk, annak erényeit, gondjait, a továbblépés lehetőségeit, kivezető útjait az Úristen színe előtt végiggondoljuk. Amit az ember ajándékba kap, azért hálás lesz, ha pedig újabb feladatokat kap, annak jobban neki tud gyűrközni.

A klub vezetője, Hornyákné Pásztor Enikő is a mindennapok gondoskodását, a hétköznapi odafordulások, ölelések jelentőségét említi, hozzátéve, hogy a rászorulókon szolgáltatásokkal is igyekeznek segíteni. Van, akit ez vonz, van, aki ennek ellenére talál utat hozzájuk, mert szüksége van a valahová tartozás érzésére.

A kérdésre, hogy kell-e világnapi ünnepség, ha egyszer mindig érezhetik a klubba járók a figyelmet és a törődést, Kovács Gáborné ad választ:

– Az életünk minden pillanata ajándék. Amikor megtapasztalom, hogy nem hiába élek, mert szüksége van rám valakinek, és nekem is szükségem van a másik emberre! Kincs. Az öröm forrása, amikor látom, amikor hallgatom... Olyan ez, mint amikor virágot gyűjtök a réten: csokorba szedem a sok szépséget. Ilyen csokor ez az ünnep is, csokorba kell kötni, hogy el ne feledkezzek arról az értékes kincsről, ami egymásba van rejtve. Erősebben megyünk haza, és mindig emlékezni fogunk, hogy volt egy ilyen találkozással megajándékozott nap!

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

REMÉNYIK SÁNDOR

Sápad az arany...

Nem látjátok, hogy sápad az arany,
A lelkünk aranya?
Égető, bontó, maró folyadék,
Gyilkos szer fogta meg.
A kéz, mely rácsöppenti, nem remeg,
S vajon mi marad még,
Ha lelkünk aranya is elveszett?

Ezt mentették mi át:
A lelkünk kibányászott aranyát
A nagy viharból a szegényes révbe.
Ezt s a hivatást: még mélyebbre ásni.
A lélekre nagyon kell vigyázni.
Csak az Isten s a lelkünk van velünk.
Nem maradt egebünk.

FOTO: LUKÁCS GÁBI

HETI ÚTRAVALÓ

„Azt a parancsolatot is kaptuk tőle, hogy aki szereti Istent, szeresse a testvérét is.” (1Jn 4,21)

Szentháromság ünnepe után a 18. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi felszólítanak: Járjunk elhívásunkhoz méltó szeretetben! Ezt azért tehetjük, mert Jézusban megjelent közöttünk Isten személyválogatást nem ismerő szeretete; miként ezt az aranyevangélium (Jn 3,16) is hirdeti. „Nem az a szeretet, ahogy mi szeretjük Istent, hanem az, hogy ő szerett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelésül a mi bűneinkért” (1Jn 4,10; LK). Jézus a törvényből a szeretet e kettős parancsát tartotta a legfontosabbnak: „az Úr, a mi Istenünk, egy Úr, és szeresd az Urat, a te Istenedet (...) Szeresd felebarátodat, mint magadat” (Mk 12,29–30.31) „Látjuk, hogy milyen messze vagyunk még Krisztus e parancsolatától; mert ez azt jelenti, hogy felebarátainkat annyira kell szeretnünk, hogy mindenünkkel tulajdonukká kell válnunk.” (Luther) A közöttünk jelen lévő Isten országát Pál apostol szerint „igazság, békesség és a Szentlélekben való öröm” jellemzi; beteljesül ez ige (lásd Zsolt 85,11): „Szeretet és hűség találkoznak, igazság és béke csókolgatják egymást.” (GyLK 727,10) Ezért „azokra a dolgokra törekedjünk tehát, amelyek a békességet és egymás építését szolgálják” (Róm 14,19)! Azért nem ír bőven a testvéri szeretetről, mert „titeket is az Isten tanított az egymás iránti szeretetre; és mert gyakoroljátok is ezt minden testvér iránt (...) De kérünk titeket, testvéreim, hogy egyre inkább gyarapodjatok ebben.” (1Thessz 4,9–10) Timóteust így óvja a hamis tanítóktól: „A parancs célja pedig a tiszta szívűből, jó lelkiismeretből és képmutatás nélküli hitből fakadó szeretet.” (...) Ez pedig a boldog Isten dicsőségéről szóló evangélium.” (1Tim 1,5.11) Csak ezt halljuk meg, s a ma is terjedő pogány vallások tévtanaira süket a fülünk? A szeretet mindennél drágább kincs! „Bizony, erős a szeretet (...) Úgy lobog, mint a lobogó tűz, mint az Úrnak lángja.” (Énekek 8,6) Mi tudhatjuk: „Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.” (1Jn 4,16) A szolgáló szeretet már az ősegyházban szakosodott; az asztaloknál való szolgálat szétvált az ige- és imaszolgálatról. Kiválasztottak hét görög nevű, hittel és Szentlélekkel teljes férfit; a következmény: „Az Isten igéje pedig terjedt, és nagyon megnövekedett a tanítványok száma Jeruzsálemben, sőt igen sok pap is engedelmeskedett a hitnek.” (ApCsel 6,7) Jézust a szeretet, és nem a szegek tartották meg a keresztfán, ahol gonosztevő sors-társaiért könyörgött: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!” (Lk 23,34; lásd Ézs 53,12b) Azért jött Jézus, hogy betöltse a törvényt. A tanítványaitól megkövetelt több igazság az isten- és emberszeretet kettős parancsolatának a gyakorlati megélését jelenti. „Mert mondom nektek, ha a ti igazságotok messze felül nem múlja az írástudókat és farizeusokat, akkor semmiképpen sem mentek be a mennyek országába.” (Mt 5,20) „A szeretet tehát a törvény betöltése” (Róm 13,10), vallja Pál, és himnuszával együtt mi is: „Szeretet, hit, remény, / Megmarad ez a három; / S ezek közt legnagyobb / Te vagy, ó, szeretet!” (EÉ 442,8; lásd 1Kor 13,1–13)

■ GARAI ANDRÁS

Csillagszeműek az Ótemplomért

„Ma este kiderült számunkra, hogy táncsal is lehet templomot festeni” – mondta Lázár Zsolt, a Szarvas Ótemplomi Evangélikus Egyházközség igazgató lelkesze az október 3-án megrendezett jótékonyági néptáncesten. A Vajda Péter Művelődési Központban a Csillagszemű táncgyűjtés műsorát tekinthették meg az érdeklődők.

Az egyházközség az est teljes bevételét az Ótemplom felújítására fordítja. A rendkívül színvonalas műsor végén a gyülekezet köszö-

Ahogy – Tímár Böskét idézve – a helyi internetes hírblog (<http://newsag.hu/>) is megírta: a Csillagszemű gyermektáncgyűjtés tagjai „a néptáncot anyanyelvüként tanulják”. A csoportba a gyerekek hároméves kortól kerülhetnek be, de jelenleg van tizennyolc hónapos „növendék” is, és az együttes létszáma elérte a négyszázötven főt. Ezek a gyerekek világszerte képviselik hazánkat, Európa nagyvárosaiban éppúgy, mint Új-Zélandon vagy Japánban. Mindenütt hatalmas elismerés kíséri fellépéseiket.

tét fejezte ki a táncosoknak és felkészítőiknek – Tímár Sándornak és Tímár Böskének –, valamint Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő

asszonyoknak, akik készségesen segítettek a jótékonyági előadás létrejöttében.

■ HORVÁTH ANIKÓ

FOTO: BABÁK ZOLTÁN

Felhívás Fébé-díjra

Megkezdődött a tanév, és újra indul a Fébé-díjra való pályázat lehetősége. Ezúton kérjük középiskoláinkat, hogy már most, a tanév elején hívják fel a tanulók figyelmét a Fébé-díjra. Szeretettel kérjük a tanárokat: kísérjék figyelemmel a diákok egész évi tevékenységét, hogy méltó kezekbe kerülhessenek majd a tanévzárón átadandó díjak.

Kedvcsinálól hadd számoljunk be itt a 2008/2009-es tanév díjazottjairól. Négy középiskolánkban adtunk át Fébé-díjat a tantestületek által javasolt diákoknak. Egyikük azon túl, hogy a tanulásban rendszeresen segítette az osztálytársait, tevékenyen részt vett a városi és területi karitatív és szociális munka szervezésében és végzésében. Egy másik díjazott egy gyermekklinikán rendszeresen kézműves foglalkozást tartott a beteg gyermekek számára, nyáron pedig önkéntes munkát végzett Bőjte Csa-

ba testvérünk gyermekotthonaiban. A harmadik – túl azon, hogy példát mutatott a többieknek a felebaráti szeretet gyakorlásában, önzetlenségben – négy éve kántori szolgálatot is véghez. S végül a negyedik több hónapon keresztül segített egy súlyos beteg, ám azóta meggyógyult osztálytársának a hiányzásokat bepótolni.

Elismerésül álljon itt a nevük is ábécésorrendben: *Novák Csege* (Oroszáza), *Mráv Orsolya* (Budapest, Deák tér), *Tasnádi Anikó* (Aszód) és *Virágh Dóra* (soproni líceum). A Fébé-díjakat ezúttal is diakonissza testvérek adták át: Aszódon és a Deák téren *Taschner Erzsébet* főnök asszony, Oroszázán *Taschner Iлона* testvér és Sopronban *Magassy Vilma* testvér.

Ezúton is szeretettel gratulálunk az idei díjazottaknak, és lelkesedéssel várjuk jövő májusban az új jelölteket.

► *Fébé Evangelikus Diakonisszaegyesület*

Támogatást nyert evangélikus iskolák

Az Új Magyarország fejlesztési terv Társadalmi megújulás operatív program támogatási rendszeréhez benyújtott TÁMOP-3.1.4-08 számú, *Kompetenciaalapú oktatás, egyenlő hozzáférés – innovatív intézményekben* pályázaton (a *Társadalmi megújulás operatív program* keretében) az alábbi evangélikus oktatási intézmények nyertek támogatást: Berzsenyi Dániel Evangelikus (Líceum) Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium, Sopron; Eötvös József Evangelikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola, Sopron; Evangelikus Mezőgazdasági, Kereskedelmi, Informatikai Szakképző Iskola és Kollégium, Kőszeg; Nyíregyházi Evangelikus Kosuth Lajos Gimnázium; az Evangelikus Egyház Aszódai Petőfi Gimnáziuma, Szakképző Iskolája és Kollégiuma.

Életed nem tehervonat

SZÓSZÓRÓ

► Már eltelt jó másfél hónap az iskolából. Ebben a kezdeti időszakban újabb és újabb konfliktusok alakulhatnak ki az új, de a régebbi osztályokban is: egymás közötti hatalmi harcok, rivalizálások a barátságok elnyeréséért, az egymásnak – vagyis a csoportnak – való megfelelés kényszere is feszíthet. Gondot okozhat az is, ha a tanárok részéről az elvárások és feladatok egyszerre, mintegy zuhatagként szakadnak rád, és úgy érzed, nem tudsz egyszerre mindenkinek megfelelni...

Rovatgazda: Balog Eszter

Azért, mert azt gondolom, sok mindent fojtasz magadba, amik csak gyűlnek és gyűlnek. Végül már annyira megtelítődés az iskolai dolgokkal, hogy egyszerre csak bezárkózol. És itt megfordul minden. Mert: ezen a ponton megváltozol. Nem a boldogság felé halad az életutad, hanem a csendes megalkuvás felé. Itt hiszed el, hogy az életet tehervagon, amelyre csak raknak és raknak... És valahol itt válsz igazából boldogtalanná.

Pontosan ez az, amit nem szeretnék, hogy veled megtörténjen. Ez az, amiért azt írtam: hagyj időt magadra, a dolgaidd átgondolására, és aztán cselekedj. Ne hagyj, hogy rád települjenek a gondok, hanem minél előbb akarj megoldani egy konfliktust. Aki hisz, az mindig megkapja a kellő segítséget, útmutatást, ha imádságban Istenhez fordul, és az ő segítségét kéri. Ő nem hagy téged magadra, ez egészen biztos.

Az osztályban előbb-utóbb mindenkinek kialakul a helye, „szerepe”. Legyél te olyan, aki mer küzdeni, aki nem hunyászkodik meg, hanem kiáll magáért és a teremtő Istenéért, aki őt boldogságra teremtette.

Hidd el, lesznek olyanok az osztályban, akik látják rajtad, hogy őszintén és becsületesen küzdesz, és nem hagyod magad bezúzni, megalázni. És megtapasztalod: a csendes kis imádságod is meghallgatásra talált. Ez erősítsen meg minden további küzdelemedben.

■ BALOG ESZTER

Nyelvében él a diák?

Szerkesztés tetőtől talpig

► Meg kell emelnünk kalapunkat azon diákok előtt, akik a nyári szünet gondtalan élvezeti helyett arra vállalkoztak, hogy a Lotz János nyári diákegyetemen képezzék magukat augusztus 3. és 9. között a nyelvészet, a retorika és a kommunikáció területén. Az *Evangelikus Élet* szerkesztőségének képviselői a hét második felére érkeztek a rendezvényt szervező **Bonyhádi Petőfi Sándor Evangelikus Gimnázium és Kollégiumba, hogy a tanulók friss ismereteiről és közös élményeiről professzionális internetes újságot állítsanak össze. Erőfeszítéseink eredménye lett a *Firkász* (<http://firkasz.myluther.hu/>), amelynek több mint harminc írásából szemezgettünk.**

A Lotz János nyári diákegyetem keretében rengeteg hasznos és tartalmas programon vehettünk részt. A szerdai napon például felkerestük a *Tolnai Népiújság* szerkesztőségét. Izgatottan vártuk a délutáni indulást Szekszárdra, hiszen ez a nap nem mindennapi élményt ígért a számunkra. Csoportunkból ugyanis sokan álmodoznak újságírói karrierrel, s most végre bepillanthattak egy igazi szerkesztőség életébe. Csakugyan felemelő érzés volt látni azt a helyet, ahol minden lényeges információ azért fut össze, hogy azután eljusson másokhoz...

Egy kedves és készséges hölgy, *Hargitai Éva* fogadott bennünket. Ő már hat éve újságíróskodik a megyei napilapnál: rengeteg cikket olvashattunk. Kis csapatunknak röviden bemutatta a *Népiújság* rovatait, majd egy átlagos lapszám felépítését ismertette. Körbevezetett minket a szerkesztőségben: megmutatta, hogyan dolgoznak az egyes

csoporthoz. Megismerkedhettünk a főszerkesztő, a tördelőszerkesztő és természetesen az újságírók munkájával is. Kiderült: egy cikk rengeteg kézen megy át, mire a lapba, illetve a nyomdába kerül.

Ezután betekintést nyertünk a napilap internetes szerkesztőségének munkájába. Láthattuk, hogyan szerkesztik a hírportált, és az ezzel foglalkozó munkatárs kitért a hagyományos és az internetes újság különbségeire is.

Rendkívül hasznos volt ez a kirándulás: láthattuk, hogy az újságírók élete sem könnyű.

■ SALLAI BEÁTA, RECZAI LILLA

Tedd a vállamra a kezed...

Új közösségbe érkezvén mindig nehéz a barátkozás, ezért a táborokban ismerkedési estet szokás tartani. Nagyon kellemesek és szórakoztatóak ezek az együttlétek, és magukban hordozzák azt a lehetőséget, hogy rokon lelkekkel találkozzunk, netán tartós kapcsolatokra tegyünk szert.

Lenczné Vrbovszki Judit tanárnő már a tábor elején kedvesen invitálta a jelenlevőket a kollégium dísztermébe szervezett ismerkedésre. Itt először az egész hét programját ismertette, majd mulattató játékokkal alapozta meg a jó hangulatot.

Maga az ismerkedés is játékos formában történt. Mindenki keresett magának egy olyan párt, akivel még nem beszélt – egy percük volt arra, hogy valamelyest megismerjék egymást. Ezután mindenki a párja vállára tette a kezét, és így mutatta be őt a többieknek.

A többnyire derűtséget kiváltó bemutatkozásokat egyéni „produkciók” követték. Ki-ki megvillantotta csiszolt vagy még csiszolatlan tehetségét. Hallhattunk szívhez szóló szavakat a kellemes hangú *Amikától*; magas színvonalú klarinetszólót *Edittől*; egy másik Edit, *Molnár Edit* pedig izelítőt adott a hastánc egzotikus világából. A tábor konferan-sziéja, *Ezer Bogi* rövid gondolkodás után egy szerelmes verset tolmácsolt. Érdekes műsorszám volt *Holló Nóémi* és *Holló Teodóra* tájcsibemutatója. A lányokon kívül két fiú is emelte az est színvonalát. *Gál Soma* (művésznevén Kavics) és *Bencze Norbert* – mint a „jövő költői” – két-két saját verset hoztak elő.

■ BUKAI ÉVA, VINCZE JÚLIA

A gemenci erdő

Mi egy erdő az emberiségnek? Mily kicsiny egy gemenci fekete galagonya az univerzumhoz képest! Mégis milyen hosszúnak tűnik a keskeny erdei ösvény, amely a minket szállító busztól a húslépsnyire lévő zsilipig vezet. Igen, hiszen nincs fél órája, hogy degeszre tömtük magunkat hatalmas, Nagy-Magyarország alakú rántott hússal, amelyet a busz kedvesen összekevert a gyomrunkban úgy, hogy egy jobbfajta NDK-s mosógépnek éreztük magunkat.

De mindezt nem panaszkodásképpen írom, mert egy tartalmas és kielégítő nap állt mögöttünk. Mind szellemileg, mind testileg jól tápláltak bennünket. Sajnos a buszból kilépve szünyogok hada próbálta kiszívni belőlünk az aznap szerzett tudást, és dacára a modern szünyogirtóknak, végül mégiscsak mi láttuk őket vendégül.

Bevallom, különös vonzalmat érezek az erdők iránt. A buszról leszállva rögtön megcsapott az a jól ismert „esős-erdős” illat, amelyet egyetlen híres francia parfümcég sem tud utánozni. Bár ha ilyen mértékben pusztul a világ, lassan aktuális lesz feltalálni. (Megjegyzem, ha mégis elkészülne egy ilyen parfüm, akkor valószínű-

leg vonzaná a szünyogokat, amit persze csak az apró betűs részben tüntetnének föl). (...)

Ahol mi álltunk, ott csak egy zsilip volt. Alattunk folydogált a Sió, könnyű és zamatos. Lassan elég lett a pára, a zsilip, a folyó, és elindultunk visszafelé. Amikor elhagyni készülünk egy emyire romantikus helyet, hogy visszatérjünk megszokott városi hétköznapijainkba, a nyelvészeti előadásokhoz, a kockaházakhoz, trolikhoz, iskolákhoz..., szóval ilyenkor az a legjobb, ha arra az emberre gondolunk, akit a legjobb szeretünk a világon! En is így gondolkodom épp, amikor egy fránya kajlakucsmás szünyog akkorát csíp az orrom hegyébe, hogy képes lennék még azt is megutálni, akire az imént jó kedvvel gondoltam.

Így, hogy most már kizökkentem minden magasztos érzelemből, inkább bevágom magam a buszba, bekucorodom egy dupla ülésre, bedugom fülembé az mp3 lejátszóm fülhallgatóit, jéllalomba rázkodom, és boldogan gondolok arra, hogy milyen jó lesz befeküdni civilizált, puha ágyamba.

■ VIDA MÁRIA MAGDOLNA

Részlet az előadók köszönőleveléből

A többségükben középiskolás korú diákok, a 14–18 éves korosztály meglepő odafigyeléssel követte az akadémiai jellegű előadásokat öt napon keresztül, ami számunkra azt bizonyítja, hogy ez a korosztály igenis alkalmas és érdekes arra, hogy a tudomány eredményeit a maguk „nyereségében”, azaz mindenfajta finomítás, kendőzés és egyszerűsítés nélkül közvetítse nekik az arra illetékes nevelő. Mi mindannyian a következő korosztálynak, az egyetemisták és főiskolások nemzedékével, a 18–23 éves korúakkal vagyunk/voltunk ismeretségben, és innen nézve ítéljük meg a „tábor” hallgatóságának viszonyulását az ismeretszerzéshez. Számunkra is meglepő érettségük arra készlet bennünket, hogy átértékeljük pedagógiai módszereinket, viszonyulásunkat a magunk tárgyához és annak taníthatóságához. (...) Reméljük, és a visszajelzésekben látjuk is, hogy a diákság megérezte a nyelvenek és a vele

foglalkozó tudományoknak egzisztenciális jelentőségét. Ezt tartjuk e kurzus legfontosabb hozadéknak.

Köszönjük Igazgató Úr nagylelkű támogatását, Lenczné Vrbovszki Judit tanárnő mindenre odafigyelő gondoskodását, és örülünk annak, hogy a résztvevőknek olyasmivel szolgálhattunk, ami – amellet, hogy szórakoztatta – hozzásegíti majd őket, hogy életük hamarosan eljövendő nagy döntéseit, például a pályaválasztást, megfelelő tájékozottság birtokában hozzák meg.

■ DR. SZÉPE GYÖRGY ny. egyetemi tanár, professor emeritus (PTE, Pécs)

DR. HORVÁTH IVÁN egyetemi tanár (ELTE, Budapest)

DR. TERTS ISTVÁN egyetemi docens (PTE, Pécs)

DR. MÁTHÉ DÉNES egyetemi docens (BBTE, Kolozsvár)

DR. SIMONCSICS PÉTER ny. egyetemi docens (BBTE, Kolozsvár)

Ifjúsági bibliakör alakult, ahol csak megfordult

Beszélgetés Sztruhár András nem lelkészi egyházi munkással

► Már több mint negyed százada, hogy megismertem Sztruhár Andrást, aki akkoriban a Fejér-Komáromi Egyházmegye ifjúsági csendesnapjainak fő szervezője volt. Tizenéves fiatalként nagy hatással volt rám. Világi munkatársi létére – a szó szoros értelmében – lekipasztorként szolgált közöttünk. Akkor még nem sejtettem, hogy egyszer majd valóban szolgatársak leszünk, és életének e különösen fontos szakasza után faggathatom őt életéről, hitvallásáról.

– Oroszlányban születtem. Őseimet az *Eszterházyak* telepítették be a felvidéki Trencsén és Nyitra megyéből. Azzal az ígérettel csábították ide az evangélikus telepeseket, hogy itt szabad vallásgyakorlatot biztosítanak a számukra. Tótok voltak, akik az itteni evangélikus gyülekezetet is megalapították.

Óvodás koromban nem tudtam magyarul beszélni, csak szlovákul. Dédapám egyszerű parasztember volt, akiről tudom, hogy minden vasárnapi ebéd után az egész családot leültette az asztal köré imádkozni, Bibliát olvasni. Ma is őrzöm a szibériai hadifogságban írt imádságos naplóját. Nagyanyám minden reggel és este imádkozott, munka közben is énekelt. Tőle szerettem meg az éneklést.

Tizenöt évesen aztán egy istentiszteleten éreztem, hogy Isten megszólít, és erre nekem felelnem kell. Akkor jöttem rá, hogy nekem nem elég a nagyszüleim, szüleim hite, mert az a hit nem az enyém. Ebben nekem kell döntenem. És a döntés után az életem nagyot változott. Ezután már tudatosan vettem részt a gyülekezeti életben. Ebben az időben, 1962 táján, amikor későbbi apósom – *Milán János* – volt a lelkész, alakult meg Oroszlányban az ifjúsági bibliakör. Akkoriban egy-egy ifjúsági óra úgy kezdődött, hogy végigjártuk a fiatalokat, és magunkkal hoztuk őket...

– Ezt a fajta missziót hogyan fogadták a városban?

– Számunkra nem voltak negatív következményei, inkább a húgom korosztályát érték különféle atrocitások. Ő negyedik gimnazista volt, amikor eljött hozzánk az igazgatója, és azt mondta, hogy ha nem változtat az életvitelén, akkor ő garantálja, hogy sehozza sem veszik fel tovább tanulni. Isten azonban másként látta jónak – húgomat felvették az első helyre, ahová jelentkezett. Egyébként ketten vagyunk testvérek.

– És a feleségének a családja...?

– Feleségemék hatan voltak testvérek, és én – mivel szemben laktunk – gyerekkoromban a négy fiúval mindig jót fociztam a parókia udvarán. Felnöve „vettem észre” *Évát*, 1968-ban kötöttünk házasságot. Feleségem védőnő volt. Két lányunk született, *Edit* és *Dóra*. Mindketten pedagógusok. Ma hat unokának örülhetünk.

– Mivé nőtte ki magát az egykori ifjúsági közösség?

– 1963 nyarától ifjúsági tábortokat kezdtünk szervezni. A Vértesbe mentünk el nyaranta egy-egy hétre. Abban az időben lelkész nem jöhetett velünk, így az alkalmakat magunk szerveztük meg. Én tizenhat évesen személyesen mentem el a csákvári erdőgazdaság vezetőjéhez, és kértem, hogy adjon engedélyt nekünk sátoztáborozásra az erdőben. Mai ésszel nehezen tudom megérteni, hogyan volt bátorságom elmenni hozzá, az erdészeti vezetőnek pedig hogyan volt bátorsága engedélyt adni nekünk. Nyilvánvalóan tudhatta, hogy ez nem úttörőtábor lesz.

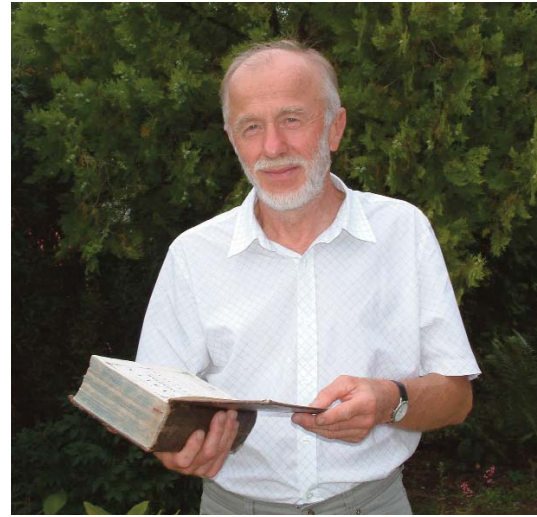
Több éven keresztül táborozhattunk ott. Mi határoztuk meg a reggeli és esti áhítatok rendjét és azt is, hogy miről beszéljünk. Valaki felkészült, és vezette a beszélgetést. Nagy lépést jelentett aztán, hogy Csákváron bemehettünk a parókiaira, ahol *Simonfay Ferenc* volt a lelkész. Beengedett bennünket, és vezetett is néhány beszélgetést, de – mint mondtam – ő nem jöhetett közeink az erdőbe.

– Én arra emlékszem, hogy a nyolcvanas évek közepén ifjúsági hétvégeket szervezett havonta egyszer az egyházmegye valamelyik gyülekezetében.

– Már az első táborozás után megfogalmazódott bennünk, hogy minden évben kellene még legalább egy egész napos együttléte szervezni, meghívva erre más településről is a fiatalokat. Ezért szerveztünk azután egész napos kirándulásokat,

de adódott kétnapos „zarándoklat” is. Néhány évvel később gondoltunk arra, hogy jó lenne ezt a példát más gyülekezeteknek is átadni, megpróbálni az ottani fiatalokat is aktivizálni. Együtt leszünk velük egy napot vagy hétvégét abban a reményben, hogy ott is beindul az ifjúsági munka.

A nagy élmény ebben az volt, hogy ott aludtunk matracokon a gyülekezeti termekben. Az éjszakai beszélgetések sokszor hajnalig tartottak, és –

A SZERZŐ FELVÉTELE

mondanom sem kell – igazi barátságok, sőt párkapcsolatok is szövődtek. Általában szombat délutánonként kezdtünk, vasárnap délelőtt részt vettünk az istentiszteleten, majd kirándultunk egyet a környéken, esetleg útközben mi tartottunk áhítatot...

– Igen, ez a kép él bennem is, ahogy megjelent a Bibliával, és prédikált nekünk a pusztaban. Mindezek után nem volt kézenfekvő, hogy a teológián tanuljon tovább?

– A pályaválasztásom némi vívódással járt. Többek példája inspirált arra, hogy a teológiát válasszam. Akkor én mégis úgy éreztem, hogy Istennek velem világi állásban van terve, úgy szeretne felhasználni a gyülekezeti szolgálatban. És ha a teológiát választom, akkor a nyári táborokban sem vehettem volna részt többé. Így inkább Almásfüzitőre mentem dolgozni a timföldgyárba, közben tanultam. Majd átkerültem Oroszlányba az ottani Duna Cipőgyárba műszerésznek, karbantartás-vezetőnek. A következő munkahelyem az oroszlányi vízmű volt, itt dolgoztam üzemvezetőként az elmúlt évi nyugdíjazásomig.

– Világi állása mellett mindig talált magának feladatot a gyülekezetben, az egyházban is...

– Az ifjúsági munkát én vezettem Oroszlányban, szerveztünk gyermek-istentiszteleteket is. Éreztem, hogy ehhez jó volna alaposabb teológiai tudással is felvérteződni, ezért örömmel végeztem el 1979 és 1982 között az első hároméves tanfolyamot az evangélikus teológián. Számomra ez az együttléte, tanulás felejthetetlen volt. Olyan emberekkel lehettem együtt, akiket korábban nem ismertem. A gyülekezetben már huszon-egynéhány évesen megválasztottak presbiternek, majd fiatalon a gyülekezet felügyelője lettem, később – két cikluson keresztül – az egyházmegye felügyelőjeként is szolgálhattam. A zsinat munkájában az újrakezdés óta részt veszek...

Alapító tagja vagyok a gyülekezeti kórusnak, azóta is énekelek benne. El kell azonban árulnom, hogy az általános iskola felső tagozatában fel voltam mentve énekből. A tanárnóm azt mondta, megkíméli magát attól, hogy énekeljek, mert rettenetes hangom volt. Hogy belőlem végül is kórustag lehetett, az azt mutatja, hogy nem születik senki botfüllel. Kiművelhető a hallás, valamilyen szintre mindenki eljuthat az éneklésben.

– Hogyan viszonyultak a világnézetéhez a munkahelyein, a munka mellett végzett iskolában?

– Almásfüzitőn négy éven keresztül egy református családnál, *Selmeczi Lajos* feleségének családjánál lettem közösségre. Akkoriban Szönybe jártam a református gyülekezetbe, ott is megszerveztük az ifjúsági közösséget és egy kis énekkart. A szabályozástechnikai képzést adó műszaki iskola Komáromban volt. Emlékszem, egyszer egy kérdőívet kellett – név nélkül – kitöltenem. Amikor a hittel kapcsolatos kérdésre leírtam, amit gondoltam, a tanárom megkért, hogy töltsék ki egy másikat, mert ebből még bajom lehet. Azt mondtam, hogy amit leadtam, azt úgy is gondoltam. Nem is lett semmi gondom. Munkatársaim is tudták mindezt, és ez inkább tiszteletet, megbecsülést váltott ki bennük.

A vízműbe kerülésem előtt a cipőgyárba kijött egy ember, beültetett az autójába, és elbeszélgetett velem. Később kiderült, hogy a párttitkár volt. Én elmondtam, hogyan gondolkodom, ennek ellenére felvettek a vízműhöz. Oroszlányi vezetőm Pannonhalmán végzett diák volt, hívő katolikus, akivel jól együtt tudtunk gondolkodni, dolgozni, erősíteni tudtuk egymást.

– Miközben a pártállam szocialista városnak kiáltotta ki Oroszlányt, áldott alkalmak, személyek voltak a helyi evangélikus gyülekezet életében. Gondoljunk például Nagy Dánielre, aki bányász léte-re kórust alapított...

– A mi életünkben is áldás volt ez az időszak. De mindez nem magától jött. Tudom, hogy a gyülekezetben belül volt egy bibliakörös csoport, és ők már 1962 előtt rendszeresen imádkoztak azért, hogy a gyülekezetben legyen ébredés. És az Úristen a Hajdúságból, Tetélenből ide küldött egy embert, aki a bányában dolgozott mint frontbányász, és nálunk befogadó közösségre talált. Én a hitéletem szempontjából is nagyon sokat köszönhetek Nagy Dánielnek. Igen, kijön a bányából, és énekkart szervez. És a szencsata idején kijelentette, hogy vasárnap délelőtt nem vállal műszakot, pedig brigádvezető volt. Szombat éjszakra bement, de vasárnap délelőtt ott volt az istentiszteleten...

– Arról még nem beszélt, hogy végül lekipasztorkor is lett. Hogyan érte a felkérés?

– A korábbi esperes, *Bencze András* kérdezett meg, hogy elvállalnám-e három hónapra a bokodi gyülekezetben a helyettesítést, mert a helyettes lelkész váratlanul külföldi szolgálati lehetőséget kapott. Korábban már besegítettem időnként Bakonyzombathelyen, Sárbogárdon, Sárszentmiklóson néhány héttig, ez a „besegítés” azonban lényegében az istentiszteletek megtartására korlátozódott. Bokodon az ígértetés és a szentségek kiszolgálása mellett esketés, temetés is várt rám, amit korábban soha nem végeztem. Napokig gondolkodtam, hiszen ebben az időben egy szolgálatot üzemeltettem a vezetője, márpedig rendszeresen előfordulnak olyan helyzetek, amikor az első számú vezetőnek is a helyszínen kell intézkednie. Végül a három hónapra ígért mondtam.

– És ha azt mondják, hogy hét évre kellene segíteni? Hiszen ennyi lett belőle.

– Akkor biztosan nem vállalom. Mindig meghosszabbították a megbízásomat. Hálás vagyok az Úristennek, hogy egy olyan helyzetben szólított meg, amikor úgy éreztem, hogy a szolgálati lehetőségek bezáródnak körülöttem. Kiemelt egy helyzetből, belehelyeztet egy másikba. Visszatekintve hálás vagyok az Úrnak azért is, hogy ezt a hét évet a bokodi közösségben élhettem meg. Rengeg ajándékot kaptam ezen keresztül. Élményt, ami egész életemben elkísér.

– Nem okozott problémát az ifjú pároknak vagy a gyászoló családoknak, hogy nem visel *Luther-kabátot*?

– Kezdetben előfordult, hogy – egyetértésemel – a korábban ott szolgáló lelkészt kérték fel temetésre. Később ez már nem volt jellemző. Sokat jelentett, hogy a felügyelő személyében valóban szolgatársra, komoly segítőtársra találtam Bokodon, s hogy volt két pedagógus is, ők végezték a hitoktatást. Azt ugyanis nem tudtam volna vállalni. Így is Isten csodájának tartom, hogy a hét év alatt mindössze egy ifjúsági óra maradt el azért, mert a munkahelyemen váratlan esemény történt.

– A titulusa hivatalosan így szól: „nem lelkészi egyházi munkás”. Megbékélt ezzel?

– Gyülekezetemben „tisztelendő úrnak” szólítottak. Kántorom azt mondta, az rendben van, hogy nem vagyok pap, mégis lelkész, mert lelkészi munkát végzek. Ez persze jogilag nem helyes. A hét év alatt mindenestre rendbe kellett tenni a parókiát, a templomkülsőt és a torony belsejét, a hátsó épületet és a kerítést. Beindult az ifjúsági óra és az óvodai hitoktatás, a baba-mama klub, no és a falu felé is nyitni akaró missziós programok. Adventben, böjten pedig négy napos evangélikai alkalmakat szerveztünk.

– Nyáron lezárult életének ez a fejezete. Hogyan telnek nyugdíjas napjai?

– Nem unatkozom. Visszakerülve az oroszlányi gyülekezetbe próbálok aktívan tevékenykedni, Bokodon pedig egy ideig még én vagyok az utódom principálisa. Felajánlottam, hogy bármikor szívesen segítek.

■ MENYES GYULA

A keresztény hit és a pénz

Nemzetközi missziói konferencia Litvániában

► A *Gesellschaft zur Ausbreitung des Evangeliums (GAE)* elnevezésű nemzetközi missziói társaság, amely mintegy százéves múltat tekint vissza, nemrégiben tartotta éves konferenciáját a litvániai Klaipėda melletti Girulaiban. A fenyőrengeteg csendje, amelyet csak időnként szakított meg a közeli Balti-tenger morajlása, ideális feltételeket kínált a nyolc országból érkezett lelkészek és missziói munkások tanácskozásához. Egyházunkat *Smidéliusz Zoltán* nemespátrói lelkész, *Szabó András* esperes és a sorok írója képviselte. A konferencia fő témája *A keresztény hit és a pénz volt...*

A megnyitón litván evangélikus püspök köszöntötte a résztvevőket. Egyháza bemutatása kapcsán *Mindaugas Sabutis* elmondta, hogy ők – ellentétben az észtekkel és a lettekkel – mindig elnyomásban éltek a katolikus többség részéről. Az államtól szinte semmilyen támogatást nem kapnak ma sem, ám a fiatal püspök elárulta, hogy kis létszámuk ellenére nagy terveik vannak.

Jaan Berenson, az észti bibliatársulat elnöke nyitó előadásában kifejtette, hogy a kérdéssel három témakörben kell foglalkozni, úgymint tulajdon, felelősség és együttműködés. A tulajdonról tudni kell, hogy nem a miénk, hanem minden az Úré, ami a földön van. Még a nem hívők is elfogadják, hogy a tulajdon a jövő generációké is egyben. A felelősség is kell dolgozni minden munkakörben, mert csak akkor van eredmény. A legnagyobb nyereség azonban a kegyesség meglegegedéssel. Az együttműködés pedig azt jelenti, hogy a keresztényeknek nem elegendő időnként összejárni, hanem bizony együtt is kell dolgozniuk, hiszen amit egy gyülekezet elér, az minden tagjának az erőfeszítését tükrözi vissza.

Másnap reggel *Bence Imre* budavári esperes áhítata következett, aki arról szólt, hogy ahol a kincsünk van, ott lesz a szívünk is.

Érdekes visszaemlékezést hallgathattak meg a résztvevők *Luidvikas Fetings* lelkésztől, aki a szovjet idők nehézségeiről és üldözéséről szólt. Ő személy szerint világi hivatását adta fel – hogy lelkész lehessen. A teológiát – nagy nehézségek árán – Észtországban végezte el.

Dr. Heinz-Gerhard Koch fürthi lelkész, teológiai referens *A reformáció iránymutatása a pénzzel való bánásmóddhoz* címmel tartott előadást. Kifejtette, hogy az úgynevezett protestáns államok nem véletlenül gazdagodtak meg, hanem azért, mert a tisztességes haszon elve miatt a kamatokat alacsonyan tartották, és így az adósok nem mentek tönkre, hanem fejlődhettek.

Az utolsó napon a konferenciára érkezettek a plikiai gyülekezetben vettek részt istentiszteleten. A német származásúak többsége egykor elmenekült vagy kivándorolt innen – *Fetings* lelkész azonban a kis létszám ellenére is össze tudott „trombitálni” egy színvonalas fúvósegyüttest, sőt szeretetházat is alapított.

■ KOHÁRY FERENC

A reformáció első alsó-rajnai mártírjai

▶ Négyszáznyolcvan évvel ezelőtt, 1529. szeptember 28-án Luther két hűséges ifjú tanítványát, a lantánár **Adolf Clarenbachot** (1497 k. – 1529) és klerikus tárását, az „Isten-káromló” **Peter Fliestedent** (1509 k. – 1529) mint eretnekeket égették el Köln városának vesztőhelyén (Melaten-Lindenthal). Az alábbi néhány sorral rájuk emlékezünk.

Adolf Clarenbach a 15. század végén az észak-rajna–wesztfáliai Lennep nevű falucskában (ma Remscheid) látta meg a napvilágot.

Alap tanulmányait a helyi iskolában végezte. Rendszeresen ministrált a helyi templomban. Felsőbb tanulmányait – 1511-től – Münsterben folytatta, ahol mindenekelőtt a humanizmus hatása alá került. Élete következő állomása Köln, ahol 1517-ben az egyetem bölcsészkarán (studium generale) magiszteri fokozatot szerzett.

1521-ben újra Münsterben találjuk, a helyi latin iskolában tanít. A reformáció iránti rokonszenve miatt azonban 1523-ban el kellett hagynia a várost, és az alsó-rajnai Hansa-város, Wesel latin iskolájának lett igazgatóhelyettese. Luther tanainak nyilvános hirdetése miatt azonban – 1526-ban – innen is mennie kellett, s egy osnabrücki (Alsó-Szászország) magán latin iskolában kezdett el oktatni. Reformszellemű Biblia-magyarzatainak köszönhetően természetszerűleg itt sem maradhatott sokáig, 1527-ben Meldorfba (Schleswig-Holstein) szegődött el káplánnak.

1528-ban barátját, **Johann Klopweist** (1500–1535), akit anabaptista nézetei miatt citáltak az egyházi bíróság elé, elkísérte a skolasztika fellegvárába, Kölnbe. Április 3-án őt magát is őrizetbe vették, mivel határozottan tiltakozott barátja letartóztatása ellen. Érdekes módon Klopweistnak sikerült megszöknie, Clarenbachot azonban 1529. március 4-én az egyházi hatóság eretnekeknek nyilvánította, és átad-

ta a világi bíróságnak. A halálos ítélet kimondását követően másik „eretnek” társával, Peter Fliestedennel ugyanezen év szeptember 28-án lett mártírrá.

Peter Fliesteden valamikor a 16. század első évtizedében született az észak-rajna–wesztfáliai Fliestedenben (ma Bergheim). Határozott, szókimondó egyéniségével már gyermekkorában felhívta magára a figyelmet. Tizenöt éves kamaszként Wittenbergbe ment, s immatrikulálás nélkül, mint úgynevezett „vakhallgató” két éven át szorgalmasan hallgatta Luther előadásait.

A rebellis Peter, aki életkorát meghazudtoló módon kritizálta a kölni klerikusok kapzsiságát és a nemesség erkölcselenségét, a Krisztus-követés hitbéli alapjait Lutheréknál találta meg. A Wittenbergben szerzett tudással és ifjúkori tettvággyal felvértezve elhatározta, hogy saját pátriájában úgy hirdeti majd az evangéliumot, hogy azt a legegyszerűbb emberek is megértsék.

Fliestedennek a konzervativizmusáról messze földön híres kölni püspökség területén, Frechenben (Köln-től délnyugatra) sikerült az első evangélium hitű gyülekezetet megalapítania. Szívhez szólóan, az egyszerű emberek nyelvén prédikált, gyász-istentiszteletei nem kerültek pénzbe – s mindezt német nyelven!

A klérus és a nemesség várva várta az alkalmat, hogy Fliestedent mielőbb perbe foghassák. A kiváltó ok nem is váratott magára sokáig. A kölni domban az egyik mise alkalmával Fliesteden nyilvánosan kiköpte az ostyát, miután azt egy olyan egyházi méltóság osztotta, akit nem sokkal korábban – világi öltözetben – ágyasával volt szerencséje látni. Ily módon adott hangot ellenérzésének és utálatának, amiért azután rögvést börtönbe is vetették. Hónapokon át folyt kihallgatása, többször megkínózták. Végül társával, Adolf Clarenbachal együtt 1529. szeptember 28-án maga is máglyán végezte.

Emléküket a kölni melateni temetőben felállított emlékkő őrzi.

■ DR. BLÁZY ÁRPÁD

Istentiszteleti rend • 2009. október 11.

Szentháromság ünnepe után 18. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Mt 22,34–46; 1Kor 1,4–9. Alapige: Mik 6,6–8. Énekek: 362., 444.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Balicza Iván; II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 11. Sztójánovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Sztójánovics András; CsillaghegyBékásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Dontáh László; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstücker M. u. 3638. de. 10. Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 24. de. 9. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Grendorf-Balogh Melinda; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; du. 6. (asztali beszélgetések) Bakay Péter; VII., Városligeti fasor 17. de. háromnegyed 10. (angol nyelvű) Pángyánszky Ágnes; de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Szabó Bertalan; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 3133. de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; IX., Gát utcai katolikus templom de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. 10. Benkőczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpádné; XI., Németvölgyi út 138. de. 9. dr. Blázy Árpádné; Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Balicza Iván; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kende György; Zugló, XIV., Lócsei út 32. de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabóné Mátra Marianna; Rákospalota, XV., Régi Főti út. 73. (nagytemplom) de. 10. Ponicán Erzsébet; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 1011. de. 10. Fekete Gy. Viktor; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Vető István; Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24. de. 9. Vető István; Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. 10. Nagyné Szeker Éva; Rákoscaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Grendorf Péter; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Grendorf Péter; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. dr. Korányi András; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. dr. Korányi András; Kispest, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (családi) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Máttyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Pilisvörösvár (református templom) du. 2.; Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem) de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

„Egy jobb világban viszontlátjuk egymást”

Az egyik evangélikus aradi vértanú, gróf Leiningen-Westerburg Károly élete

▶ Az aradi vértanúk kivégzésének évfordulójáról a Németországban élő magyarok is rendszeresen megemlékeznek. A Frankfurtól északra fekvő hesseni Ilbenstadtban német és magyar nyelvű emléktáblát helyeztek el, amely hirdeti, hogy itt született gróf Leiningen-Westerburg Károly, a magyar szabadságharc mártírhalált halt hős tábornoka. Az októberi gyásznapi százötvenedik évfordulója alkalmából 1999-ben tartott ünnepélyen jelen volt a frankfurti könyvvásáron vendégeskedő magyar íróküldöttség is. **Marlene Lenz** volt európai parlamenti képviselő a Keresztény Politika Német–Magyar Baráti Köre nevében mondott ünnepi beszédet. A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége képviseletében **Makovitzky József (Josef Makovitzky)** vázolta röviden gróf Leiningen-Westerburg Károly életútját, majd **Chopin gyászindulójának hangjaira Szutrély Peter** leplezte le a szülőház falán elhelyezett emléktáblát.

Az aradi vértanúk között társadalmilag a legmagasabb származású **Karl August Graf zu Leiningen-Westerburg-Alt-Leiningen** 1819. április 11-én született ősi német főnemesi család sarjaként. A Leiningen nevet már 780-ban említette egy kódex, 1128-ban jelent meg először írásban a gróf Leiningen név. Rajna-vidék-Pfalz tartomány egyik része ma is a Leiningenek földje (Leiningen Land) nevet viseli.

Míg a Leiningen-Westerburg grófok evangélikusok, az ilbenstadtiak hű katolikusok voltak. Leiningen-Westerburg Károly az ilbenstadti kastélyban született a család hetedik gyermekeként. Apjáról azt jegyezte meg a család történetírója, hogy nem sokat törődött a dinasztiának megfelelő társadalmi állásával. Első feleségének a halála után polgári származású leányt választott élettársának, **Eleonore Marie Breitwiesert**.

Négy gyermekük született már, amikor 1813-ban a gróf a kapcsolatot házassággal törvényesítette, és a négy gyermeket „legitimálta”. Később a hesseni nagyfejedelem **Eleonore Breitwiesert** az alsóbb rangú nemesség soraiba emelte. A grófi párnak összesen nyolc gyermeke született, Károly után még egy fiú.

Leiningen-Westerburg Károly gyermekkoráról és ifjú éveiről keveset tudunk, csak annyit jegyez fel a szakirodalom, hogy szívesen olvasta a klasszikusokat. A született tehetségen kívül ez is hozzájárulhatott későbbi remek stílusának kialakításához, mint fennmaradt levelei és naplója tanúsítják.

Tizenhat éves, amikor – testvéreihöz és rokonaihoz hasonlóan – hadapródként osztrák katonai szolgálatra lép. A katonai pálya az egyetlen lehetőség az elszegényedett főnemesi családok sarjai számára. 1848-ban gróf Leiningen-Westerburg Károly a császári-királyi 31. sorvagyvezetési létszámfeletti századosa.

Az Erdélyben állomásozó 31. vágalyvezetési Leiningen nevet viseli, „tulajdonosa” a gróf egy rokona. Ez azon kevés ezred egyike, amelyek mindvégig szinte egy tömbben hűségesek maradnak a bécsi udvarhoz. Az ezred egyik parancsnoka, **Christian Leiningen-Westerburg** a Neu-Leiningen ágból, unokafivére Károlynak. Az ezredes különösen kitűnik a magyar ügygel szembeni kérelhetetlenségével és rendíthetetlen Habsburg-hűségével. Egy, az ezredből kilépett tisztje despotának nevezi őt. Császárhűségéért meg is kapja jutalmát, fényes pályát fut be, és hét csillag díszíti egyenruháját.

Egészen más irányba vezet az az út, amelyet Leiningen-Westerburg Károly választott.

A fiatal gróf 1844 óta házas, felesége a magyar **Sissány Elise**. A Sissány családnak gazdag birtokai voltak a Bánátban. 1845-ben leányuk születik, **Lisa**, 1848-ban pedig egy fiú, **Armin (Hermann)**. A család főként Pozsonyban (Pressburg, Bratislava) él. Lisa később **Barwell-Barwell** tábornokkal köt házasságot; mind ő, mind öccse gyermektelenül halnak meg, Hermann 1901-ben Budapesten.

Leiningen-Westerburg Károlyt szoros barátság fűzi felesége családjához. A család a magyar szabadság eszméjéért lelkesedik, és nagy hatással van a fiatal gróf döntéseire.

1848 tavasza az európai forradalmak ideje. Leiningen Westerburg Károly élénk figyelemmel kíséri az eseményeket. A német Badenban, Württembergben és szűkebb hazájában, Hessenben is a sajtószabadságot, alkotmányreformot és egy össznémet parlament létrehozását követelik. A fiatal grófnak különösen a német egység a szívügye. Személyében nem kereshetjük a radikális polgári forradalmárt, származása, társadalmi állása is ellentmondana ennek. De életútja és halála bizonyítja, hogy az egyszer esküvel vállalt utat végigjárja, erre kötelezi őt meggyőződése szerint az ősi Leiningen név is. Élelátásával megérti azt is, hogy német hazájának ügye a bécsi forradalmak és Magyarország sorsával szorosan össze van fonódva. Ezért dönt úgy 1848 októberében, hogy nem vonul be ezredéhez, hanem a magyar ügy oldalára áll.

Kihallgatást kér **Mészáros Lázár** hadügyminisztertől, és kéri, hogy a Délvidéket feldúló szerb felkelők ellen harcoló hadsereghez osszák be. Mészáros Lázár teljesíti kérelmét, de a grófnak hamarosan be kell látnia, hogy unokafivére és testvérei miatt bizalmatlanul fogadják, leveleit felbontják, elolvassák, ezt közlik is vele. Ennek is köszönhető, hogy politikai álláspontját többször is kifejti levelezésében. Végül kiváló tulajdonságaival, megfontoltságával, remek szervezőképességével és személyes bátorságával meggyőzi előljáróit és katonatársait, és mivel jól ért a hadászathoz, és a legújabb módszereket alkalmazza, pályája meredekén ível felfelé.

Tábornokká 1849 júliusában nevezik ki, de már júniusban megbízják egy hadtest vezetésével. Közben részt vesz a délvidéki harcokban, a tavaszi hadjáratban: a váci csata magyar győzelme az ő ügyességének is köszönhető. A nyári hadjáratban végigjárja **Görgey** fel-dunai hadseregének útját. Naplójának többnyire higgadt

hangja egyszer vált át lelkesedésbe, szinte rajongásba: amikor Görgeyit mutatja be. Mindvégig híve marad, még Aradon is, amikor Görgeyben az árulót kezdik látni.

Az események során rövid jegyzeteket készít magának, amelyek naplója alapjául szolgálnak. A harcokat először feleségének írott leveleiben vázolja részletesen, majd amikor Pozsony osztrák kézre kerülése után a levelezés megszakad, hozzákezd naplója írásához, melyet az aradi várbörtönben folytat, de befejezni már nem tud. Levelei, naplója és feljegyzései értékes források a magyar szabadságharc történetének.

Az orosz intervenció eldönti a magyar szabadságharc sorsát. Amikor Világosnál a honvédsereg leteszi a fegyvert, és Leiningen-Westerburg Károly is megadja magát az oroszoknak, tudja, hogy sorsa meg van pecsételve: ismeri a bécsi udvar kérelhetetlenségét. A remény lángja néha-néha még fellobban, de amikor az orosz hadvezetés átadja a honvédség elfogott tisztjeit az osztrákoknak, tudja, hogy minden el van veszve. Legutolsó látogatásakor sógora Aradot nem messze fekvő monyorói birtokán a sírhelyét is kijelölte már négy tölgyfa alatt.

Az aradi kihallgatások során nem magyarzkodik, vállalja korábbi válsztását. Egy dolog bántja őt rendkívül: a német és az osztrák sajtóban az a hír jelenik meg róla, hogy Buda ostrománál osztrák katonatiszteket gyilkoltatott meg. Ennek a minden alapot nélkülöző vádnak a visszautasítása foglalkoztatja őt haláláig, levelei, a haditörvényszéknek átnyújtott beadványa és a kivégzés előtti utolsó szavai is bizonyítják ezt. Még a haditörvényszék sem veszi komolyan ezt a vádaskodást. Leveleiből, naplójából tudjuk, hogy mennyire visszautasítja a háborús fosztogatást, kegyetlenkedést, sőt igyekszik ezt mindig meg is akadályozni.

1849. október 5-én kihirdetik az ítéletet: Leiningen-Westerburg Károlyt kötél általi halálra ítélik. Megírja búcsúleveleit, de a kivégzés napján kora hajnalban még egyszer tolat ragad: legutolsó levelét sógorának írja, kérve őt családjá támogatására.

Talán a legtragikusabb hangú level ez a tábornokok búcsúlevelei közül. Hiszen reggel hat óra van, amikor levélírás közben lövéseket hall, a négy, „kegyelemből” golyó általi halálra ítélt kivégzésére került sor. Megszakítja levelet: „Éppen most szenvedtek ki négyen közülünk, még visszhangoznak a lövések szívemben. Most ránk kerül a sor; még egyszer Isten veled, egy jobb világban viszontlátjuk egymást” – búcsúzik.

Holttestét sógora „megvásárolja” a hóhértól, és a sötétségi leple alatt a monyorói birtokra viteti, itt helyezik nyugalomra a négy tölgyfa alatt. Földi maradványait ma az aradi emlékoszlop alatt díszsírhely őrzi.

Az ilbenstadti kastély 1921-ig marad a család tulajdonában, ekkor a birtokkal együtt eladják Hessen államnak. Később a mainzi püspökség veszi meg, és ma Szent (Sankt) Gottfried-ház néven működik.

Mára a Leiningen-Westerburg család mindkét grófi ága kihalt, a hercegi ág Amorbachban, Bajorországban él.

■ MAKOVITZKY KÜHL ÉVA

A hülyeség kora

Koppenhágára figyel a világ – 2. rész

Remélem, unokahúgaimnak nem kerül a kezükbe ez a cikk. Ha valaki kiejti a címben szereplő szót, *Luca, Bori és Juditka* azonnal kórusban kiabálják: nem beszélünk csúnyán!

Nekik és minden kritikusnak igazuk van, de mit csináljak, ha ez annak a filmnek a címe, amiről írni akarok? Mert magát a filmet – ha kisgyerekeknek nem is – konzervatív és „modern felfogású” felnőtteknek egyaránt jó szívvel ajánlom. A fiatalokról nem is beszélve... A film angol nyelvű honlapján – sok más internetes oldalhoz hasonlóan – peregnak a napok. A koppenhágai klímacsúcsig ötvenhat nap maradt. Az *Age of Stupid* című film pedig nyilvánvalóan azért (is) született, hogy a döntéshozókat meggyőzze: a késlekedés végzetes lehet.

A cselekmény 2055-ben játszódik. Bolygónkat elárasztotta a víz, de a katasztrófa képeit nem látjuk, csak Norvégiától északra egy furcsa toronyot. Ez a Globális Archívum, ahol, úgy látszik, még idejében összegyűjtötték rengeteg tárgyat, kitömött állatot és az elpusztult civilizáció milliárdnyi dokumentumát. A központi számítógéphez kerékpáron érkezik egy karakteres arcú öregember, fájdalmat tükröző szemével ránk néz, és felteszi a kérdést: „Miért nem mentettük meg a Földet, amíg még megtehettük volna?” Azután elkezd nézni a régi filmeket, amelyek a 2005 és 2008 közötti időszak dokumentumait, az akkor élt emberek küzdelmeit mutatják.

A szereplők nem színészek, hanem valóságos emberek, a történetek hiteleshetők, ha nem is mind hétköznapiak. A már nem fiatal, de életerős New Orleans-i férfi elmeséli, hogy a Katrina hurrikán tombolása idején hogyan mentette motorcsónakján az elárasztott házak lakóit. Csak később tudjuk meg, hogy aktív éveit olajkutatással töltötte.

Az iraki testvérpár visszaemlékezése alulnézetből mutatja meg az iraki háború történetét. A nigériai fiatal nőnek nagy álmái vannak, de a pénzszerzésre kell koncentrálnia, hogy kitorhessen az olajszennyezéssel sújtott vidékről. Az indiai milliomos üzletember fapados légitársaságot alakít, hogy ezzel küzdjön a szegénység felszámolásáért. A brit szélérőmű-épi-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

tő szakember munkáját a kényelmüket féltő lakosok tiltakozása nehezíti. Feleségével együtt életmódjukon is hajlandók változtatni, hogy csökkentsék szén-dioxid-kibocsátásukat. És ott a nyolcvankét éves, francia hegyi vezető, akinek érzéseit legjobban át tudom élni. Élete során legalább százötven méterrel rövidültek az Alpok gleccserei, látja, hogy minden megváltozik a hegyekben. Háza mellett dübörögnek a teherautók, hogy az alagútban át krumplit szállítsanak Olaszországba, aztán hozzák vissza a krumplipürét. A krumpli a hegy lábánál lévő kertben is megterem.

Ezek a hús-vér emberek hivatottak arra, hogy a fogyasztói társadalomhoz fűződő ellentmondásos viszonyunkat érzékeltessék. Lehet vitatkozni róla, hogy egyik-másik szereplő helyett nem kellett volna-e inkább mást választani, nem kellett volna-e más problémákra koncentrálni. A Shell olajtársaság bűneinek bemutatása talán túl hangsúlyos, amit valószínűleg az magyaráz, hogy öt évvel ezelőtt a rendező nem a globális felmelegedésről, hanem az olajkitermelés által okozott károkról akart filmet készíteni. A filmben az emberi sorsok vázlatosak. Ám az mindenképpen nagy erény, hogy látjuk, a globális éghajlatváltozás nemcsak a szén-dioxid-kvóták adásvételéről, de a feldúlt bolygó megnyomorított és kiváltságos embereinek életéről is szól.

A film alapfeltételezése elég egy-

szerű. Ha a globális felmelegedés az ipari korszak előtti átlaghőmérséklet-hez képest több mint két Celsius fok lesz, akkor elszabadulnak a folyamatok, nincs remény megálljt parancsolni. Ez a tétel megegyezik a kérdéssel foglalkozó tudósok többségének véleményével, mára számos nemzetközi politikai szervezet is magáévá tette. Ha 2020-ig nem csökkentjük drasztikusan az üvegházhatású gázok kibocsátását, akkor féltő, hogy a filmbeli forgatókönyv valósul meg.

Zárójelben jegyzem meg: újra és újra hallunk olyan szakértői véleményeket, hogy az emberi eredetű szén-dioxid-kibocsátás további növelése nem fogja emelni bolygónk átlaghőmérsékletét. Az ilyen publikációk egy részét az olajlobbi finanszírozza, de lehetnek hiteles tudósok is, akik azt hangsúlyozzák, hogy a bonyolult éghajlati rendszerek nehezen kiszámíthatók. Ám mégis érdemes az elővigyázatosság elve alapján cselekedni. A fosszilis tüzelőanyagok használatára alapozott pazarló és igazságtalan világunk hosszú távon semmiképpen nem fenntartható.

Franny Armstrong harminchét éves rendező és csapata meggyőződéssel küzd egy jobb világért. „Ha nem javítasz a világon, akkor elvesztegeted az életedet.” Ezt a mondatot nem egy katolikus szent, hanem a rendező nyilatkozta. A film bevételét a 10:10 kampányra fordítják, személyes példájukkal is azt akarják segíteni, hogy Nagy-Britannia 2010-ben tíz százalékkal csökkentse szén-dioxid-kibocsátását. Nincs idő a halogatásra. Az általában egyébként nagyra becsült Barack Obama amerikai elnök az éghajlatváltozás ügyében egyelőre komolytalan álláspontot képvisel. Az igaz, hogy 2050-re az 1990-es szint nyolcvan százaléka akarja csökkenteni az USA szén-dioxid-kibocsátását, de úgy, hogy 2020-ig csak annyi a cél, hogy a kibocsátás ne legyen nagyobb, mint 1990-ben volt. A film szerint nem okos döntés a változtatást a következő nemzedékre hagyni.

(A *hülyeség kora* című film egyelőre csak Budapesten, a Kossuth moziban látható, de a kampányt szervező környezetvédő szervezetek szívesen elviszik vidéki iskolai vetítésekre is.)

■ GADÓ GYÖRGY PÁL

Fasori „úrutazás”

Röpke másfél óra alatt nemcsak a Holdra szálltak le a szeptember 29-ei fasori együttlétt résztvevői, de fényévnyi távolságokra, messzi galaxisokba is eljuthattak – legalábbis képzeletben. A *teremtés hetének* alkalmából rendezett esten ugyanis a gyülekezet vendége *Rezsabek Nándor* csillagászati ismeretterjesztő volt.

italiai *Galileo Galileiről* (az ő nevéhez fűződnek a négyszáz évvel ezelőtti első távcsöves megfigyelések), csakúgy, mint az égbolt néhány evangélikus vallású kémlelőjéről: a dán *Tycho Braheről* és a német *Johannes Keplerről*. Az *Evangélikus énekeskönyv* csillagászati vonatkozással bíró illusztrációiból-ábráiból kiindulva a betlehemi csillag „kiletének”

FOTO: VITALIS JUDIT

Az *Evangélikus Életben* is rendszeresen publikáló előadó elképesztő felvételekkel kápráztatta el a – sajnálatosan csekély számban megjelent – érdeklődőket, akik a sajátos planetáriummal változott gyülekezeti teremben – egyebek mellett – „közlekedtél” is megismerkedhettek Naprendszerünk bolygóival és holdjaival, és hallhattak a csillagok születéséről és haláláról is.

2009 a csillagászat nemzetközi éve, így természetesen szó esett az

kérdése is előkerült. (Ez utóbbi témáról az előadó korábban Ponori Thewrewk Auréllal készített interjút, mely az *Evangélikus Élet* 2005. december 25-ei számának 14. oldalán jelent meg. – A szerk.)

A *Csillagoknak alkotója* című este *Aradi György* lelkész áhítatával zárult, emlékeztetve mindenkit arra, hogy végső soron minden – így a csillagok is – az Úr által és az Úrra nézve teremtettek (vö. Kol 1,16).

■ V. J.

Vonalkód a növényekhez

Növények gyors azonosítására képes DNS-vonalkódot készít egy nemzetközi kutatócsoport. Ez a „vonalkód” a botanikusokat segíti majd a növények gyors meghatározásában, de alkalmazható lesz az illegális növénykereskedelem visszaszorításában is.

A tudósok azt remélik, hogy létre tudnak hozni egy szakemberek számára elérhető DNS-könyvtárat. Az eredményekről és a tervekről a *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* című szaklapban számoltak be. A DNS-vonalkóddal lehetőség nyílik majd arra, hogy pillanatok alatt kiderítsék a növényről, hogy védett-e vagy sem, mérgező-e vagy sem.

Míg a jelenlegi vizsgálatokhoz a növényeket le kell vágni és laboratóriumba kell küldeni, a kidolgozás alatt álló módszerrel a növények meghatározása sokkal egyszerűbben és gyorsabban végezhető majd el. Mindez nagyon fontos a veszélyeztetett fajok védelme szempontjából.

A genetikai vizsgálatnál az sem számít, hogy a növény mely részét mely növekedési stádiumban analizálják. Jelenleg az illegális kereskedelem megfékezésének ez a legnagyobb problémája, hiszen a határon nehezen tudják egy magból megállapítani, hogy az védett vagy épp tiltott növény magja-e.

► www.greenfo.hu

A TEREMTÉS ÜNNEPÉNEK HETÉBEN...

Pillanatkép Rákoskeresztúrról

A fák nem nőnek az égig, de az orgonabokrok, néha úgy tűnik, igen. Legalábbis a rákoskeresztúri gyülekezet rákosligeti templomkertjében, ahol mintegy nyolcvan méter hosszan burjánzott a sűrű bozót a kerítés mentén.

Tegyük rendbe, mégpedig saját erővel – szólt a presbiteri verdikt –, köszöntsük ily módon is a teremtés ünnepének hetét.

Szeptember 26-án össze is jött egy húsztagú társaság, hogy „rendez-

ze” a problémát. Asszonyok és férfiak, idősek és fiatalok az egyházközség mind a négy templomából: Rákoscsabáról, -hegyről, -ligetről és -keresztúrról. Nem hiányoztak a szerzők sem: fűrészek, ágvágók, metszőollók, balták. Volt is feladatuk bőven, hiszen alaposan és keményen megdolgoztatták „öket” a jókedvű férfiak.

A nem kevésbé jókedvű asszonyok közben kínálták a süteményeket, rakták a tüzet a bogrács alá: készült az ízletes paprikás krumpli. Délidőben azután jól esett az étel is, a pihenés is.

A délutáni búcsúzásnál örömmel állapította meg *Nagyné Szeker Éva*, a gyülekezet lelkésze: jó volt megtapasztalni, hogy a négy templom „küldöttel” együtt, testvéri közösségben végezték a munkát, töltötték el a napot.

■ W. A.

FOTO: NAGYNÉ SZEKER ÉVA

HIRDETÉS

Meghívó 1928–2009

„Szeretettel szolgáljatok egymásnak” (Gal 5,13b)

A Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség (1114 Budapest, Bocskai út 10.) szeretettel meghívja Önt és kedves családját temploma felszentelésének 81. évfordulója alkalmából október 16–18-án tartandó őszi gyülekezeti hétvégéjének ünnepi istentiszteletére és alkalmaira. Az istentisztelet igehirdetői szolgálatát sepsiszentgyörgyi testvérgyülekezetünk esperes-lelkésze, *Zelenák József* végzi.

Az egyházközség elnöksége

A GYÜLEKEZETI HÉTVEGE PROGRAMJA

Október 16. péntek • 17.30: *Szolgáljatok szeretettel egymásnak* (Gal 5,13b) – *Béres Tamás* egyetemi docens előadása. Majd *Norvégiában jártunk* címmel kamarakiállítás énekarunk nyári útjáról. Rendezte: *Schermann Ákos*. Helyszín: tanácsterem.

Október 17. szombat • 16.00: Egy más világ megismerése – a fogyatékkal élő emberek életének interaktív bemutatása gyerekeknek. Házigazda: *Joób Máté*. Helyszín: tanácsterem. • 18.00: Egyházzenei hangverseny a templomban. Közreműködik a kelenföldi gyülekezet ének- és zenekara. Vezényel: *Bence Gábor*. Áhítat: *Blázy Árpád*.

Október 18. vasárnap • 10.30: A mögöttünk lévő esztendő képes beszámolójaival egybekötött ünnepi istentisztelet. Igét hirdet: *Zelenák József*. Képes beszámoló: *Ittész András*. • 12.30: Közös ebéd a tanácsteremben.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb október 13-án Taizé-ima és énekegyüttlét lesz. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

HIRDETÉS

A farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, október 12-én, hétfőn 18.30-kor *Hetesi Zsolt fizikus Jövőképünk: pusztulással fenyegetett civilizáció – vagy a szeretet civilizációja* címmel tart előadást és vezet beszélgetést. (Evangélikus-református templom, Budapest XI., Németvölgyi út 138.) Sok szeretettel várunk minden érdeklődőt!

HIRDETÉS

ARANY ALKONY

Az idősgondozás területén 13 éves szakmai tapasztalattal rendelkező Arany Alkony Időotthonok várják kedves lakóikat

Zuglóban, Újpalotán, Csepelen, a Mátyás téren és Törökbálinton.

Ugyanitt élethosszig tartó, kiemelkedő színvonalú egészségügyi ellátás, illetve havi díjas ápolás az intenzívebb ellátást igénylőknek.

Zugló: 06 1 / 555 0666
Újpalota: 06 1 / 414 3333
Csepel: 06 1 / 277 5374
Mátyás tér: 06 1 / 303 2884
Törökbálint: 06 23 / 515 300

MEDICATUS www.aranyalkony.hu Fenntartó: Kálvín János Presbiteri Misszió

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.
Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu;
gombosmi@invtel.hu.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból október 11-étől október 18-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p></p> <p>21.00 / m2 5x2 (francia romantikus dráma, 2004) (87') Öt jellegzetes momentum egy ma tipikusnak mondható párkapcsolat történetéből, happy end nélkül. A film érdekességét az adja, hogy a rendező visszafelé meséli el a történetet, a boldogtalan végkifejlettől haladva a két ember megismerkedéséig, addig, amikor a szerelmes Marion és Gilles jövőjüket csak együtt tudják elképzelni.</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása</p> <p>18.00 / Bartók rádió 250 éve halt meg Georg Friedrich Händel, 300 éve született Franz Benda Kapcsoljuk az MR márványtermét</p> <p>18.05 / PAX <i>Mennyei dallamok</i> (koncertfilm)</p> <p>20.30 / Duna Tv <i>Felelet az életnek</i> (26') Írás</p> <p>21.45 / Duna Tv <i>A bűvös vadászok</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (62')</p> <p>22.20 / m1 <i>A Grönholm-módszer</i> (argentin-spanyol-olasz filmdráma, 2005) (115')</p>	<p>5.45 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>8.30 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> A szakrális művészetek hete</p> <p>14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonalok</i> Budinszki Barbara amatőr lovas</p> <p>14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> Földünk holdja, a Hold</p> <p>18.00 / PAX <i>Tíz emberöltő ünnepe</i> (magyar riportfilm) (25')</p> <p>20.30 / Duna Tv <i>Azonosítás</i> (magyar filmdráma, 1975) (85')</p> <p>0.05 / m1 <i>Az utókor ítélete</i> Varnus Xavér zenei műsora</p>	<p>7.55 / Duna Tv <i>Léptünk koppan ódon köveken</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20') A balatonfüredi református templom</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>15.05 / m1 <i>A Niagaránál</i> (japán útfilm) (24')</p> <p>18.00 / Bartók rádió 40 év 40 percben Zádori Mária énekművésszel Ménes Aranka beszélget</p> <p>18.05 / Rádió 17 (Budapest) <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>21.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Bach: h-moll mise</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>7.00 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó) (26')</p> <p>11.05 / m2 <i>Négyszázezer nap</i> (magyar dokumentumfilm-sorozat) (27') Csatlakozás a keresztény Európához</p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>Az Izraeli Filharmonikus Zenekar játszik</i></p> <p>13.27 / Bartók rádió <i>XII. budapesti nemzetközi kórusverseny</i></p> <p>16.04 / Duna Tv <i>Váratlan utazás</i> (kanadai tévéfilmsorozat, 1994) (47')</p> <p>16.05 / Hír Tv <i>Arcok a liftben</i></p> <p>21.00 / Duna II. Autonómia <i>Polányi passió</i> A názáreti Jézus története, amint az előadatik...</p>	<p>5.05 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai</i> (magyar dokumentumfilmsorozat, 1999) (12')</p> <p>Felsőörs</p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>A Budapesti Vonások 15. Haydn-fesztiválja – Fertőd 2009</i></p> <p>15.10 / PAX <i>A kenyérben a lelkünk is benne van...</i> (magyar dokumentumfilm, 2005) (19')</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Klasszikusok pénteken</i> Az MR Szimfonikusok Mendelssohn-hangversenye</p> <p>21.55 / m2 <i>Éva drága</i> (svéd filmdráma, 2007) (91')</p> <p>22.20 / m1 <i>Narancsvidek</i> (amerikai vígjáték, 2002) (78')</p>	<p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> (26')</p> <p>14.25 / Duna Tv <i>A bölcs hazája</i> (magyar dokumentumfilm, 2003) (48')</p> <p>15.45 / m2 <i>Fischer Annie zongorázik</i> Chopin: e-moll zongoraverseny</p> <p>18.15 / Duna II. Autonómia <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>Esterházy János</p> <p>20.30 / Duna Tv <i>A fiatalság színei</i> (olasz élet-rajzi dráma, 2006) (102')</p> <p>23.00 / m1 <i>Néma bölcsők</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (30')</p> <p>23.35 / Duna Tv <i>A boldogság színe</i> (magyar filmdráma, 2003) (86')</p>	<p>7.00 / Rádió C <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>8.30 / Rádió Baranya <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora</p> <p>10.20 / m1 <i>Református magazin</i></p> <p>10.45 / m1 <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i></p> <p>Misszió a más vallásokkal való dialógusban</p> <p>11.20 / m1 <i>Református egység</i></p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenei magazin)</p> <p>20.05 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk Oslót</i> Az Énekeljenek a népek kórusversenye döntője</p> <p>21.30 / Duna Tv <i>Gólyafiókák</i> (francia filmdráma, 1999) (75')</p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

„Vezess hűségesen, és taníts engem.” Zsolt 25,5 (Jn 16,13; Mk 12,28–34; Róm 14,17–19; Zsolt 5) Az oktatás stratégiai kérdés – halljuk gyakran. Vagyis a társadalom életében a jövő kulcsa. Ha kijárták az iskolát, sokan vélik, hogy már eleget tudnak, elég bölcsék ahhoz, hogy megéljenek. Mások pedig állandóan továbbképzik magukat különböző tanfolyamokon. De egyáltalán nem mindegy, hogy hová iratkozunk be, kitől szerezzük a tudást, a bölcseséget. A mai zsolttárvers arra biztat, hogy a minden titkok tudójához, Istenhez forduljunk segítségért, mert a legigazabb válaszokat tőle tudhatjuk meg életünk vezetéséhez.

Hétfő

„Azt mondtátok: Hiábavaló az Istennek szolgálni, mi haszna, hogy teljesítetjük, amit ránk bízott? – mondja az Úr.” Mal 3,14 (2Tim 2,13; 1Thess 4,9–12; Lk 17,1–10). Napjaink nagy kérdése, hogy van-e haszna annak, amit végzünk. Sokan csak az anyagilag jövedelmező tevékenységeket tartják hasznosnak. Ami pénzben nem mérhető, az nem is értékes – vélik. Jó lenne, ha megfigyelnénk: az Isten szolgálata jár a legnagyobb haszonnal, mert örök élet a jutalma. Higgyük el, hogy ez a létező legnagyobb kincs, amit az Úr adhat!

Kedd

János írja: „És láttam a szent várost, az új Jeruzsálemet, amint alá száll a mennyből az Istentől, felkészítve, mint egy menyasszony, aki férje számára van felkészítve. Hallottam, hogy egy hatalmas hang szól a trónus felől: »Íme, az Isten sátora az emberekkel van.«” Jel 21,2–3 (Ez 37,27; 1Tim 1,1–8/9–11; Lk 17,11–19) A Jelenések könyve részletezi, hogy mi vár majd az Istenben bízókra a végidőkben Krisztus második, dicsőséges eljövetelekor. A mennyek országában szemtől szemben látjuk majd az Urat, igazi örömteli közösségünk lesz vele. És addig? „Jöjjen el a te országod!” – kérjük az imádságban. Tudnunk kell, hogy Isten országa már itt és most a földön is létezik, sőt egészen közel van hozzánk, bennünk van, ha vele együtt élünk, lélegzünk! Örvendezzünk, és adjuk tovább a jó hírt!

Szerda

„Mindenki Jézushoz vitte a különféle bajokban szenvedő betegét; ő pedig mind-egyikükre rátette a kezét, és meggyógyította őket.” Lk 4,40 (Ézs 41,13; Énekek 8,4–7; Lk 17,20–37) Ha fáj valamink, megbetegesünk, legyöngülünk, rohanunk fűhöz-fához, tanácsot kérünk a rokonoktól, barátoktól, a szomszéd-asszonytól, a munkatárstól, hogy mit ajánlana. Megvesszük a reklámokban ajánlott legújabb csodatablettát, remélve, hátha segít. Gyakran meglepedezünk arról, hogy panaszainkkal elsőként Jézushoz kellene fordulnunk gyermeki bizalommal, mert ő ma is él és gyógyít, nem csak a régi időkben tett csodákat. Az ő rendelője mindenki előtt nyitva van, még csak várólistára sem kell feliratkozunk! Kérjük őt, hogy legyen a gyógyítónk!

CSütörtök

„Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.” Mt 6,9–10 (2Kor 19,14; ApCsel 6,1–7; Lk 18,1–8) A Mi-atyánk a keresztények leggyakrabban elhangzó imádsága. Vajon értjük-e, amit mondunk, vagy csak megszokásból mormoljuk az ismerős szavakat? Tudunk-e imádságos lélekkel, gyermeki szívvel, alázattal mennyei Atyánkhöz fohász-kodni? Tudjuk-e őt Atyánkként elfogadni és a legnagyobb szeretetet, tiszteletet megadni neki? Valóban azt akarjuk-e, hogy legyen meg az életünkben az ő akarat, s a miénk szoruljon háttérbe? Okos szívvel, felemelt lélekkel imádkozzunk ezután, és mennyei Atyánk meghallgat minket, s válaszol is. Igazán teljesüljön az imádságunk, valóban legyen meg az ő akarat!

Péntek

„Az asszony Jézus elé borult, és elbeszélte az egész nép előtt, hogy miért érintette meg őt, és hogy miként gyógyult meg azonnal. Jézus pedig ezt mondta neki: »Leányom, hited megtartott téged, menj el békességgel!«” Lk 8,47–48 (2Móz 15,26b; Lk 23,32–34; Lk 18,9–17) Sokan rengeteg pénzt költenek mindenféle csodadoktorokra, amikor azt tapasztalják, hogy a korábban alkalmazott terápiák és gyógyszerek nem használnak semmit. A „gyógyítók” pedig kihasználják a betegek hiszékenységét és kiszolgáltatottságát. Pedig nem kellene így lennie! A vérfolyások asszony tudta: ha Jézushoz ér, meggyógyul. Így hitte! És ennek eredményeként be is teljesült reménye. Mi is menjünk egészen közel Jézushoz, érintsük meg ruhája szegélyét, mert nála van a gyógyulásunk. Hit által megtartatunk és életünk lesz!

Szombat

„Csak egy pillanatig tart haragja, de egész életen át kegyelme. Este szállást vesz a sírás, reggelre itt az ujjongás.” Zsolt 30,6 (Róm 14,9; Mt 5,17–24; Lk 18,18–30) A kétségbeesett ember sötétben látja a világot, sokszor úgy érzi, hogy az ő gondja a legnagyobb, nem találja a kiutat. Pedig bizonyára megtapasztaltuk már, hogy egy Istenhez küldött röpke fohász mennyire megnyugtató! Tesztelki fájdalom esetére a legjobb és leggyorsabb segítség egy őszinte imádság, könyörgés, fohász az Úrhoz, melynek következményeként azonnali kapcsolatot teremünk vele. Az ő szeretete és közelegete mindig gyógyít és megerősít, felszárítja a könnyeket, megvidámítja a megbezett lelket! Dicsérjük és magasztaljuk a föld és ég Urát!

■ JUHÁSNÉ SZABÓ ERZSÉBET

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).

Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence

(bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter –

Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu),

Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratosokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratosokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

